

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Høringsnotat

Endringer i kapitalkravsforordningen (EU) 575/2013

Endringsforordning (EU) (CRR3)
3. juni 2024

Del I Endringer i kapitalkravsforordningen (CRR3)	5
1. Innledning	5
1.1 Om oppdraget	5
1.2 Kort om de viktigste endringene	5
1.3 Gjennomføring i norsk rett	6
2. Virkeområde	6
3. Konsolidering	7
3.1 Gjeldende rett.....	7
3.2 Forventet EØS-rett	8
3.3 Finanstilsynets vurderinger	8
4. Ansvarlig kapital	9
4.1 Gjeldende rett.....	9
4.2 Forventet EØS-rett	10
4.3 Finanstilsynets vurderinger	11
5. Beregningsgrunnlag – kapitalkrav	12
5.1 Gjeldende rett.....	12
5.2 Forventet EØS-rett	12
5.3 Finanstilsynets vurderinger	13
6. Beregning av kapitalkrav – kredittrisiko	14
6.1 Standardmetoden	14
6.1.1 Gjeldende rett	14
6.1.2 Forventet EØS-rett.....	16
6.1.3 Finanstilsynets vurderinger	22
6.2 Interne modeller	23
6.2.1 Gjeldende rett	23
6.2.2 Forventet EØS-rett.....	25
6.2.3 Finanstilsynets vurderinger	28
6.3 Sikkerheter og andre former for kredittbeskyttelse.....	29
6.3.1 Gjeldende rett	29
6.3.2 Forventet EØS-rett – vesentlige endringer	31
6.3.3 Finanstilsynets vurdering	32
7. Kapitalkrav – operasjonell risiko	34
7.1 Gjeldende rett.....	34
7.2 Forventet EØS-rett	34
7.3 Finanstilsynets vurderinger	35
8. Kapitalkrav – markedsrisiko	35
8.1 Gjeldende rett.....	35
8.2 Forventet EØS-rett	36
8.3 Finanstilsynets vurderinger	38
9. Kapitalkrav – kredittverdijustering (CVA)	38
9.1 Gjeldende rett.....	38
9.2 Forventet EØS-rett	39

9.3	Finanstilsynets vurdering	40
10.	Store eksponeringer	40
10.1	Gjeldende rett	40
10.2	Forventet EØS-rett.....	41
10.3	Finanstilsynets vurderinger	42
11.	Likviditet.....	42
11.1	Gjeldende rett	42
11.2	Forventet EØS-rett.....	42
11.3	Finanstilsynets vurderinger	43
12.	Uvektet kjernekapitalandel	43
12.1	Gjeldende rett	43
12.2	Forventet EØS-rett.....	43
12.3	Finanstilsynets vurderinger	44
13.	Rapportering til myndighetene	44
13.1	Gjeldende rett	44
13.2	Forventet EØS-rett.....	44
13.3	Finanstilsynets vurderinger	45
14.	Offentliggjøring av informasjon.....	45
14.1	Gjeldende rett	45
14.2	Forventet EØS-rett.....	45
14.3	Finanstilsynets vurderinger	46
15.	Andre regelverksendringer	46
15.1	Ren kjernekapital	46
15.1.1	Gjeldende rett.....	46
15.1.2	Finanstilsynets vurderinger.....	47
15.2	Vesentlig kredittforpliktelse	47
15.2.1	Gjeldende rett.....	47
15.2.2	Finanstilsynets vurderinger.....	47
Del II	Makrotilsynsvirkemidler og nasjonale valg	47
16.	Risikovekter etter standardmetoden	50
16.1	Boligeiendom	50
16.2	Fritidseiendom	51
16.3	Næringseiendom.....	51
17.	Minstekrav til LGD for massemarkedsengasjementer	52
17.1	Gjeldende rett	52
17.2	Forventet EØS-rett.....	52
17.3	Finanstilsynets vurderinger	52
18.	Risiko i det makroøkonomiske bildet og systemisk risiko identifisert på medlemsstatsplan	53
18.1	Gjeldende rett og forventet EØS-rett.....	53
18.2	Finanstilsynets vurderinger	53
Del III	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	56
19.	Økonomiske og administrative konsekvenser	56

19.1	Gevinster og kostnader ved kapitalkrav	56
19.2	Nærmere om konsekvenser av CRR3 for banker, bankenes kunder og Finanstilsynet	57
Del IV	Utkast til forskriftsendring	61

Del I Endringer i kapitalkravsforordningen (CRR3)

1. Innledning

1.1 Om oppdraget

Finansdepartementet ga 13. desember 2023 Finanstilsynet i oppdrag å utarbeide høringsnotat om gjennomføring av forventede EØS-regler som svarer til endringer i kapitalkravsforordningen (CRR) og kapitalkravsdirektivet (CRD). Endringene omtales som "bankpakken 2021" og fullfører blant annet den europeiske implementeringen av Basel III-anbefalingene, som er vedtatt av Baselkomiteen for banktilsyn for å gjøre bankene mer motstandsdyktige etter finanskrisen i 2007/2008¹.

Etter politisk enighet mellom Europaparlamentet og Rådet for Den europeiske unionen ble endringene i kapitalkravsforordningen og kapitalkravsdirektivet publisert i desember 2023². Høringsnotatet bygger på ovennevnte tekster. Det forventes at rettsaktene formelt vedtas og publiseres i EU i løpet av juni 2024. Høringsinstansene bør være oppmerksomme på avvik mellom teksten som ble publisert i desember 2023 og den formelt vedtatte og publiserte rettsakten.

Endringene i kapitalkravsforordningen (CRR3) skal gjelde i EU fra 1. januar 2025. Finansdepartementet har som mål at tilsvarende EØS-regler kan tre i kraft i Norge samtidig som reglene tas i bruk i EU³.

Endringene i kapitalkravsdirektivet (CRD6) skal gjelde i EU 18 måneder etter ikrafttreddelsen. Den delen av oppdraget som gjelder å utarbeide høringsnotat som svarer til endringer i kapitalkravsdirektivet, vil sendes Finansdepartementet på et senere tidspunkt.

Som del av arbeidet med høringsnotatet, vurderer Finanstilsynet også risikovektene knyttet til eksponeringer med pantesikkerhet i fast eiendom. Dette omfatter også gulvene for gjennomsnittlig risikovekting av eksponeringer med pantesikkerhet i bolig- og næringsseiendom, jf. [Finansmarkedsmeldingen 2024 punkt 2.3](#). Det vises til nærmere omtale i høringsnotatet Del II.

1.2 Kort om de viktigste endringene

De viktigste endringene i kapitalkravsforordningen er:

- En mer risikofølsom standardmetode for å beregne kapitalkrav for kredittrisiko.
- Nye regler for eksponeringer med pantesikkerhet i fast eiendom, herunder skjerpede krav om verdsetting.
- Begrensninger i bruk av interne modeller.
- Innføring av et nytt kapitalkravsgulv ved bruk av interne modeller.
- Én ny felles beregningsmetode for operasjonell risiko.
- Nye regler for beregning av markedsrisiko i handelsporteføljen.
- Nye regler for beregning av kredittverdijusteringsrisiko.

¹ Arbeidet med [Basel III-standardene](#) startet i 2010 og ble slutført i 2017.

² Rådet: ([CRR text](#) og [CRD text](#)), Parlamentet: ([CRR text](#) og [CRD text](#))

³ [Finansmarkedsmeldingen 2024 punkt 2.3](#).

1.3 Gjennomføring i norsk rett

Kapitalkravsforordningen (EU) 575/2013 er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett i forskrift 22. august 2014 nr.1997 (CRR/CRD IV-forskriften) § 2 første ledd. Endringsforordningen må gjennomføres i norsk rett som den er, med de tilpasningene som avtales når forordningen tas inn i EØS-avtalen. Gjennomføringen skjer ved at endringsforordningen tas inn i inkorporasjonsbestemmelsen i CRR/CRD IV-forskriften § 2 første ledd som ny bokstav k. Formålet med høringsnotatet er først og fremst å informere om vesentlige regelendringer som er vedtatt i EU, samt å gi grunnlag for å kunne foreta eventuelle nasjonale valg der forordningen åpner for det.

Finanstilsynet har vurdert om det bør benyttes nasjonalt handlingsrom for følgende forhold:

- unntak fra nye og mer konservative krav til verdsetting av fast eiendom for beregning av belåningsgrad for sikkerhetsmassen i OMF-foretak
- unntak fra nye regler om at kapitalkravsgulvet skal gjelde på alle konsolideringsnivåer.
- om institusjonene i en overgangsperiode kan benytte lavere risikovekter for eksponeringer med pantesikkerhet i boligeiendom i beregningen av kapitalkravsgulvet
- om eksponeringer til kunder med pantesikkerhet i fire eller flere boligeiendommer, som etter regelverket kan anses som utlån med pant i bolig, skal flyttes til klassen foretakseksponeringer
- om det skal være anledning til, i en overgangsperiode, å fortsatt benytte kredittvurderinger der det legges til grunn statsstøtte for eksponeringer mot institusjoner

Endringsforordningen inneholder en rekke mandater til den europeiske banktilsynsmyndigheten EBA (European Banking Authority) om blant annet å utarbeide utkast til utfyllende regelverk og retningslinjer⁴. Finanstilsynet følger dette arbeidet gjennom deltakelse i flere arbeidsgrupper i EBA. Finanstilsynet forventer at avgrensninger og tolkingsspørsmål vil bli nærmere avklart gjennom leveransene i regi av EBA og gjennom svar på konkrete tolkingsspørsmål (Q&A's) som publiseres på EBAs nettsted. Finanstilsynet vil gi veiledninger om regelverksavklaringene på finansstilsynet.no.

2. Virkeområde

Etter gjeldende norsk rett gjelder kapitalkravsforordningen for kredittinstitusjoner, finansieringsforetak, holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning, forvaltere av alternative investeringsfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og morselskap til slike foretak⁵.

Kun kredittinstitusjoner og store verdipapirforetak⁶ er omfattet av kapitalkravsforordningen etter EU-reglene. For øvrige verdipapirforetak gjelder forordning (EU) 2019/2033 ("Investment Firm Regulation" (IFR)) og direktiv (EU) 2019/2034 ("Investment Firm Directive" (IFD)). Rettsaktene er ikke tatt inn i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett på tidspunktet for utarbeidelse av dette høringsnotatet.

⁴ [Samlet oversikt over mandatene og tidsplaner](#)

⁵ Jf. CRR/CRD IV-forskriften § 1

⁶ Verdipapirforetak klasse 1

I høringsnotatet benyttes begrepet "institusjoner" slik dette begrepet er definert i kapitalkravsforordningen artikkel 4 nr. 1 punkt 3 slik denne er inkorporert i norsk rett (kredittinstitusjoner). I den utstrekning kapitalkravsforordningen er gjort tilsvarende gjeldende for andre foretak etter norsk rett, vil disse foretakene følgelig være pliktsubjekter etter de aktuelle bestemmelsene.

Kapitalkravsforordningen er som nevnt gjort tilsvarende gjeldende for norske finansieringsforetak, med unntak for "forordning om krav til likviditetsreserve", jf. CRR/CRD IV-forskriften § 2 nest siste ledd. Etter samme bestemmelse siste ledd kan Finanstilsynet unnta finansieringsforetak fra "andre bestemmelser i forordningene dersom disse blir uforholdsmessig krevende i lys av aktiviteten som drives". Finanstilsynet legger til grunn at endringsforordningen CRR3 kommer til anvendelse for finansieringsforetakene.

Hvis IFR og IFD ikke gjennomføres i norsk rett samtidig med CRR3, mener Finanstilsynet at det bør gjøres en vurdering av om verdipapirforetak, forvaltningsselskaper for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og forvaltere av alternative investeringsfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning, unntas fra endringene som følger av CRR3.

3. Konsolidering

3.1 Gjeldende rett

Konsolideringsregler for kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og holdingforetak i finansielle grupper som ikke er en forsikrings- eller tverrsektoriell gruppe, følger av kapitalkravsforordningen artikkel 11 til 24. I CRR/CRD IV-forskriften del VI er det i §§ 18 til 25 gitt utfyllende nasjonale krav til konsolidering. Finanstilsynet foreslo i [høringsnotat 6. februar 2023](#) tekniske endringer i CRR/CRD IV-forskriften for å unngå overlappende bestemmelser med kapitalkravsforordningen. Det vises til omtale i høringsnotatet s. 26 flg.

Det følger av kapitalkravsforordningen artikkel 18 at foretak som skal oppfylle kravene i avsnitt 1, kapittel 2 på grunnlag av sin konsoliderte stilling, skal foreta konsolidering av *institusjoner*, *finansinstitusjoner* og *foretak som yter tilknyttede tjenester* når disse er datterforetak eller det foreligger en tilknytning som nevnt i regnskapsdirektivet artikkel 22 (jf. regnskapsloven § 1-3) eller det foreligger deltakerinteresse. Tilsynsmyndigheten kan også kreve konsolidering i andre tilfeller. Det vises til forslag til ny § 19 i CRR/CRD IV-forskriften, jf. høringsnotat 6. februar 2023.

Reglene om konsolidering som er gjennomført i norsk rett anvender blant annet følgende definisjoner:

- *Institusjoner* er definert som en kredittinstitusjon eller verdipapirforetak, jf. artikkel 4 nr. 1 punkt 3.
- *Finansinstitusjon* er definert som "et foretak som ikke er en institusjon eller et rent industrielt holdingselskap, og som har som hovedvirksomhet å kjøpe eierandeler eller å utøve en eller flere typer av virksomhet som er oppført i nr. 2–12 og nr. 15 i vedlegg I til direktiv 2013/36/EU, herunder et verdipapirforetak, finansielt holdingselskap, et blandet finansielt holdingselskap, en betalingsinstitusjon som definert i artikkel 4 nr. 4 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2366 og et kapitalforvaltningsselskap, men ikke forsikringsholdingselskaper eller blandede forsikringsholdingselskaper som definert i henholdsvis bokstav f) og g) i artikkel 212 nr. 1 i direktiv 2009/138/EF", jf. artikkel 4 nr. 1 punkt 26.
- *Foretak som yter tilknyttede tjenester* er definert som "foretak som har som hovedvirksomhet å eie eller forvalte fast eiendom, yte databehandlingstjenester eller

utøve lignende virksomhet som er knyttet til en eller flere institusjoners hovedvirksomhet" jf. artikkel 4 nr.1 punkt 18.⁷

- *Finansielt holdingforetak* er definert som en finansinstitusjon hvis datterforetak *helt eller hovedsakelig* er institusjoner eller finansinstitusjoner, og der minst ett datterforetak er en institusjon, og som ikke er et blandet finansielt holdingselskap, jf. artikkel 4 nr.1 punkt 20.

3.2 Forventet EØS-rett

CRR3 innebærer endringer i definisjoner som benyttes i reglene om konsolidering (hvilke foretak som skal konsolideres), herunder knyttes definisjonen av mor- og datterforetak opp mot kontrollbegrepet i regnskapsdirektivet 2013/34/EU og de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS). Det vises til fortalen punkt 58 der det pekes på at manglende harmonisering av definisjonene gjør det mer krevende for tilsynsmyndighetene å praktisere reglene konsistent, med fare for at det ikke avdekkes risiko på konsolidert basis.

Definisjonen av *finansinstitusjon* i artikkel 4 nr.1 punkt 26 er endret. For å være omfattet av definisjonen må foretaket både oppfylle kravene i bestemmelsens bokstav a og ett av alternativene i bokstav b.

Endringene i bokstav a innebærer en tilføyelse om at foretaket ikke må være spesialforetak for verdipapirisering (SSPE). Bestemmelsen om at foretaket ikke må være et blandet forsikringsholdingforetak som definert i Solvens II-direktivet artikkel 212 nr.1 bokstav g videreføres, men det presiseres at dette ikke omfatter blandet forsikringsholdingforetak som også har en institusjon som datterforetak.

Endringene i bokstav b innebærer en utvidelse ved at holdingforetak for verdipapirforetak⁸ og foretak som yter tilknyttede tjenester omfattes, jf. bokstav b (ii).

Foretak som yter tilknyttede tjenester inngår i den nye definisjonen av finansinstitusjon, og nevnes derfor ikke eksplisitt i artikkel 4 nr.1 punkt 28 i definisjonen av morselskap, og omtales heller ikke eksplisitt i artikkel 18 nr. 2 som angir når det skal foretas konsolidering.

Videre erstattes definisjonen av foretak som yter tilknyttede tjenester i artikkel 4 nr.1 punkt 18 slik:

“ancillary services undertaking” means an undertaking the principal activity of which, whether provided to undertakings inside the group or to clients outside the group, consists of any of the following: (a) a direct extension of banking; (b) operational leasing, the ownership or management of property, the provision of data processing services or any other activity insofar as those activities are ancillary to banking; (c) any other activity considered similar by EBA to those mentioned in points (a) and (b);

Det følger av ny artikkel 4 nr. 4a at EBA innen 18 måneder etter ikrafttreddelsen av CRR3, skal utarbeide retningslinjer med kriterier for å avgjøre hvilke aktiviteter som kan falle inn under bokstavene a, b og c i artikkel 4 nr.1 punkt 18.

Definisjonen av *finansielt holdingforetak* i artikkel 4 nr. 1 punkt 20 er endret og det angis indikatorer for når datterforetakene skal anses å være hovedsakelig institusjoner og finansinstitusjoner. Det åpnes videre for at tilsynsmyndigheten kan bestemme at et foretak likevel ikke skal anses som et finansielt holdingforetak dersom det vurderes at de angitte indikatorene ikke gir et dekkende bilde av situasjonen.

3.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om konsolidering vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

⁷ Definisjonen må ses i sammenheng med finansforetaksloven § 13-2 om tilknyttet virksomhet.

⁸ Ny definisjon i artikkel 20a

Finanstilsynet vurderer at de endrede definisjonene ikke medfører realitetsendringer med hensyn til hvilke foretak som skal konsolideres. Ettersom reglene tar sikte på økt grad av harmonisering og EBA blant annet får en rolle i å avgjøre om andre foretak enn de som er angitt i forordningen kan anses som foretak som yter tilknyttede tjenester, kan det likevel ikke utelukkes at presiseringene i særskilte tilfeller likevel kan medføre endringer sammenliknet med gjeldende regler.

Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke behov for konsekvensendringer i lov eller forskrift som følge av endringene i forordningens bestemmelser om konsolidering. Det legges videre til grunn at forslaget i høringsnotatet 6. februar 2023 følges opp.

4. Ansvarlig kapital

4.1 Gjeldende rett

Kapitalkravsforordningen artiklene 25 til 91, omhandler regler for hvilke elementer som kan inngå i ansvarlig kapital, herunder regler for fradrag som skal gjøres. CRR3 berører blant annet følgende artikler:

Fradrag i ansvarlig kapital for ytterligere verdijusteringer

Det følger av artikkel 34 om ytterligere verdijusteringer at institusjonene ved beregning av ansvarlig kapital skal anvende kravene i artikkel 105 på alle sine eiendeler målt til virkelig verdi og trekke eventuelle ytterligere nødvendige verdijusteringer fra den rene kjernekapitalen.

Fradrag i ansvarlig kapital for investeringer i instrumenter utstedt av andre foretak i finansiell sektor

Artiklene 36, 56, 66 og 72e inneholder regler om poster som skal trekkes fra i henholdsvis ren kjernekapital, kjernekapital, tilleggskapital og konvertibel gjeld, herunder fradrag for investeringer i ansvarlig kapital og konvertibel gjeld utstedt av andre foretak i finansiell sektor.

Fradrag for manglende tapsdekning for misligholdte utlån

Artikkel 36 nr. 1 bokstav m stiller krav om fradrag i ansvarlig kapital etter nærmere regler, dersom tapsavsetningene for misligholdte utlån ("non-performing loan") er lavere enn det som følger av standardsatser i CRR, jf. artikkel 47c.

Fradrag for investeringer i datterforetak som er forsikringsforetak

Det følger av artikkel 49 nr. 1 at tilsynsmyndighetene på nærmere angitte vilkår kan bestemme at eierandeler i forsikringsforetak mv. ikke skal omfattes av fradragsreglene.

CRR/CRD IV-forskriften § 24 fastsetter at beholdninger av ansvarlig kapital i forsikringsforetak og holdingforetak til forsikringsforetak skal trekkes fra den ansvarlige kapitalen etter fradragsregler som gjelder for investeringer i ansvarlig kapital i foretak i finansiell sektor og at den delen av beholdningene som etter fradragsreglene ikke skal trekkes fra, skal inkluderes i beregningsgrunnlaget på konsolidert basis med risikovekt 250 prosent. Det følger videre av annet ledd at morselskap i konsern som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, ikke skal gjøre fradrag for ansvarlig kapital i andre foretak i finansiell sektor på foretaksnivå, med mindre annet fastsettes av Finanstilsynet ved enkeltvedtak.

Fradrag for investeringer i andre datterforetak

Etter artikkel 49 nr. 2 skal investeringer i ansvarlig kapital-instrumenter utstedt av institusjoner som er omfattet av tilsyn på konsolidert grunnlag, ikke trekkes fra i ansvarlig kapital, med mindre tilsynsmyndighetene fastslår at disse fradragene er nødvendige i særlige tilfeller, særlig med sikte på strukturell atskillelse av bankvirksomhet og krisehåndteringsplanlegging. Investeringer i datterforetak som ikke trekkes fra i ansvarlig kapital, skal etter artikkel 49 nr. 4 behandles etter reglene om risikovekting i standardmetoden eller IRB-metoden.

Behandling av investering i ansvarlig kapital i foretak i finansiell sektor som ikke kvalifiserer som regulatorisk kapital

Etter artikkel 74 skal direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av kapitalinstrumenter som er utstedt av et regulert foretak i finansiell sektor og som ikke kvalifiserer som regulatorisk kapital i det aktuelle foretaket, ikke trekkes fra i ansvarlig kapital, men gis risikovekt etter standardmetoden eller IRB.

Medregning av kapital fra datterforetak

Artikkel 84 nr.1, 85 nr.1 og 87 nr.1 angir nærmere regler for medregning av henholdsvis minoritetsinteresser, fondsobligasjoner utstedt av datterforetak og ansvarlige lån utstedt av datterforetak. Minoritetsinteressen, fondsobligasjoner og ansvarlig lån som kan medregnes på konsolidert nivå, er begrenset opp til kapitalkravet i datterforetaket (og hvor stor andel av dette som dekkes av henholdsvis ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig lån).

4.2 Forventet EØS-rett

CRR3 medfører ingen endringer i kravene til kvalitet på instrumenter som inngår i ansvarlig kapital, men inneholder enkelte endringer og presiseringer i fradragreglene, herunder i definisjoner mv.

Fradrag i ansvarlig kapital for ytterligere verdijusteringer

Artikkel 34 tilføyes tre nye ledd som åpner for at fradraget for ytterligere verdijusteringer etter artikkel 105 kan reduseres i ekstraordinære situasjoner som fastsatt av EBA. EBA skal innen to år etter ikrafttreddelsen av CRR3 legge fram forslag til utfyllende regler (teknisk standard) som angir indikatorer og vilkår som skal legges til grunn for å fastslå når det kan anses å være en ekstraordinær situasjon, og oversende forslaget til Kommisjonen som kan fastsette nærmere regler.

Fradrag for manglende tapsdekning for misligholdte utlån

Artikkel 36 tilføyes ett nytt punkt 5 som fastsetter at foretak som har spesialisert seg på oppkjøp av misligholdte utlån, etter notifikasjon til tilsynsmyndigheten, kan sette fradraget for manglende tapsdekning til 0. Det stilles krav om at foretakets hovedaktivitet er kjøp av misligholdte utlån og maksimalt 15 prosent av eiendelene består av utlån som foretaket har innvilget selv.

I artikkel 47c tilføyes et nytt punkt nr. 4a som fastsetter at misligholdte utlån som er garantert av et statlig eksportkredittbyrå, unntas fra bestemmelsen i artikkel 47c nr. 3. For andre eksponeringer som er garantert av eller har en motgaranti fra en godtakbar yter av beskyttelse som omhandlet i artikkel 201 nr. 1 bokstav a til e, tilføyes det i artikkel 47c nr. 4b at det ikke skal gjøres fradrag etter åtte år for slike sikrede eksponeringer dersom yter av beskyttelse har avtalt at alle skyldners betalingsforpliktelser vil bli betalt i tråd med forfallstidspunktene for opprinnelig betalingsforpliktelse.

Fradrag for investeringer i datterforetak mv.

Artikkel 49 nr. 4 endres slik at investeringer i datterforetak som ikke kommer til fradrag i ansvarlig kapital, skal risikovektes 100 prosent. Tidligere var det henvisning til reglene om risikovekting i standardmetoden og IRB-metoden. (Endringen må ses i sammenheng med at det ikke lenger åpnes for bruk av IRB-metoden for aksjeinvesteringer, risikovekten i standardmetoden er 100 prosent).

Behandling av investering i ansvarlig kapital i foretak i finansiell sektor som ikke kvalifiserer som regulatorisk kapital

Artikkel 74 erstattes og fastsetter at for direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av kapitalinstrumenter som er utstedt av et regulert foretak i finansiell sektor og som ikke kvalifiserer som regulatorisk kapital i det aktuelle foretaket (og derfor ikke kommer til fradrag i ansvarlig kapital), skal risikovektene som følger av standardmetoden anvendes. (Dette må ses i sammenheng med at det ikke lenger åpnes for bruk av IRB-metoden for aksjeinvesteringer.)

Behandling av minoritetsinteresser, fondsobligasjoner utstedt av datterforetak og ansvarlige lån utstedt av datterforetak

Artikkel 84 nr. 1, 85 nr. 1 og 87 nr. 1, som angir nærmere regler for behandling av henholdsvis minoritetsinteresser, fondsobligasjoner utstedt av datterforetak og ansvarlige lån utstedt av datterforetak, får en ny tilføyelse der det åpnes for at tilsynsmyndigheten kan tillate at institusjonen i vurderingen av hvor mye kapital som kan medregnes, kan legge til grunn enten datterforetakets konsoliderte kapitalkrav eller kapitalkravet på solonivå, uavhengig av hvilket krav som er lavest. Det forutsettes at institusjonen kan vise at denne kapitalen er tilgjengelig for å dekke en andel av morselskapets konsoliderte kapitalkrav.

Annet

I artikkel 36 nr.1 bokstav k presiseres det at det skal gjøres fradrag i ansvarlig kapital for investeringer i verdipapirfond som omfattes av artikkel 132 nr. 2 andre ledd. Ettersom det allerede følger av artikkel 132 nr. 2 at slike investeringer skal risikovektes 1250 prosent, innebærer ikke presiseringen noen reell endring.

Det presiseres i definisjonen av "indirekte beholdninger" og "syntetiske beholdninger", jf. artikkel 4 nr. 1 punkt 114 og 126 at definisjonen også omfatter beholdninger av gjeldsinstrumenter. Endringene er kun en presisering av definisjonen og påvirker ikke hva som skal trekkes fra i ansvarlig kapital da dette framgår eksplisitt under reglene for kjernekapital og ansvarlig lån.

I artikkel 74 presiseres det at investeringer i regulatorisk kapital i et foretak i finansiell sektor som ikke trekkes fra i ansvarlig kapital, skal risikovektes etter reglene i standardmetoden for kredittrisiko. IRB-metoden kan ikke lenger anvendes.

4.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om ansvarlig kapital vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Finanstilsynet kan ikke se at endringene i CRR3 i seg selv medfører behov for endringer i nasjonalt regelverk utover det som følger av forordningen. Det kan imidlertid være hensiktsmessig å foreta enkelte endringer for å fjerne dobbeltregulering og tilpasse ordlyden i CRR/CRD IV-forskriften) til ordlyden i CRR. Det vises til punkt 15.

Fradrag for investeringer i datterforetak som er forsikringsforetak

Artikkel 49 nr. 1 åpner som nevnt for at investeringer i forsikringsforetak på nærmere angitte vilkår, ikke skal trekkes fra i ansvarlig kapital, men risikovektes 100 prosent. CRR/CRD IV-

forskriften § 24 første ledd presiserer at for norske foretak skal slike investeringer komme til fradrag etter "fradragsreglene som gjelder for investeringer i ansvarlig kapital i foretak i finansiell sektor". Den delen av beholdningene som etter fradragsreglene ikke skal trekkes fra, skal inkluderes i beregningsgrunnlaget på konsolidert basis med risikovekt 250 prosent, tilsvarende det som følger av CRR artikkel 48 nr. 5. Risikovekten på 250 prosent er ikke i samsvar med gjeldende CRR artikkel 49 nr. 4 som henviser til reglene for risikovekting som følger av reglene for henholdsvis standardmetoden og IRB-metoden. Med endringen som følger av CRR3, skal risikovekten være 100 prosent.

I høringsnotat av 16. april 2015⁹ om soliditetsregler i finansgrupper gis det en begrunnelse for å anvende fradragsregler på investeringer i datterselskap som er forsikringsforetak. I høringsnotatet legges det imidlertid til grunn at holdingforetak som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, fortsatt skal unntas fra reglene om finansfradrag på foretaksnivå.

Finanstilsynet kan ikke se at det er grunn til å endre de nasjonale reglene for håndtering av investeringer i datterforetak som er forsikringsforetak. Etter Finanstilsynets vurdering kan CRR/CRD IV-forskriften § 24 første ledd oppheves, slik at reglene for håndtering av slike investeringer følger reglene i CRR om fradrag for investeringer i foretak i finansiell sektor, herunder risikovektes 100 prosent dersom investeringen ikke kommer til fradrag. Bestemmelsens § 24 andre ledd foreslås videreført, slik at holdingforetak som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, fortsatt unntas fra reglene om finansfradrag på foretaksnivå.

Fradrag for manglende tapsdekning for misligholdte utlån

Endringen i fradragsreglene i artikkel 36 nr. 5 knyttet til oppkjøp av misligholdte utlån vil medføre at finansieringsforetak som kjøper opp porteføljer av misligholdte lån unntas fra reglene om fradrag i ansvarlig kapital for manglende tapsdekning, noe som isolert sett kan gjøre det mer attraktivt å overta misligholdte lån fra kredittinstitusjoner. Samtidig kan unntaket for fradrag svekke soliditeten i finansieringsforetakene.

5. Beregningsgrunnlag – kapitalkrav

5.1 Gjeldende rett

Kapitalkravsforordningens artikkel 92 angir kravene til ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning, kapitaldekning og ansvarlig kapitaldekning. Beregningsgrunnlaget for kapitalkrav er summen av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko, operasjonell risiko, markedsrisiko, oppgjørsrisiko og risiko knyttet til svekket kredittverdighet hos motparten ("CVA"-risiko), angitt i de respektive avdelingene i kapitalkravsforordningens tredje del.

For noen av beregningsgrunnlagene er det flere beregningsmetoder som kan benyttes. Det skilles mellom standardmetoder som er utgangspunktet i forordningen og interne målemetoder (for eksempel IRB-metoden for kredittrisiko) som krever tillatelse fra tilsynsmyndigheten.

5.2 Forventet EØS-rett

Det innføres et nytt kapitalkravsgulv (minstekrav til beregningsgrunnlag) for institusjoner som benytter interne modeller for én eller flere risikokategorier. Kapitalkravsgulvet innebærer at det samlede beregningsgrunnlaget minst skal være 72,5 prosent av det beregningsgrunnlaget ville vært med ved bruk av standardmetoder for alle risikokategorier, jf. artikkel 92 nr. 3. Kapitalkravsgulvet er i fortalen til CRR3 begrunnet med observert risiko knyttet til bruk av

⁹ [Soliditetsregler i finansgrupper. Høringsnotat datert 16. april 2015](#)

interne modeller med fare for underestimering av kapitalkrav samt hensynet til like vilkår for institusjonene ved å redusere forskjeller i kapitalkrav som ikke kan begrunnes¹⁰.

Artikkel 465 fastsetter flere overgangsbestemmelser som gir gradvis innføring av kapitalkravsgulvet.

- Kapitalkravsgulvet fases gradvis inn fra 50 prosent til 72,5 prosent av beregningsgrunnlaget basert på standardmetoder over en femårs periode, jf. artikkel 465 nr.1 bokstavene a til e.
- Fram til utgangen av 2029 kan kapitalkravsgulvet erstattes med det ordinære beregningsgrunnlaget oppskalert med 1,25, jf. artikkel 465 nr. 2.
- Ved beregning av grunnlaget for kreditt risiko basert på standardmetoder, kan institusjoner fram til utgangen av 2032 benytte 65 prosent risikovekt for eksponeringer mot foretakskunder uten kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå (ECAI¹¹) gitt at institusjonen i utgangspunktet kan benytte IRB-metode for de aktuelle eksponeringene og at PD for kunden er under 0,5 prosent, jf. artikkel 465 nr. 3. I utgangspunktet skal slike eksponeringer risikovektes med 100 prosent etter artikkel 122.
- Ved beregning av grunnlaget for motpartsrisiko for derivater gis institusjonene anledning til å redusere enkelte parametere som gir et lavere eksponeringsbeløp fram til utgangen av 2029 forutsatt at eksponeringene beregnes med internmodell for motpartsrisiko ("Internal Model Method" (IMM)), jf. artikkel 465 nr. 4.
- Ved beregning av grunnlaget for kreditt risiko basert på standardmetoden kan medlemsstatene tillate at institusjoner med IRB-tillatelse anvender lavere risikovekter for boliglån enn det som følger av artikkel 125 nr. 1 bokstav a, for eksempel 10 prosent risikovekt for lån med belåningsgrad inntil 55 prosent, fram til utgangen av 2032, jf. artikkel 465 nr. 5. Overgangsordningen kan forlenges med inntil fire år, jf. artikkel 465 nr. 6.

Enkelte av overgangsbestemmelsene i artikkel 465 er i fortalen til CRR3 begrunnet med at det er ønskelig med gradvis innføring av minstekravet til beregningsgrunnlag samt at det er ønskelig unngå brå skift i kapitalkrav eller kreditt praksis¹².

I utgangspunktet gjelder kapitalkravsgulvet på alle konsolideringsnivåer. Det innføres imidlertid en mulighet for å gjøre unntak fra kapitalkravsgulvet ved nasjonalt valg for institusjoner som er del av en gruppe med mor-institusjon lokalisert i samme medlemsstat, gitt at denne mor-institusjonen eller gruppen som helhet oppfyller kapitalkravsgulvet på konsolidert basis, jf. artikkel 92 nr. 3 bokstav b.

5.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om beregningsgrunnlaget for kapitalkrav vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Finanstilsynet mener at overgangsordningen som åpner for å benytte lavere risikovekter enn standardmetoden for boliglån ved beregning av kapitalkravsgulvet, ikke bør benyttes i Norge. Finanstilsynet viser til at begrunnelsen for innføring av kapitalkravsgulv er å redusere ugrunnede forskjeller i kapitalkrav som er observert ved bruk av interne modeller og å sikre

¹⁰ Endringsforordningens fortale nr. 4 og 5

¹¹ "Ekstern kredittvurderingsinstitusjon" eller "ECAI" et kredittvurderingsbyrå som er registrert eller har tillatelse i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1060/2009 av 16. september 2009 om kredittvurderingsbyråer, eller en sentralbank som utsteder kredittvurderinger som er unntatt fra anvendelsen av forordning (EF) nr. 1060/2009,

¹² Endringsforordningens fortale nr. 12, 17

at bruk av interne modeller ikke gir uforsvarlig lave kapitalkrav i forhold til bruk av standardiserte metoder. Finanstilsynet mener at disse hensynene er så viktige at innfasingen av gulvet ikke bør trekke unødige ut i tid. Unntaksbestemmelsens formål er å sikre gradvis innføring av kapitalkravsgulvet, samt å unngå brå skift i kredittpraksis for boliglån med lav risiko. Finanstilsynet anser at den generelle overgangsbestemmelsen i artikkel 465 nr. 1 (gradvis innføring fra 2025 med 50 til 72,5 prosent) er tilstrekkelig til å oppnå dette formålet. Å basere kapitalkravsgulvet på risikovekter ned mot 10 prosent for boliglån, som er på nivå med IRB-bankenes gjeldende risikovekter i de beste risikoklassene, vil, etter Finanstilsynets vurdering, forsinke innfasingen av gulvet unødige. Finanstilsynet viser i denne sammenheng til at kapitalkravsgulvet ikke forventes å bli bindende for noen norske institusjoner før full gjennomføring i 2030.

Finanstilsynet mener at det ikke bør åpnes for at kapitalkravsgulvet kun skal gjelde på øverste konsolideringsnivå i virksomheten nasjonalt. Risikoen må måles forsvarlig på alle nivåer, og understøttes med tilhørende kapital. Finanstilsynet foreslår derfor ikke å benytte det nasjonale valget om unntak fra krav om kapitalkravsgulv på institusjonsnivå etter artikkel 92 nr. 3 bokstav b.

6. Beregning av kapitalkrav – kredittrisiko

Beregningsgrunnlaget for kapitalkrav for kredittrisiko er det samlede risikovektede eksponeringsbeløpet for alle institusjonens kreditteksponeringer. Eksponeringsbeløpet som risikovektes, inkluderer lånerammer og andre poster utenfor balansen i tillegg til trukket beløp. Institusjonene kan bruke standardiserte risikovekter og konverteringsfaktorer for å beregne eksponeringsbeløp for poster utenfor balansen (standardmetoden), eller en metode der risikovektene og konverteringsfaktorene er basert på bankens interne risikomodeller (IRB-metoden). IRB-metoden krever tillatelse fra tilsynsmyndigheten.

6.1 Standardmetoden

6.1.1 Gjeldende rett

Eksponeeringsverdi og eksponeeringskategorier

Kapitalkravsforordningen artikkel 111 gir nærmere regler for hvordan eksponeeringsverdien¹³ av institusjonens forpliktelser skal fastsettes under standardmetoden, inkludert for poster utenfor balansen. Det følger av artikkel 111 nr. 1 at eksponeeringsverdien av en eiendelspost er den gjenværende balanseførte verdien etter spesifikke kredittrisikojusteringer, ytterligere verdijusteringer i samsvar med CRR artikkel 34 og 105, reduksjon som følge av for lave tapsavsetninger på misligholdte utlån, og annen reduksjon av ansvarlig kapital i forbindelse med eiendelsposten jf. artikkel 36 nr. 1.

Eksponeeringsverdien av en post utenfor balansen er en prosentvis andel av den nominelle verdien etter spesifikke kredittrisikojusteringer (konverteringsfaktor), basert på risikoen posten representerer. Eksponeeringer utenfor balansen tilordnes én av fire risikokategorier, fra lav risiko til høy risiko, med tilhørende konverteringsfaktorer 0/20/50/100 prosent, jf. artikkel 111 nr. 1. Konverteringsfaktor er forholdet mellom den delen av en forpliktelse som på det nåværende tidspunkt ikke er utnyttet, men som kan bli utnyttet og i så fall være utestående på misligholdtidspunktet, og den delen av denne forpliktelsen som på det nåværende tidspunkt ikke er utnyttet, der omfanget av forpliktelsen bestemmes etter den meddelte grensen, med mindre den ikke-meddelte grensen er høyere, jf. CRR artikkel 4 nr. 1 punkt 56. Vedlegg 1 til kapitalkravsforordningen definerer hvilken risikokategori som tilordnes ulike typer poster utenfor balansen.

¹³ Verdien av en eiendel eller en post utenfor balansen, jf. CRR artikkel 5.

Eksponeeringer plasseres inn i 17 ulike eksponeringskategorier, jf. artikkel 112. Etter gjeldende rett er det en egen eksponeringskategori for høyrisikoengasjementer, jf. artikkel 112 bokstav k, jf. artikkel 128, som også omfatter visse typer spesialiserte utlån.

Artikkel 113 omhandler beregning av risikovektede eksponeringsbeløp. Anvendelsen av risikovekter skal baseres på den eksponeringskategorien som eksponeringen blir plassert i og, i den utstrekning som er angitt i avsnitt 2, dens kredittkvalitet.

Kredittkvaliteten kan fastsettes med henvisning til kredittvurderinger fra eksterne kredittvurderingsinstitusjoner eller eksportkredittbyråer i samsvar med avsnitt 3.

Eksponeeringer sikret med pant i fast eiendom

For eksponeeringer sikret med pant i boligeiendom er risikovekten i utgangspunktet 35 prosent innenfor 80 prosent av verdien på panteobjektet. Dette gjelder for norske primærboliger. For eksponeeringer med pant i fritidseiendom har norske myndigheter valgt å redusere hvor stor del av eksponeeringen som kan illegges risikovekt på 35 prosent. Valget innebærer at bare 60 prosent av panteobjektets verdi kan risikovektes med 35 prosent, mot 80 prosent av panteobjektets verdi for primærboliger.

Risikovekten for eksponeeringer sikret med pant i næringseiendom er i utgangspunktet 50 prosent for eksponeeringer innenfor 50 prosent av verdien på panteobjektet. Norge har valgt at det ikke kan tas hensyn til pantesikkerhet i næringseiendom ved fastsettelse av risikovekt. Dette innebærer at risikovekten for slike eksponeeringer som regel er 100 prosent, eventuelt 75 prosent om utlånet tilfredsstillter kravene til massemarkeds kategorisering.

Finansdepartementet offentliggjorde 25. april 2024 at utlån til landbrukseiendom skulle ha lavere risikovekter enn øvrige næringssektorer og varslet samtidig ESRB og EBA om dette. Endringen innebærer at lån sikret med pant i landbrukseiendom følger hovedregelen i kapitalkravsforordningen. Departementet vil fastsette forskrift etter at EBA og ESRB har avgitt sine uttalelser og tar sikte på at de nye reglene innføres med virkning fra 30. juni 2024.

Spesialiserte utlån, ADC og massemarked

Etter gjeldende rett behandles spesialiserte utlån (finansiering av infrastrukturprosjekter, råvarefinansiering eller objektsfinansiering) på lik linje med andre eksponeeringer mot foretak i standardmetoden.

Eksponeeringer som er forbundet med særlig høy risiko har en egen eksponeringskategori, og risikovektes 150 prosent, jf. artikkel 128. Denne eksponeringskategorien omfatter blant annet spekulativ finansiering av fast eiendom, som i CRR artikkel 4 nr. 1 punkt 79 er definert som utlån til å finansiere erverv av grunn, eller utvikling eller bygging av fast eiendom på grunn, eller av fast eiendom med sikte på videresalg med fortjeneste. Finansdepartementet har besluttet at eiendomsprosjekter hvor forpliktende forhåndssalg utgjør mer enn 50 prosent av lånebeløpet, ikke skal defineres som spekulativ finansiering.

Det følger av artikkel 123 at eksponeeringer mot fysiske personer eller små og mellomstore bedrifter kan gis risikovekt 75 prosent i stedet for 100 prosent dersom eksponeeringen er én av et betydelig antall eksponeeringer med tilsvarende kjennetegn, slik at risikoen blir vesentlig redusert, og den samlede eksponeeringen ikke overstiger 1 million euro.

Andre eksponeeringskategorier

Kredittvurdering får innvirkning på risikovekten for flere eksponeeringskategorier. Etter artikkel 119 og 120 skal eksponeeringer mot institusjoner som har kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå, risikovektes med utgangspunkt i kredittkvalitet. Uten en slik kredittvurdering er risikovekten som hovedregel 100 prosent, med enkelte unntak, jf. artikkel 119 og 121. Dersom institusjonen eller institusjonens hjemstat har kredittvurdering, tilsvarer laveste ratingklasse en risikovekt på 20 prosent og høyeste risikovekt 150 prosent. Korte

eksponeringer har noe lavere risikovekt for samme kredittkvalitet, jf. artikkel 119 nr. 2 og nr. 3.

Artikkel 127 omhandler misligholdte eksponeringer. Ifølge artikkel 127 nr. 1 skal den usikrede delen av misligholdte eksponeringer ha en risikovekt på 150 prosent når spesifikke kredittjusteringer er lavere enn 20 prosent av den usikrede delen av eksponeringsverdien dersom disse spesifikke kredittrisikojusteringene ikke ble foretatt, og 100 prosent dersom den er minst 20 prosent. Det følger av artikkel 127 nr. 3 og nr. 4 at for eksponeringer sikret med pant i henholdsvis boligeiendom og næringseiendom skal den gjenværende eksponeringsverdien etter spesifikke kredittrisikojusteringer ha 100 prosent risikovekt.

I gjeldende rett er egenkapitalposisjoner definert som ikke-gjeldsbaserte eksponeringer som innebærer en etterstilt restfordring på utsteders eiendeler eller inntekt, samt gjeldsbaserte eksponeringer og andre verdipapirer, partnerskap, derivater eller andre instrumenter med et økonomisk innhold som tilsvarer førstnevnte, jf. artikkel 133 nr. 1. Risikovektene for egenkapitaleksponeringer framgår av artikkel 133 nr. 2 og nr. 3. og er 100 prosent med mindre de skal trekkes fra i ansvarlig kapital, 250 prosent dersom de ikke kommer til fradrag i ren kjernekapital, eller 150 prosent etter artikkel 128 om høyrisikoengasjement.

Bruk av eksterne kredittvurderinger som forutsetter statsstøtte

Gjeldende rett har ikke særlige regler for bankers bruk av eksterne kredittvurderinger som forutsetter at institusjonen vil motta statsstøtte i en krisesituasjon.

6.1.2 Forventet EØS-rett

Eksponeringsverdi

CRR3 gir en mer finmasket og risikofølsom tilnærming enn gjeldende standardmetode. Det følger av endret artikkel 111 nr. 2 at eksponeringsverdien av en eiendelspost utenfor balansen skal beregnes etter fradrag for spesifikke kredittrisikojusteringer, jf. artikkel 110, samt fradrag knyttet til for lave tapsavsetninger, jf. artikkel 36 nr. 1 bokstav m, etter tilhørende risikokategorier og konverteringsfaktorer. Det innføres en ny risikokategori, laveste konverteringsfaktor endres fra 0 prosent til 10 prosent og det innføres en konverteringsfaktor på 40 prosent. Enkelte eksponeringer kan likevel fortsatt ha konverteringsfaktor 0, jf. artikkel 5 ny nr. 9 andre ledd. Dette gjelder lånetilsagn hvor institusjonen ikke mottar vederlag for etablering av avtalen og hvor kunden må søke institusjonen for hvert trekk. Vedlegg 1 til kapitalkravsforordningen er endret, slik at enkelte typer eksponeringer får endrede konverteringsfaktorer. Dette gjelder eksempelvis utnyttede kredittfasiliteter, hvor løpetiden tidligere var avgjørende for størrelsen på konverteringsfaktoren, mens det nå er karakteristika ved kredittfasiliteten som avgjør hvilken konverteringsfaktor eksponeringen skal ha.

Tabellen under oppsummerer endringene i risikokategori/konverteringsfaktor med eksempler på eksponeringer som tilhører kategorien i parentes:

CRR2	Konv.faktor	CRR3	Konv.faktor
Fullrisiko (eksempel garantier)	100 %	Kategori 1 (kredittdrivater, bankgarantier, poster utenfor balansen som erstatter kreditt når disse ikke inngår i øvrige kategorier)	100 %
Medium risiko (eksempel utnyttede kredittfasiliteter med løpetid > 1 år)	50 %	Kategori 2 (bankgarantier knyttet til spesifikke transaksjoner)	50 %
		Kategori 3 (ny)	40 %

		(forpliktelser uavhengig av løpetid med mindre de faller inn under andre kategorier)	
Medium / lav risiko (eksempel utnyttede kredittfasiliteter med løpetid < 1 år)	20 %	Kategori 4 (poster utenfor balansen knyttet til handelsfinansiering)	20 %
Lavrisiko (eksempel utnyttede kredittfasiliteter som kan sies opp når som helst og uten varsel)	0 %	Kategori 5 (forpliktelser som kan sies opp når som helst, samt utnyttede kredittfasiliteter til massemarked som kan sies opp iht. gjeldende regler om forbrukervern)	10 %

I artikkel 495d er det fastsatt overgangsbestemmelser for bruk av konverteringsfaktor som gjelder utnyttede kredittfasiliteter som kan sies opp når som helst og uten varsel, jf. artikkel 111 nr. 2. Ny konverteringsfaktor skal vektes 25 prosent fra 2030, 50 prosent fra 2031, 75 prosent fra 2032 og 100 prosent fra 2033.

Det framgår av artikkel 111 nr. 3 at eksponeringsverdien av forpliktelser utenfor balansen skal beregnes ved å benytte den laveste av konverteringsfaktorene nevnt i artikkel 111 nr. 2 av (a) den som gjelder for posten som forpliktelsen er inngått på og (b) den som gjelder typen forpliktelse.

I artikkel 111 endret nr. 4 framgår det at avtaler som vil medføre en forpliktelse for institusjonen dersom kunden aksepterer, skal behandles som en forpliktelse med konverteringsfaktor som gitt i artikkel 111 nr. 2. Egne regler gjelder for institusjoner som bruker avansert metode for finansielle sikkerheter, jf. artikkel 223 og 224, samt for derivater omtalt i vedlegg 2 til kapitalkravsforordningen.

EBA skal utarbeide utfyllende bestemmelser (teknisk standard) som blant annet skal spesifisere kriterier for inndeling av poster utenfor balansen som ikke allerede er omtalt og plassert i kategoriene i vedlegg 1, og forhold som kan begrense institusjonenes muligheter for å si opp avtaler. Utkast til regler¹⁴ ble sendt på høring 4. mars 2024.

Eksponeringskategori

Ny artikkel 112 bokstav k omfatter nå eksponeringer i form av subordinert gjeld, mens såkalte ADC-eksponeringer (oppkjøp, utvikling og bygging av fast eiendom) er plassert i samme eksponeringskategori som eksponeringer med pant i fast eiendom, jf. artikkel 112 bokstav i. Eksponeringer mot foretak omfatter nå også underkategorien spesialiserte utlån, jf. artikkel 112 bokstav g, jf. artikkel 122a.

Beregning av risikovektet eksponeringsbeløp

Det er lagt til to tilføyelser i artikkel 113 nr. 1. Den første tilføyelsen gjelder unntak for å beregne risikovektet eksponeringsbeløp for MREL-kvalifiserende gjeld for globalt systemviktige foretak. Den andre tilføyelsen er knyttet til bestemmelsen i artikkel 79 bokstav b i CRD som krever at institusjonene skal gjøre egne risikovurderinger og at risikovurderingene ikke kun kan baseres på eksterne kredittvurderinger. Når risikovekter er fastsatt på bakgrunn av ekstern kredittvurdering, skal institusjonene også vurdere annen relevant informasjon som har betydning for risikoen knyttet til motparten. Hvis institusjonen vurderer at risikoen er høyere enn hva som følger av motpartens kredittvurdering, skal institusjonen benytte minst ett høyere risikonivå enn kredittvurderingen fra ekstern kredittvurdering/institusjon tilsier, med tilhørende risikovekt. Dette gjelder alle eksponeringer

¹⁴ [The EBA consults on draft technical standards on off-balance sheet items under the standardised approach of credit risk](#). Pressemelding datert 4. Mars 2024

med unntak av eksponeringer mot sentralbanker, regionale/lokale myndigheter, offentlig sektor og internasjonale organisasjoner.

Artikkel 113 nr. 3 er endret. Eksponeringer som er omfattet av kredittbeskyttelse skal justeres for både eksponeringsverdien og ikke bare gjeldende risikovekt, i samsvar med dette kapittelet eller kapittel 4.

Eksponeringer sikret med pant i fast eiendom

De nye reglene for eksponeringer sikret med pant i boligeiendom innebærer at risikovekten vil være 20 prosent for eksponeringer innenfor 55 prosent av verdien på panteobjektet. Dette innebærer lavere risikovekter for alle boliglån med belåningsgrad under 80 prosent. For eksponeringer med høyere belåningsgrad, vil risikovekten være tilnærmet den samme som etter gjeldende regelverk. Det fastsettes høyere risikovekter fra 30 til 105 prosent for såkalt inntektsgenererende boligeiendom. Risikovekten øker med belåningsgrad, se tabell under. Bestemmelsen omfatter boligeiendom der låntakers tilbakebetalingsevne i stor grad avhenger av kontantstrømmene fra eiendommen, som i Norge hovedsakelig gjelder utleieboliger. Hvis tilsynsmyndigheten har publisert dokumentasjon av lav tapshistorikk, kan institusjonene likevel benytte risikovekt på 20 prosent innenfor 55 prosent av verdien på panteobjektet for inntektsgenererende boligeiendom.

Inntektsgenererende boligeiendom						
Belåningsgrad (ETV)	≤ 50 %	50 % < ETV ≤ 60 %	60 % < ETV ≤ 80 %	80 % < ETV ≤ 90 %	90 % < ETV ≤ 100 %	> 100 %
Risikovekt CRR III	30 %	35 %	45 %	60 %	75 %	105 %

For utlån sikret med pant i næringseiendom innebærer de nye reglene at risikovekten som hovedregel vil være 60 prosent for utlån innenfor 55 prosent av verdien på panteobjektet. Det fastsettes høyere risikovekter fra 70 til 110 prosent (relativt til belåningsgrad) for såkalt inntektsgenererende næringseiendom. Dette omfatter næringseiendom der låntakers tilbakebetalingsevne i hovedsak er avhengig av kontantstrømmer fra eiendommen. I Norge omfatter dette trolig de fleste næringseiendommer. Hvis tilsynsmyndigheten har publisert dokumentasjon av lav tapshistorikk, kan institusjonene likevel benytte risikovekt på 60 prosent innenfor 55 prosent av verdien på panteobjektet for inntektsgenererende næringseiendom.

Inntektsgenererende næringseiendom			
Belåningsgrad (ETV)	≤ 60 %	60 % < ETV ≤ 80 %	> 80 %
Risikovekt CRR III	70 %	100 %	110 %

Nasjonale myndigheter har mulighet til å innføre strengere krav til utlån med pant i fast eiendom, jf. artikkel 124 nr. 7. Det følger av artikkel 124 nr. 8 at eventuelle strengere krav skal ha en innfasingsperiode på minst seks måneder.

Spesialiserte utlån, kjøp, utvikling og oppføring av fast eiendom (ADC) og massemarkedseksponeringer

Med ny artikkel 122a innføres spesifikke kapitalkrav for spesialiserte utlån i standardmetoden, slik at denne blir mer i tråd med behandlingen av slike eksponeringer etter IRB-metoden og mer risikosensitiv. Eksponeringer mot spesialiserte utlån til foretak med kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå, får følgende risikovekter:

Foretak med kredittvurdering	Kredittkvalitet
------------------------------	-----------------

	1	2	3	4	5	6
Risikovekt CRR3	20 %	50 %	75 %	100 %	150 %	150 %

Spesialiserte utlån¹⁵ til foretak uten kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå får som hovedregel risikovekt 100 prosent, men prosjektfinansiering skal risikovektes 130 prosent før driften har startet, og fram til kontantstrømmen fra driften er tilstrekkelig til å betjene gjelden. I den operative fasen skal slike eksponeringer ha risikovekt 100 prosent, jf. artikkel 122a, bokstav c, underpunkt ii og iii.

Endringer i artikkel 112 og ny artikkel 126a skal bidra til å gi tydeligere regler for kategorisering og risikovekting av ADC-eksponeringer. ADC-eksponeringer er forbundet med kjøp, utvikling og utbygging av eiendom og skal som hovedregel risikovektes 150 prosent. 100 prosent risikovekt kan benyttes dersom finansieringen oppfyller gitte kriterier, blant annet at det foreligger betydelig forhåndssalg/-leie, eller en vesentlig egenkapitalandel. EBA er gitt mandat til å spesifisere disse kriteriene nærmere, og sendte utkast til retningslinjer på høring¹⁶ 17. mai 2024.

I ny artikkel 123 om massemarkedseksponeringer stilles det krav til institusjonenes risikostyringsrammeverk og langsiktige behandling av slike eksponeringer for å kunne benytte 75 prosent risikovekt. I tillegg presiseres det hvilke eksponeringer som ikke omfattes av massemarkedskategorien, jf. artikkel 123 nr. 2. Artikkel 123 nr. 3 definerer en ny underkategori av massemarkedseksponeringer (transaktøreksponeringer) som skal ha lavere risikovekt (45 prosent). Transaktøreksponeringer omfatter rullerende kreditt med minst tolv måneders betalingshistorikk hvor skylder overholder sine forpliktelser, og trekkfasiliteter hvor det ikke er trukket noe beløp de siste tolv månedene. Et eksempel på slike kreditter er såkalt kjøpsfinansiering.

Kriteriene for å benytte massemarkedskategorien er som nevnt at eksponeringen må være mot fysiske personer eller små og mellomstore bedrifter, og er en av et betydelig antall eksponeringer med tilsvarende kjennetegn slik at risikoen blir vesentlig redusert, og at den samlede eksponeringen ikke overstiger 1 million euro. EBA skal innen ett år fra ikrafttredelse av det reviderte kapitalkravdirektivet utarbeide retningslinjer som konkretiserer vilkår og metoder for å vurdere når en eksponering kan anses å være "en av et betydelig antall eksponeringer med tilsvarende kjennetegn", jf. artikkel 123 nr. 1 bokstav c.

Det er også tilføyd en ny artikkel 123a som gjelder utlån til fysiske personer og utlån med pant i boligeiendom, hvor eksponeringen er i en annen valuta enn låntakers inntekt.

Andre eksponeringskategorier

Den reviderte standardmetoden endrer ikke risikovektingen av eksponeringer mot stater eller sentralbanker, jf. artikkel 114.

Det er heller ingen større endringer i forventet EØS-rett når det gjelder risikovekter for eksponeringer mot offentlige foretak, multilaterale utviklingsbanker, eller internasjonale organisasjoner, jf. artiklene 116 til 118. For multilaterale utviklingsbanker er listen av navngitte multilaterale utviklingsbanker med 0 prosent risikovekt videreført, men for eksponeringer mot andre multilaterale utviklingsbanker innføres et skille mellom multilaterale utviklingsbanker som har og ikke har kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå.

I artikkel 119 som omhandler eksponeringer mot institusjoner er nr. 2 og nr. 3 opphevet. Artikkel 119 nr. 2 stilte krav til høyere risikovekter for kortsiktige eksponeringer mot foretak med kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå. I artikkel 120, som omhandler institusjoner med kredittvurdering, er nr.1 og nr.2 erstattet. I artikkel 120 nr.1 framkommer

¹⁵ Finansiering av infrastrukturprosjekter, råvarefinansiering eller objektsfinansiering, jf. Artikkel 122a

¹⁶ [Consultation on draft Guidelines on ADC exposures to residential property under CRR 3](#). EBA-høring i perioden 17. mai til 19. august 2024

det at risikovekten for eksponeringer mot institusjoner som har slik kredittvurdering, og som har kredittkvalitet 2, får redusert risikovekt fra 50 prosent til 30 prosent. I artikkel 120 nr. 2 får kortsiktige eksponeringer mot kredittvurderte institusjoner lavere risikovekt for kredittkvalitet 2–5. Det er nytt at også eksponeringer som opprinnelig hadde løpetid på seks måneder eller mindre, og som gjelder flytting av varer på tvers av landegrenser, får samme behandling som eksponeringer med kortere løpetid.

Institusjoner med kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå	Kredittkvalitet					
	1	2	3	4	5	6
Risikovekt CRR2	20 %	50 %	50 %	100 %	100 %	150 %
Risikovekt CRR3	20 %	30 %	50 %	100 %	100 %	150 %
Risikovekt CRR3 kortsiktige eksponeringer	20 %	20 %	20%	50 %	50 %	150 %

Artikkel 121, som omhandler institusjoner uten kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå, er endret. Ny artikkel 121 angir risikovekter for eksponeringer mot institusjoner og foretak i finanssektoren¹⁷ som ikke har kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå. Slike eksponeringer skal klassifiseres i tre risikoklasser A, B og C. Innplasseringen er avhengig av sannsynligheten for at institusjonen har tilstrekkelig kapasitet til å betjene sine finansielle forpliktelser og oppfylle kapital- og bufferkrav. Det differensieres mellom korte og langsiktige forpliktelser. For å oppnå risikoklasse A skal institusjonen ha tilstrekkelig kapasitet til å betjene sine finansielle forpliktelser uavhengig av økonomiske forhold og konjunkturer, samt oppfylle offentliggjorte minstekrav og bufferkrav fra myndighetene. Institusjoner i risikoklasse B oppfylder offentliggjorte minstekrav, men gjeldsbetjeningsevnen til disse institusjonene er sårbar for svekkede økonomiske forhold og konjunkturer. Øvrige eksponeringer mot institusjoner klassifiseres i risikoklasse C, herunder institusjoner med betydelig misligholdsrisiko og institusjoner med revisorerklæring som uttrykker vesentlig usikkerhet om institusjonens evne til fortsatt drift.

Institusjoner uten kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå	Karakter A	Karakter B	Karakter C
Risikovekt for kortsiktige eksponeringer	20 %	50 %	150 %
Risikovekt øvrige eksponeringer	40 %	75 %	150 %

Eksponeeringer mot institusjoner i en annen valuta enn valutaen der institusjonen har sin hjemstat, kan ikke risikovektes lavere enn eksponeringer mot institusjonens hjemstat. Eksponeeringer mot verdipapirforetak og andre finansinstitusjoner skal ha samme risikovekt som eksponeringer mot institusjoner når de er underlagt samme tilsynsstandarder og tilsynsnivå som institusjoner inkludert kapital- og likviditetskrav. Eksponeeringer mot øvrige verdipapirforetak og finansinstitusjoner skal behandles som foretakseksponeringer.

Artikkel 122 som omhandler eksponeringer mot foretak, er endret slik at eksponeringer mot foretak med kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå som er innplassert i risikoklasse 3 får redusert risikovekt, mens eksponeringer i klasse 5 får økt risikovekt.

Foretak med kredittvurdering	Kredittkvalitet
------------------------------	-----------------

¹⁷ Jf. endret definisjon i CRR3 artikkel 4 nr.1 punkt 26

	1	2	3	4	5	6
Risikovekt CRR2	20 %	50 %	100 %	100 %	100 %	150 %
Risikovekt CRR3	20 %	50 %	75 %	100 %	150 %	150 %
Risikovekt CRR3 kortsiktige eksponeringer	20 %	20 %	20%	50 %	50 %	150 %

Eksponeeringer mot foretak som ikke har kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå, skal ha risikovekt 100 prosent.

Artikkel 127 nr.1 som omhandler misligholdte eksponeringer er tillagt et nytt ledd rettet mot eksponeringer som allerede var misligholdt på kjøpstidspunktet. Beregning av spesifikke kredittrisikojusteringer for eksponeringer som allerede var i mislighold da de ble kjøpt, skal inkludere beregning av enhver positiv differanse mellom skyldig beløp og summen av reduksjon i ansvarlig kapital dersom eksponeringen ble fullt ut nedskrevet, og allerede nedskrevet ansvarlig kapital. Artikkel 127 nr. 3 og 4. er erstattet av ny nr. 3 hvor det er presisert at risikovekt på 100 prosent kan benyttes for den gjenværende eksponeringsverdien etter spesifikke kredittrisikojusteringer for ikke-inntektsgenerende bolig- eller næringsseidendom.

Ny artikkel 129 endrer ikke risikovekten for eksponeringer mot obligasjoner med fortrinnsrett med ekstern kredittvurdering. For obligasjoner med fortrinnsrett som ikke har ekstern kredittvurdering, blir risikovekten basert på utstederinstitusjonens risikovekt slik at eksponeringen mot fortrinnsrettobligasjoner får samme risikovekten som det som gjelder for usikrede eksponeringer med best prioritet mot utstederinstitusjoner.

Artikkel 133 om egenkapitaleksponeringer er erstattet. Artikkel 133 nr. 1 bokstavene a til e, angir hvilke eksponeringer som klassifiserer som egenkapitaleksponeringer.

Artikkel 133 nr. 2 gir mer konkrete kriterier for hvilke egenkapitalinvesteringer som ikke skal behandles som egenkapitalposisjoner. Det gjelder egenkapitalinvesteringer som er strukturert på en måte som likner på den økonomiske karakteren av gjeldsposter som ikke møter kriteriene i noen av punktene i nr. 1, eller egenkapitalinvesteringer som består av verdipapiriserte eksponeringer.

Artikkel 133 nr. 3 fastsetter at egenkapitalinvesteringer, andre enn de som er nevnt i artikkel 133 nr. 4 til nr. 7, skal ha risikovekt 250 prosent, med mindre eksponeringene kommer til fradrag eller risikovektes i tråd med CRR andre del. Referansen til egenkapitalinvesteringer som overstiger grenser for kvalifiserende eierandeler og til høyrisikoengasjementer er fjernet.

Artikkel 133 nr. 4 har nærmere regler om egenkapitaleksponeringer mot unoterte foretak som skal ha risikovekt 400 prosent, med mindre eksponeringene kommer til fradrag eller risikovektes i tråd med andre del. Dette gjelder investeringer med formål om salg innen kort tid eller investeringer i "venture capital firms" eller liknende investeringer som er ervervet med forventning om vesentlig kapitalgevinst på kort sikt. Det gjøres unntak for langsiktige egenkapitalinvesteringer, inkludert investeringer i egenkapital i bedriftskunder hvis foretaket har eller har intensjoner om å etablere et langsiktig forretningsforhold med kunden. En langsiktig egenkapitalinvestering er en egenkapitalinvestering som holdes i tre år eller lenger, eller opprinnelig er ment å holdes i tre år eller lenger og er godkjent av foretakets øverste ledelse. Slike investeringer skal risikovektes med 250 prosent.

Det er fastsatt overgangsbestemmelser for artikkel 133 nr. 3 og 4 i artikkel 495a, slik at nye regler ikke er fullt innfasert før 1. januar 2030.

Egenkapitaleksponeringer som er bokført som gjeld som følge av at det er inngått en gjelds-/egenkapitalwap i forbindelse med en restrukturering, skal ha risikovekt i henhold til tredje ledd eller femte ledd, avhengig av hva som passer. Det framgår samtidig av nr. 7 at slike

posisjoner ikke skal ha lavere risikovekt enn eksponeringen ville hatt hvis egenkapitalposisjonen ble behandlet som en gjeldseksponering.

Nr. 5 ledd åpner for at foretak som tidligere har fått tillatelse fra tilsynsmyndigheter, kan benytte risikovekt 100 prosent for egenkapitalinvesteringer som har oppstått under et lovprogram med formål om å fremme spesifikke sektorer i økonomien på nærmere angitte vilkår.

Eksponering mot sentralbanker skal ha risikovekt 0 prosent, jf. artikkel 133 nr. 6.

Bruk av eksterne kredittvurderinger som forutsetter statsstøtte

Artikkel 138 er tilføyd en bestemmelse som fastsetter at det for bankers eksponeringer mot institusjoner ikke kan benyttes ekstern kredittvurdering som forutsetter at institusjonen vil motta statsstøtte med mindre institusjonen er eid av eller finansiert av sentrale, regionale eller lokale myndigheter. For å dempe effekten av endringen er det åpnet for nasjonalt valg om å tillate slike kredittvurderinger i en overgangsperiode fram til 31. desember 2029, jf. artikkel 495e.

6.1.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om beregning av kapitalkrav for kredittrisiko etter standardmetoden vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Med unntak av overgangsregelen i artikkel 495e, innfører CRR3 ikke nye nasjonale valg tilknyttet standardmetoden for kredittrisiko. De eksisterende nasjonale valgene er imidlertid videreført, og bør vurderes på nytt i lys av de øvrige endringene. Etter Finanstilsynets vurdering tilsier risikobildet at eksponeringer med pant i næringseiendom og fritidseiendom bør behandles mer konservativt enn det som framgår av hovedreglene i CRR3. Dette er nærmere behandlet i del II, men hovedpunktene er som følger:

- 1) Etter gjeldende regelverk er det ikke anledning til å hensynta pant i næringseiendom i kapitalkravsreguleringen. Finanstilsynet foreslår å åpne for dette, men at risikovektene som i utgangspunktet er tiltenkt inntektsgenererende næringseiendom, gjøres gjeldende for alle eksponeringer med pant i næringseiendom.
- 2) Gjeldende hovedregel for utlån sikret med boligeiendom, er at den delen av lånet som tilsvarer inntil 80 prosent av panteobjektets verdi kan ilegges risikovekt på 35 prosent. For fritidseiendom er denne grensen redusert til inntil 60 prosent av panteobjektets verdi. Etter ny standardmetode kan den delen av lånet som tilsvarer inntil 55 prosent av panteobjektets verdi kan ilegges risikovekt på 20 prosent. Finanstilsynet foreslår at denne grensen reduseres til 40 prosent av panteobjektets verdi for fritidseiendom.
- 3) For utlån med pant i boligeiendom som er låntakers primærbolig, foreslår Finanstilsynet ingen nasjonale tilpasninger.

Etter Finanstilsynets vurdering er det for øvrig ikke behov for endringer i lov eller forskrift som følge av endringene i forordningens bestemmelser om beregning av kapitalkrav for kredittrisiko etter standardmetoden.

Kjøp, utvikling og oppføring av fast eiendom (ADC) og massemarkedseksponeringer

Bestemmelsene i CRR 3 åpner i utgangspunktet for at finansiering av eiendomsutvikling kan gis risikovekt på 100 prosent, ikke 150 prosent som er hovedregelen, selv der prosjektene er fullt ut gjeldsfinansiert (krever et visst nivå av forhåndssalg) eller hvor det ikke foreligger forhåndssalg (krever et visst nivå av egenkapital). EBA er gitt mandat til å kvantifisere grensene for dette, og utkast til retningslinjer¹⁸ ble sendt på høring 17. mai 2024. I

¹⁸ [Consultation on draft Guidelines on ADC exposures to residential property under CRR 3](#). EBA-høring i perioden 17. mai til 19. august 2024

høringsutkastet er betydelig kontantinnskudd definert ved en nedre grense på 10 prosent av salgspris, og depositum tilsvarende tre ganger leieinntekt er ansett som tilstrekkelig for å kunne oppnå risikovekt 100 prosent. Når det gjelder egenkapitalandel, er kravet satt til minst 35 prosent for lån med pant i boligeiendom. Kravet til andel forhåndssalg/forhåndsutleie er satt til 50 prosent. Finanstilsynet vil komme tilbake til anvendelsen av EBAs retningslinjer for norske institusjoner når endelig versjon foreligger.

For massemarkedseksposeringer er EBA gitt mandat til å konkretisere når en eksponering kan anses å være "en av et betydelig antall eksponeringer med tilsvarende kjennetegn", som er avgjørende for hvorvidt en eksponering kvalifiserer til denne kategorien. Mange norske institusjoner benytter massemarkedskategorien og EBAs retningslinjer kan potensielt få stor betydning for disse. Finanstilsynets generelle vurdering er at en konkretisering av kriteriene for massemarked er ønskelig. Finanstilsynet vil komme tilbake til dette når EBAs retningslinjer er publisert.

Eksposeringer mot foretak i finanssektoren uten kredittvurdering fra et registrert kredittvurderingsbyrå, som gjelder de fleste norske sparebanker, vil få økt risikovekt og som kan påvirke prisen på finansiering og derivater for sikringsformål.

Endringen i reglene om egenkapitalposisjoner innebærer at visse egenkapitalposisjoner som etter gjeldende regelverk har en risikovekt på 100 prosent eller 150 prosent (høyrisiko), etter nytt regelverk skal risikovektes 250 prosent eller 400 prosent. En vesentlig andel av norske bankers aksjeinvesteringer er i foretak i finanssektoren. Investeringer i slike foretak som ikke kommer til fradrag i ansvarlig kapital, skal i dag risikovektes 250 prosent, jf. artikkel 48 nr. 4. Artikkel 48 nr. 4 endres ikke. Det antas at omfanget av andre aksjeinvesteringer som i dag risikovektes 100 eller 150 prosent og etter CRR3 skal risikovektes 250 eller 400 prosent samlet sett er relativt beskjedent slik at endringen har begrenset effekt for norske banker I tillegg er det gitt overgangsregler slik at nye risikovekter ikke er fullt innfaset før 1. januar 2030.

Etter Finanstilsynets vurdering er det prinsipielt riktig med et forbud mot å bruke kredittvurderinger som forutsetter statsstøtte. Finanstilsynet mener derfor at det ikke bør åpnes for overgangsordningen i Norge.

6.2 Interne modeller

Institusjoner som har tillatelse fra tilsynsmyndighetene, kan beregne hele eller deler av kapitalkravet for kredittrisiko med interne modeller, også omtalt som IRB-metode ("Internal Ratings Based"). Metoden innebærer at risikovekten beregnes på eksponeringsnivå ut fra kundens misligholdssannsynlighet (PD) og forventet tapsgrad gitt mislighold (LGD).

Bruk av IRB-metoden stiller omfattende krav institusjonenes datagrunnlag, estimeringsmetodikk og kontrollsystemer. Kravene til estimering varierer etter type eksponering, med mer omfattende krav til modeller for utlån til foretak enn for massemarked. For eksempel kreves særskilt tillatelse for å benytte egenestimerte tapsgrader og konverteringsfaktorer (KF) for poster utenom balansen for utlån til foretak. En slik tillatelse omtales som "avansert" IRB-tillatelse, mens "grunnleggende" IRB-tillatelse forutsetter regulatorisk fastsatte tapsgrader og konverteringsfaktorer.

6.2.1 Gjeldende rett

Bruk av IRB-metoden er regulert i kapitalkravsforordningens tredje del, avdeling II, kapittel 3, med bestemmelser om myndighetenes tillatelse, beregningsgrunnlaget, forventede tap, risikoparameterne som inngår i kapitalkravsberegningen (PD, LGD og løpetiden M), beregning av eksponeringsbeløp, og krav til ratingsystemet.

Tillatelse til bruk av IRB-metoden

Regelverket stiller omfattende krav til datagrunnlag og metoder for estimering av risikoparametere, bruk av risikoparametere i kredittgivning og risikostyring, validering av estimater og risikostyringssystemer før tillatelse til IRB-metode kan gis, jf. artikkel 143. Kravene må til enhver tid være oppfylt under bruk av metoden, og vesentlige endringer i modeller eller modellbruk krever tillatelse fra tilsynsmyndigheten. Krav til tilsynsmyndighetenes vurdering av IRB-søknader og søknader om modellendringer er gitt i artikkel 144 med utfyllende bestemmelser i kommisjonsforordning 2022/439.

Alle eksponeringer må tilordnes en kategori, jf. artikkel 147 nr. 2. I gjeldende rett er det sju kategorier av eksponeringer, hovedsakelig avhengig av type motpart, f.eks. stater, institusjoner, massemarked og foretak¹⁹, jf. venstre kolonne i tabellen under punkt 6.2.2. Institusjonene som har IRB-tillatelse, må benytte IRB for alle kategorier med mindre det gis unntak, jf. artikkel 148. Overgang til standardmetoden for alle eller enkelte engasjementskategorier krever tillatelse fra myndigheten, jf. artikkel 149. Etter artikkel 150 kan det gis permanent unntak for enkelte kategorier og eksponeringer, for eksempel mot stater og institusjoner.

Krav til ratingsystemer og estimering

Generelle krav til IRB-systemet er gitt i avsnitt 6. Krav til misligholdsdefinisjon og generelle krav til estimering følger av underavsnitt 2, herunder at PD på risikoklassenivå skal gjenspeile et langsiktig gjennomsnitt av misligholdsrater, LGD skal gjenspeile tapsgrader i nedgangstider for de aktuelle eksponeringene og at estimatene skal tillegges sikkerhetsmarginer som reflekterer usikkerheten i estimatene, jf. artiklene 180, 181 og 179.

I avsnitt 4 reguleres krav til risikoparametere PD og LGD. Minimumsnivå for PD er satt til 0,03 prosent for eksponeringer til foretak, massemarked og institusjoner, jf. artiklene 160 og 163. I henhold til artikkel 164 nr. 4 skal vektet gjennomsnittlig LGD minimum tilsvare 10 prosent for engasjementer sikret med boligeiendom og 15 prosent for massemarkedsengasjementer sikret med næringseiendom. Nasjonale myndigheter skal minimum årlig vurdere om nivåene er tilstrekkelige med hensyn til finansiell stabilitet. I Norge har Finansdepartementet økt minimumsnivået til 20 prosent, jf. CRR/CRD IV-forskriften § 6.

LGD for usikrede eksponeringer under grunnleggende IRB-metode er 45 prosent²⁰. I henhold til artikkel 230 kan LGD beregnes separat for sikret og usikret del basert på verdien av aktuell sikkerhet etter avkortning etter oppgitte verdier for ulike typer pant. LGD-verdiene for sikret del er 35 prosent for eksponeringer med sikkerhet i eiendom og 40 prosent for annet godkjent pant. Det er gitt egne minimumskrav for sikkerhetsdekning.

Beregning av engasjementsbeløp og risikovekt

Institusjonene kan benytte egenestimerte konverteringsfaktorer (KF) for enkelte typer poster utenfor balansen, jf. artikkel 166, som også angir standardsatser for typer av eksponeringer. Krav til egenestimerte KF-verdier er gitt i artikkel 182.

Formler for risikovekter er gitt i kapitalkravsforordningen kapittel 3, avsnitt 2, med egne bestemmelser for eksponeringer mot foretak, institusjoner, stater og massemarked, jf. artiklene 153 og 154. I formlene regnes PD om til en betinget misligholdssannsynlighet gitt alvorlige nedgangstider og antatt korrelasjon med systemiske risikoforhold for den aktuelle eksponeringen. Korrelasjonsfaktoren avhenger av typen eksponering, med noe høyere korrelasjoner for foretakseksponeringer enn for massemarkedseksponeringer. Risikovekteformelen er også noe mer kompleks for foretakseksponeringer mv. ved at

¹⁹ Eksponeringer som ikke kan tilordnes under noen annen kategori, skal tilordnes foretakskategorien.

²⁰ For andreprioritetseksponeringer er verdien 75 prosent, for obligasjoner med fortrinnsrett er den 11,25 prosent.

korrelasjonsfaktoren avhenger av motpartens PD og størrelse og formelen inneholder en justering for løpetid (M, beregnet i henhold til artikkel 162).

Beregningsgrunnlaget skales opp med faktoren 1,06. Skaleringsfaktoren ble fastsatt ved innføringen av Basel II.

6.2.2 Forventet EØS-rett

Kravene til IRB-metoden er i all hovedsak videreført med noen viktige endringer:

- IRB-metoden tillates ikke lenger for enkelte eksponeringskategorier, og det åpnes for å bruke IRB kun på valgte enkeltkategorier
- Bruk av den avanserte IRB-metoden begrenses og nivåer på regulatoriske LGD- og KF-satser endres
- Det innføres flere minimumsnivåer for enkeltparametere ("input floors" for PD, LGD og KF)
- Skaleringsfaktoren på 1,06 fjernes fra risikovektformelen

CRR3 åpner også for to nasjonale valg på IRB-området, ett om minstekrav til LGD for massemarkedsengasjementer og ett under kategorisering som boliglån. I det følgende gjennomgås de viktigste endringene i regelverket tematisk.

Tillatelse til bruk av IRB-metoden

CRR3 innebærer en finere inndeling i eksponeringskategorier. Kategoriene i artikkel 147 nr. 2 bokstav a og e splittes opp som vist i tabellen under. IRB-metoden tillates ikke brukt for egenkapitaleksponeringer.²¹

²¹Det gis i ny artikkel 495 en overgangsbestemmelse hvor risikovekter som følger av standardmetoden kan innføres gradvis fram til 31.12.2029.

Gjeldende inndeling i kategorier		Ny hovedinndeling		Ny inndeling i kategorier i tilknytning til brukskrav i artikkel 147(2)	
Bokstav	Navn	Bokstav	Navn	Bokstav	Kategori / IRB metode
a	Sentrale myndigheter og sentralbanker	A	Sentrale myndigheter og sentralbanker	a	Sentrale myndigheter og sentralbanker
		a1	Regionale og lokale myndigheter, offentlig sektor enheter ("RGLA-PSE")	a1(i)	Regionale og lokale myndigheter ("RGLA")
				a1(ii)	Enheter i offentlig sektor ("PSE")
b	Institusjoner	B	Institusjoner	b	Institusjoner
c	Foretak	C	Foretak	c(i)	Generelle foretak
				c(ii)	Spesialiserte utlån
				c(iii)	Kjøpte fordringer foretak
d	Massemarked	D	Massemarked	d(i)	Kvalifiserte rullerende eksponeringer ("QRRE")
				d(ii)	Boliglån (utlån med sikkerhet i bolig)
				d(iii)	Kjøpte fordringer massemarked
				d(iv)	Annet massemarked
e	Egenkapital-eksponeringer ("equity")	E	Egenkapital-eksponeringer ("equity")	e	Ikke lenger tillatt med IRB metode
		e1	Eksponeringer mot kollektive investeringsfond ("CIU")	e1	
f	Verdipapiriserte eksponeringer	F	Verdipapiriserte eksponeringer	f	3. del, 2. avdeling, 5. kapittel
g	Andre eksponeringer som ikke utgjør en kredittforpliktelse for motparten	G	Andre eksponeringer som ikke utgjør en kredittforpliktelse for motparten	g	Regnskapsverdi fratrukket virkning av CRM, artikkel 156

Ny artikkel 147 nr. 5 bokstav a (iii) fastsetter at eksponeringer mot borettslag kan kategoriseres som boliglån uansett størrelse på eksponeringen.

I artikkel 147 nr. 5 nytt siste ledd åpnes det for at tilsynsmyndigheten kan kreve at institusjonene kategoriserer engasjementer som i utgangspunktet kvalifiserer som kategori boliglån, som foretakseksponering (kategori c(i), c(ii) eller c(iii)) hvis eksponeringen innebærer utlån til en person som har pantsatt fire eller flere eiendommer eller boenheter.

Det følger av artikkel 147 nr.11 at EBA innen 36 måneder etter ikrafttredelse skal utarbeide forslag til utfyllende regler om inndeling i kategoriene etter artikkel 147 nr. 2. Endringene i krav til bruk av IRB for ulike eksponeringskategorier gis i revidert artikkel 148. Prinsippet om at IRB i utgangspunktet må benyttes for alle kategorier utgår, og erstattes av et prinsipp om at IRB må benyttes for minst én kategori. Endringen er begrunnet med at det er ikke ønskelig at IRB-metoden benyttes for porteføljer med utilstrekkelig datagrunnlag for robust modellering.²² I tilknytning til endringen gis det i artikkel 494d en overgangsbestemmelse med varighet på tre år, hvor institusjoner på enkelte vilkår, kan gå over til enklere metoder ("less sophisticated approaches") for én eller flere kategorier, etter en forenklet prosedyre som ikke krever forhåndsgodkjenning fra tilsynsmyndighetene. Institusjonen må varsle om overgang til den enklere metoden senest seks måneder i forkant og tilsynsmyndigheten må kommunisere eventuelle innvendinger innen tre måneder etter mottatt melding.

Krav til ratingsystemer og estimering

I revidert artikkel 151 nr.8 innskrenkes muligheten til å benytte avansert IRB-metode med egne LGD- og KF-estimer. Den avanserte metoden kan ikke lenger benyttes for eksponeringer mot store foretak (over 500 millioner euro i omsetning) som ikke faller inn under kategori c(ii), "spesialiserte utlån" eller for eksponeringer mot institusjoner (kategori b) eller andre foretak i finanssektoren. Endringen er begrunnet med at det for slike eksponeringer er krevende for institusjonene å få gode egne estimer for LGD²³. Regulatorisk LGD vil for disse eksponeringene følge bestemmelsene for grunnleggende IRB. KF må beregnes etter standardmetoden. Endringen innebærer videre at M settes til standardverdien på 2,5 jf. artikkel 162 nr.1.

Under grunnleggende IRB-metode reduseres regulatorisk LGD²² for usikrede eksponeringer mot foretak fra 45 prosent til 40 prosent, jf. 161 nr.1. Samtidig endres reglene for effekten av sikkerhet på regulatorisk LGD i revidert artikkel 230, slik at LGD-verdiene for sikrede deler reduseres fra 35–40 prosent til 0–25 prosent, avhengig av type pant. Sikkerheten skal avkortes med en volatilitetsjustering (40 prosent for eiendom). For eksponeringer med pant i fast eiendom er utfallsrommet for LGD 20 til 40 prosent, mot 35 til 45 prosent i gjeldende rett.

Minimumsnivået for PD øker fra 0,03 til 0,05 prosent for de fleste eksponeringer²⁴.

CRR3 innfører nye minimumsnivåer til LGD for foretakseksponeringer ("LGD input floor"). Minimumsnivåene er gitt separat for sikret og usikret del av eksponeringen, jf. artikkel 161 nr.4 som fastsetter 25 prosent for usikret del, 0 for andel med finansielt pant, 10 prosent for andel med pant i eiendom og 15 prosent for andel sikret med øvrig pant. I beregningen av sikret del, avkortes verdien av pantet med en volatilitetsfaktor. For pant i fast eiendom, fordringer og annet fysisk pant er volatilitetsfaktoren satt til 40 prosent, jf. artikkel 230, mens for finansielle pant er avkortningen bestemt av mer detaljerte regler i artiklene 224 til 227. I artikkel 231 gis regler for tilfeller hvor eksponeringen er sikret med flere forskjellige typer pant. Det innføres i ny artikkel 495b overgangsbestemmelser knyttet til innføring av minstekrav til LGD for kategorien spesialiserte utlån. Minstekravene innføres gradvis og har ikke full effekt før 1.1.2030.

De skjerpede kravene til minimumsnivå for PD og LGD er begrunnet med at kapitalkravene for enkeltseksponeringer ikke bør bli for lave og at kravene reduserer konsekvenser av målefeil.²⁵

²² Endringsforordningens forale nr. 25

²³ Endringsforordningens forale nr. 26

²⁴ Det er unntak for underkategorien "rullerende kreditter" under "QRRE" hvor det settes minstekrav om 0,1 prosent, jf. endringer i artikkel 160 nr.1 og artikkel 163 nr.1. For eksponeringer mot sentralbanker og sentrale myndigheter er det som i gjeldende rett ikke minstekrav.

²⁵ Endringsforordningens forale nr. 28

For massemarkedseksponeringer erstattes gjeldende minimumsnivå for vektet gjennomsnittlig LGD med minimumsnivåer på eksponeringsnivå: For boliglån er minimumsnivået 5 prosent uavhengig av sikkerhetsdekning, for kvalifiserte rullerende eksponeringer 50 prosent og for øvrig massemarked 0–30 prosent, avhengig av eventuell sikkerhetsdekning og type pant.

Kravet om at nasjonale myndigheter minst årlig skal vurdere om minimumsnivåene for LGD for massemarkedseksponeringer med pant i eiendom videreføres, men muligheten til å fastsette høyere minimumsnivå for vektet gjennomsnittlig LGD erstattes av en mulighet til å fastsette høyere minimumsnivå for LGD på eksponeringsnivå for massemarkedslån sikret med pant i bolig- eller næringseiendom.

Beregning av engasjementsbeløp og risikovekt

CRR3 innskrenker institusjonenes mulighet til å benytte egenestimerte konverteringsfaktorer til ikke trukne rullerende eksponeringer hvor eksponeringen ikke ville fått 100 prosent konverteringsfaktor etter standardmetoden. For alle andre eksponeringer skal standardmetodens konverteringsfaktorer benyttes. Det innføres også minimumsnivåer for til EAD i de tilfeller hvor egenestimerte konverteringsfaktorer benyttes ("CCF input floor"). Det gis i revidert artikkel 182 mer utførlig regulering av estimering av konverteringsfaktorer etter IRB-metode. EBA forpliktes etter ny artikkel 182 nr. 5 å utgi retningslinjer for estimering av konverteringsfaktorer.

Skaleringsfaktoren på 1,06 fjernes fra risikovektformlene i artiklene 153 og 154 (kategori a, b, c og d), noe som innebærer at risikovektene gjennomgående reduseres med 5,7 prosent ($1 - 1/1,06$). Endringen er begrunnet med andre begrensninger i institusjonenes bruk av IRB-metoden, herunder kapitalkravsgulvet, som begrenser risikoen for undervurdering av kapitalkravet.²⁶

6.2.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om beregning av kapitalkrav for kredittrisiko etter interne modeller vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Finanstilsynets vurdering av minstekrav til LGD på eksponeringsnivå omtales under punkt 17.3. Gjeldende minstekrav til gjennomsnittlig LGD i CRR/CRD IV-forskriften vil utgå. Etter Finanstilsynets vurdering er det for øvrig ikke behov for endringer i lov eller forskrift som følge av endringene i forordningens bestemmelser om beregning av kapitalkrav for kredittrisiko etter interne modeller.

Etter Finanstilsynets vurdering må institusjonene hensynta nye regler om verdsetting i CRR3 i beregningen av sikret og usikret del av eksponeringen i forbindelse med de nye minimumsnivåene for LGD. Finanstilsynet viser til omtalen under avsnitt 9.3 samt omtale av problemstillingen i EBAs tilrådning om implementering av Basel III for kredittrisiko. Finanstilsynet vil følge opp institusjonenes praksis.

Finanstilsynet vil foreløpig ikke anbefale å benytte nasjonalt valg i artikkel 147 nr. 5 om å unnta utlån til en kunde med pant i mer enn fire eiendommer fra boliglånskategorien, slik at de kategoriseres som foretak. Finanstilsynet vil kartlegge omfanget av de aktuelle eksponeringene blant norske IRB-institusjoner og vurdere helhetseffekten av CRR3 før det tar stilling til om en endring i kategoriseringen er hensiktsmessig.

Finanstilsynets rundskriv 3/2021 om krav til IRB-modeller vil bli oppdatert med nødvendige endringer.

²⁶ Basel Committee on Banking Supervision "[Basel III: Finalising post-crisis reforms](#)" (2017), "[High-level summary of Basel III reforms](#)" (2017) (side 6)

6.3 Sikkerheter og andre former for kredittbeskyttelse

6.3.1 Gjeldende rett

Sikkerheter hensyntas i bergningsgrunnlaget for kapitalkrav for kredittisiko både etter standardmetoden, jf. for eksempel artikkel 124–126 om risikovekter for eksponeringer med pant i eiendom, og etter IRB-metoden, hvor sikkerheter kan hensyntas i beregningen av tap gitt mislighold (LGD). Hovedreglene for bruk av sikkerheter og andre former for kredittbeskyttelse er gitt i artikkel 108 og i tredje del, andre avdeling, kapittel 4. Kapittel 4 omhandler definisjoner og generelle prinsipper, former for og krav til sikkerhetsstillelse, effekter av sikkerheter og bestemmelser om avvikende løpetid og kurvteknikker.

Ved bruk av avansert IRB-metode kan tap gitt mislighold ("Loss Given Default" LGD) estimeres ved interne modeller, men effekter av sikkerheter i estimeringen av LGD må være basert på interne krav og retningslinjer for styring, rettslig sikkerhet og risikohåndtering som er i tråd med de krav som stilles i kapittel 4, avsnitt 3, jf. artikkel 181 nr.1 bokstav f²⁷. Verdsettingsreglene i artikkel 229 anses å gjelde også for avansert IRB.

Krav til sikkerheter og annen kredittbeskyttelse

Kapitalkravsforordningen skiller mellom "Finansiert kredittbeskyttelse" ("Funded Creditrisk Protection" FCP) og "Ikke-Finansiert kredittbeskyttelse" ("Unfunded Creditrisk Protection" U-FCP). Finansiert kredittbeskyttelse omfatter motregning på balansen og bruk av pantesikkerheter. Ikke-finansiert kredittbeskyttelse omfatter bruk av garantier eller derivater. Hvilke typer sikkerhetsstillelse som kan godtas innen de ulike kategoriene framgår av avsnitt 2. Det stilles i artikkel 194 nr.3 bokstav b ytterligere krav om tilstrekkelig likviditet, og stabilitet for panteverdiene. I artikkel 194 nr.4 stilles krav til pantet, blant annet ved rettslig sikkerhet.

Krav til finansiert kredittbeskyttelse

Artiklene 205 og 206 fastsetter krav til avtaler om motregning på balansen, blant annet krav til rettskraft og identifikasjon av forpliktelse som motregnes. Artikkel 207 stiller krav til finansiell sikkerhet generelt, herunder krav om at det ikke skal være vesentlig korrelasjon mellom skyldnerens kredittkvalitet og verdien av sikkerheten. Videre fastsetter bestemmelsen krav til blant annet tvangskraft, samt operasjonelle krav. Artiklene 208 til 212 stiller mer spesifikke krav til sikkerheter i eiendom, fordringer og fysiske eiendeler (som skip). Det stilles blant annet krav til hyppighet på verdivurdering av eiendommer. For næringseiendom er det krav om årlig vurdering, mens for boligeiendom må verdivurdering finne sted minimum hvert tredje år. Det må foretas hyppigere verdivurdering ved indikasjon på prisfall, jf. artikkel 208 nr. 3.

Krav til ikke-finansiert kredittbeskyttelse

Artiklene 213 til 217 stiller krav til ikke-finansiert kredittbeskyttelse, det vil si garantier og derivater. Artikkel 214 gjelder felles for garantier og kredittderivater. Bestemmelsen fastsetter krav til at beskyttelsen er direkte, at omfanget av beskyttelsen er klar og uomtvistelig og at beskyttelsen har rettsvirkning og tvangskraft på tidspunktet for avslutning av kredittavtalen. Det er også krav til at kredittbeskyttelsesavtalen er tilstrekkelig bindende ved at klausuler som ville gitt kredittbeskyttelsesyster muligheter til å si opp eller endre avtalen ensidig, ikke er tillatt.

Effekten av finansiert kredittbeskyttelse

Artikkel 219 angir at utlån og innskudd som er omfattet av motregning i balansen skal behandles som sikkerhet i kontanter ved beregningen av virkningen av finansiert

²⁷ Rekkevidden og betydningen til bestemmelsen i artikkel 181 nr. 1 bokstav f er presisert i delegert kommisjonsforordning (EU) 439/2022 artikkel 52, jf. også retningslinjer GL 2020/05 side 10.

kredittbeskyttelse så lenge utlånene og innskuddene er angitt i samme valuta. Artikkel 220 gjelder hovedavtaler for motregning i balansen som innebærer gjenkjøpsavtaler, innlån og utlån av verdipapirer m.m. Eksponeringsbeløpet kan justeres etter en bestemt formel hvor nettoeksponering for hver gruppe av verdipapir, samt volatilitetsjustert nettoeksponering for verdipapirgruppene og volatilitetsjustert nettoeksponering per valuta inngår. I henhold til krav i artikkel 221 kan kredittinstitusjonene også benytte internmodeller for hovedavtaler om motregning.

Artikkel 222 regulerer metodikken for å beregne ny risikovekt for eksponeringer etter den enkle metoden for finansielle sikkerheter ("Financial Collateral Simple Method", FCSM). Under FCSM kan kredittinstitusjonene gi en andel av eksponeringen samme risikovekt som institusjonen ville ha beregnet for den aktuelle sikkerheten, jf. artikkel 222 nr.3. Først beregnes markedsverdien av sikkerheten etter artikkel 207, deretter beregnes en andel av eksponeringen som ut ifra dette kan regnes som sikret. For denne sikrede delen av eksponeringen gis en risikovekt som tilsvarer den risikovekten som en direkte eksponering i den aktuelle sikkerheten ville fått. Ved beregning av andelen av sikret eksponering må det benyttes en konverteringsfaktor på 100 prosent for poster utenfor balansen. I utgangspunktet skal det være minimum 20 prosent risikovekt for sikret del, men det er enkelte unntak fra dette prinsippet under nærmere bestemte vilkår.

Artikkel 223 regulerer den avanserte metoden for finansielle sikkerheter med volatilitetsjusteringer fastsatt av tilsynsmyndighetene ("Financial Collateral Comprehensive Method", FCCM). Under FCCM kan institusjonen redusere eksponeringsbeløpet som brukes i kapitalkravsberegningen basert på sikkerhetene. I beregningen av eksponeringsbeløpet er både eksponeringsverdien og sikkerhetsverdien volatilitetsjustert etter angitte formler. Etter IRB-metoden skal LGD justeres basert på justert eksponeringsbeløp. Reglene i artikkel 224 til 227 gir regler for volatilitetsjusteringer. Artikkel 224 oppgir satser for volatilitetsjusteringer for ulike typer verdipapirer i tabellform.

Artikkel 225 regulerer bruk av egne estimater for volatilitetsjustering. Volatilitetsjusteringene etter artikkel 224 og 225 er alle basert på en forutsetning om at verdien på den aktuelle sikkerheten oppdateres daglig. Hvis dette ikke er tilfelle, skal volatiliteten oppjusteres etter formel gitt i artikkel 226 I. Artikkel 227 oppstiller vilkår som må være oppfylt for at kredittinstitusjonen skal kunne beregne en volatilitetsfaktor på null.

Verdsettingsprinsipper og beregning av risikovekter for andre godtakbare sikkerheter i henhold til IRB-metode

Artikkel 229 regulerer andre sikkerheter (enn finansielle) som er godtakbare under IRB-metoden, det vil si sikkerhet i fast eiendom, fordringer, annen fysisk sikkerhet og leasing. Reglene for verdsetting av fast eiendom i artikkel 229 nr.1 gjelder også for standardmetoden, jf. artiklene 224 til 226.

Artikkel 229 nr.1, stiller krav til verdsetting av eiendommer hva gjelder uavhengighet, forsiktighet, verdsettingsprinsipper og dokumentasjon. Kravene må ses i sammenheng med kravene i artikkel 208 om blant annet hyppighet på verdsetting og bruk av statistiske modeller. Eiendom må verdsettes til markedsverdi eller lavere.

Finanstilsynets forståelse og praktisering av gjeldende rett når det gjelder verdsetting av eiendom er gitt i rundskriv 5/2021 " Krav til verdsettelse av fast eiendom ved innvilgning og overvåking av lån"²⁸.

Fordringer skal verdsettes til utestående beløp mens annen fysisk sikkerhet i utgangspunktet skal vurderes til markedsverdi, som tilsvarer estimert beløp som panteobjektet på tidspunktet

²⁸ [Krav til verdsettelse av fast eiendom ved innvilgning og overvåking av lån](#). Finanstilsynets rundskriv 5/2021

for verdsettingen vil kunne selges for til en villig kjøper av en villig selger i en transaksjon på armlengdes avstand.

Artikkel 230 og 231 angir metoder for å hensynta sikkerheter i beregning av LGD etter grunnleggende IRB-metode, jf. punkt 6.2.1.

Effekt av ikke-finansiert kredittbeskyttelse

I henhold til artikkel 233 og 235 kan ikke-finansiert kredittbeskyttelse hensyntas ved at den sikrede andelen av engasjementet tilordnes risikovekt tilsvarende yteren av kredittbeskyttelse. Sikret del av engasjementet skal avkortes etter nærmere bestemte regler og justeres i henhold til artikkel 224 eller 225.

Institusjoner som benytter IRB-metoden kan bruke PD for yter av kredittbeskyttelse eller en PD som ligger mellom PD for underliggende eksponering og den for yter av kredittbeskyttelse for sikret del av eksponeringen. Så lenge kredittbeskyttelsen ikke er etterstilt kan LGD for ikke-etterstilte utlån benyttes for sikret del av engasjementet.

6.3.2 Forventet EØS-rett – vesentlige endringer

I CRR3 utvides omtalen i artikkel 108 om bruk av kredittbeskyttelse for standardmetode, grunnleggende IRB og avansert IRB med en bestemmelse om at institusjoner som ikke benytter avansert IRB for både underliggende eksponering og en tilsvarende eksponering mot yter av kredittbeskyttelses, skal hensynta kredittkreditrisikoreglene i kapitalkravsforordningen kapittel 4 om kredittrisikoreduksjon og ikke etter reglene i kapittel 3 om IRB-metoden.

I artikkel 193 legges det til et punkt 7 om at også sikkerheter for ikke-trukne eksponeringer bør kunne anerkjennes.

Muligheten til å estimere egne volatilitetsfaktorer under FCCM etter artikkel 225 oppheves i CRR3. Under FCCM gjenstår da kun muligheten til å bruke fastsatte satser. Ikke-finansiert kredittbeskyttelse vil ikke lenger kvalifisere for behandling etter artikkel 153 nr. 3 ("double-default"), og artikkel 202 om godtakbare kredittrisikobeskyttelsesyttere etter denne metoden slettes.

Det gis i revidert artikkel 210 om andre fysiske pant et underavsnitt om regulering av generelle sikringsavtaler ("General security arrangements"), som presiserer at institusjonene kan hensynta godtakbare sikkerheter innenfor den generelle sikkerhetsmassen.

Overvåking og oppdatering av panteverdier – bruk av statistiske modeller

Det er i CRR3 nye krav til verdsetting av pant og endrede krav til metodikk for overvåking og oppdatering av panteverdier. For eksempel presiseres det at ESG-vurderinger må hensyntas i vurderingen av om oppdatert verdivurdering er nødvendig jf. endringer i artikkel 207 nr. 4 bokstav d, artikkel 208 nr. 3 bokstav b, og artikkel 210 nr. 1 bokstav g.

I revidert artikkel 208 tilkommer et lengre, nytt nr. 3a som stiller krav til institusjonenes bruk av statistiske modeller ved overvåking og verdivurderinger.

Effekter av kredittrisikoreduksjon for motregningsavtaler

Artikkel 219 om motregningsavtaler oppheves betingelsen om samme valuta for at utlån og innskudd skal kunne behandles som sikkerhet i kontanter (volatilitetsfaktor for valuta etter artikkel 224 må benyttes ved uoverensstemmende valuta).

For hovedavtaler for motregning erstattes artikkel 220 nr. 3 med en ny beregningsformel som tar hensyn til prisvolatilitet for verdipapirgruppene på en annen måte. I revidert artikkel 221 innskrenkes muligheten til å bruke interne modeller for hovedavtaler for motregning ved at interne modeller kun kan benyttes for eksponeringer hvor IRB-metode benyttes.

Volatilitetsjustering av finansielle pant

Prisvolatilitetsfaktorene i artikkel 224 endres noe. Det innføres finere intervallinndeling for gjenværende løpetid i tabellen for gjeldsinstrumenter, men det er kun for enkelte instrumenter at avkortningssatsene påvirkes, jf. artikkel 197 nr. 1 bokstav c og d. For de fleste endringene innenfor de nye intervallene, er avkortningen redusert.

Volatilitetsjusteringene for egenkapitalinstrumenter og gull i tabell 3 økes. Artikkel 232 nr. 1 innfører strengere krav til å behandle innskudd hos tredjepart som en garanti etter kredittrisikobeskyttelsesreglene.

Verdsettingsprinsipper for eiendom

Artikkel 229 nr. 1 endrer de generelle kravene til verdsetting. Artikkel 229 nr. 1 bokstav b punkt (ii) fastsetter at verdien skal justeres for å hensynta at markedsprisen kan være vesentlig overvurdert.

Artikkel 229 nr. 1 bokstav d fastsetter en ny standard for re-verdsetting av fast eiendom. Ved re-verdsetting av eiendommer kan verdien som brukes for kredittrisikobeskyttelse ikke overstige gjennomsnittsverdien for eiendommen, eller en sammenlignbar eiendom over de siste seks årene for boligeiendom og over de siste åtte årene for næringseiendom. Det kan unntaksvis brukes eiendomsverdi høyere enn dette gjennomsnittet eller verdien som lå til grunn ved opprettelsen av lånet, hvis verdiøkningen utvilsomt skyldes oppgraderinger av eiendommen. I tilfeller hvor institusjonen ikke har tilstrekkelig datagrunnlag til å revaluere eiendommen skal verdien ikke økes utover verdien fra låneinnvilgelse med mindre oppgraderinger av eiendommen utvilsomt har økt verdien. Det er uansett anledning til å sette verdien til verdsetting ved innvilgelse ("value at origination"). EBA gis mandat til å utforme utkast til supplerende tekniske standarder for begrepet "tilsvarende eiendom" innen 36 måneder etter forordningens ikrafttreden.

Ny artikkel 495f gir midlertidig unntak fra de nye kravene om verdsetting fram til tidligste tidspunkt av 31. desember 2027 og det tidspunkt revaluering av eiendommen er nødvendig etter artikkel 208 nr.3.

Nasjonalt valg om unntak fra verdsettingsregler for fast eiendom som stilles som sikkerhet for lån i sikkerhetsmassen for obligasjoner med fortrinnsrett

Artikkel 129 nr.3 åpner å fravike de nye skjerpede reglene for oppskrivning av verdier for eiendommer som stilles som sikkerhet for lån som inngår i sikkerhetsmassen i OMF.

Effekter av ikke-finansiert-kredittrisikobeskyttelse

Lovsystematikken endres for ikke-finansiert-kredittrisikobeskyttelse. I CRR3 er det metodikken med bytte av risikoparametere eller risikovekter som er tillatt ("substitution approach"), mens andre metoder (som "double-default" etter artikkel 153 nr. 3) faller ut. Ved denne framgangsmåten byttes risikovektene, eller risikoparametere (PD og LGD) ut med de som ville gjort seg gjeldende ved en direkte eksponering mot garantisten, så langt de passer med den metodikken institusjonen benytter for den aktuelle eksponeringen og hvilken metode som ville blitt brukt for eksponering mot garantisten. I CRR3 reguleres et sett av slike metode-kombinasjoner i reviderte artikler 235 og 236 samt nye artikler 235a og 236a.

6.3.3 Finanstilsynets vurdering

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om risikoreduserende teknikker og verddivurdering vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

CRR3 skjerper reglene for verdsetting av eiendom. Det er Finanstilsynets forståelse at reglene, som i gjeldende rett, gjelder for alle eksponeringer uavhengig av metode for kredittrisikoberegning (standard-metoden, grunnleggende IRB, eller avansert IRB).

Det gis skjerpede regler både for verdsetting generelt i artikkel 229 nr.1 bokstav b(ii) og for re-verdsetting artikkel 229 nr.1 bokstav d. Regelen om re-verdsetting (basert på gjennomsnittsverdier som forklart over) stiller opp en konkret norm som gir verdsetting lavere enn markedsverdi i tider med økende boligpriser. Formålet er å redusere prosyklisitet. De ulike utformingene av prinsippene for verdsetting generelt og re-verdsetting kan imidlertid føre til ulik verdsetting av den samme eiendommen, på det samme tidspunktet, avhengig om det gjøres en verdsetting ved låneinnvilgelse eller en re-verdsetting, noe som igjen kan skape uheldige incentiver for institusjoner og kunder i form av kortere løpetid på lånene, klausuler om førtidig avslutning av lånet eller hyppig flytting til annen bank. Finanstilsynet viser til omtale av problemstillingen i EBAs tilrådning om implementering av Basel III for kredittrisiko og vil følge opp institusjonenes praksis på dette området²⁹.

Etter Finanstilsynets forståelse betyr overgangsordningen i artikkel 495f at det ikke er behov for ekstraordinær re-verdsetting av alle sikkerheter i forbindelse med nytt regelverk på virkningstidspunktet, men at alle verdsettinger og re-verdsettinger som gjennomføres etter virkningstidspunktet må være i tråd med nytt regelverk.

Det gis i CRR3 mer detaljerte regler for bruk av statistiske modeller i forbindelse med overvåkning av eiendomsverdier. Etter Finanstilsynets vurdering er endringene i hovedsak kodifisering av prinsipper som per i dag er nedfelt i gjeldende retningslinjer fra EBA 30.

Finanstilsynet vil oppdatere rundskriv 5/2021 om krav til verdsettelse av fast eiendom ved innvilgning og overvåking av lån ved behov.

Verdivurdering av fast eiendom som stilles som sikkerhet for lån i sikkerhetsmassen for obligasjoner med fortrinnsrett

CRR3 åpner for nasjonalt valg om å fravike de nye skjerpede reglene for oppskrivning av verdier for eiendommer som stilles som sikkerhet for lån som inngår i sikkerhetsmassen i OMF, jf. endring i artikkel 129 nr. 3.

For å sikre OMF-investorene stiller regelverket krav om overpantsettelse og belåningsgrad for ulike typer eiendom som inngår i sikkerhetsmassen. OMF-foretaket må for eksempel ved boligprisfall tilføre nye sikkerheter til sikkerhetsmassen for å etterleve de regulatoriske kravene, og det er oppnevnt eksterne overvåkere som kvartalsvis skal rapportere til OMF-foretakets styre om etterlevelse av regelverket. Videre beregner OMF-foretakene i Norge markedsverdiene av eiendomsutlåne i sikkerhetsmassen forholdsvis ofte, i praksis ved hver kvartalsslutt.

Etter Finanstilsynets vurdering ivaretar OMF-regelverket og innarbeidet praksis hensynet til sikkerhet for verdiene, både for investorene og ved bruk av OMF som sikkerhetsstillelse for låneadgang i Norges Bank. Utviklingen av OMF-markedet innebærer imidlertid sårbarheter. Valg av verdivurderingsprinsipp får betydning for panteverdiene og tilgang til finansiering. Bruk av markedsverdier kan medføre at OMF-markedet blir medsyklisk og påvirke overføringen av boliglån fra morbanken til OMF-foretaket. Stigende boligpriser gir økte panteverdier og lettere finansiering, mens prisfall kan redusere lånemulighetene i markedet.

Finanstilsynet mener at det nasjonale valget om verdivurderingsprinsipper bør vurderes i forbindelse med en egen gjennomgang av regelverket og markedet for obligasjoner med fortrinnsrett. Inntil en slik vurdering foreligger foreslår Finanstilsynet at gjeldende verdivurderingsprinsipper videreføres, dvs. at det nasjonale valget om å fravike de skjerpede reglene for oppskrivning av eiendomsverdier når det gjelder verdsetting av pantelån som kan inngå i sikkerhetsmassen i OMF, benyttes. Finanstilsynet foreslår en ny bestemmelse i CRR/CRD IV-forskriften § 6a.

²⁹ EBA : "[Policy advice on the Basel III Reforms: Credit Risk](#)" (2019), punkt 190, s. 80

³⁰ EBA/GL/2020/06 artiklene 236 til 239

7. Kapitalkrav – operasjonell risiko

7.1 Gjeldende rett

Bestemmelsene om krav til ansvarlig kapital for operasjonell risiko følger av kapitalkravsforordningen artikkel 312 til 324. Kapitalkravet for operasjonell risiko skal etter gjeldende regler beregnes etter følgende alternative metoder:

1. Basismetoden ("Basic Indicator Approach") der kapitalkravet baseres på institusjonens inntekt (etter nærmere definisjon),
2. Standardmetoden ("Standardised Approach") der kapitalkravet er differensiert etter institusjonens ulike forretningsområder, eller
3. AMA-metoder ("Advanced Measurement Approach" (AMA)) der institusjonen kan benytte sine egne systemer for å identifisere ulike former for operasjonell risiko.

7.2 Forventet EØS-rett

I CRR3 er de eksisterende metodene for å estimere kapitalkrav for operasjonell risiko erstattet av en ny metode som ikke er modellbasert.

Avdeling III "krav til ansvarlig kapital for operasjonell risiko" er i CRR3 foreslått erstattet i sin helhet med nye bestemmelser. I tillegg blir det gjort justeringer i flere andre artikler i CRR for å introdusere tydelige og harmoniserte definisjoner knyttet til operasjonell risiko, jf. artikkel 4 nr. 1, punktene 52a, 52b og 52c, og for å gjenspeile erstatningen av avdeling III gjennom hele CRR. EBA er gitt åtte mandater til å utarbeide forslag til utfyllende regler, samt retningslinjer knyttet til operasjonell risiko. Disse vil blant annet gi nærmere regler for hvordan kapitalkravet skal beregnes. Når det gjelder beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko, kan forsikringspoliser i framtiden tillates brukt som risikoreduserende teknikk. For å oppnå dette skal EBA rapportere til Kommisjonen om det er hensiktsmessig å anerkjenne forsikringspoliser som en effektiv risikoreduserende teknikk, og betingelsene, kriteriene og standardformelen som skal brukes i slike tilfeller, jf. artikkel 519e.

Beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko

Beregningen av kapitalkravet for operasjonell risiko er i CRR3 fastsatt i avdeling III, i nytt kapittel 1, artiklene 312 til 315. Minimumskravet til ansvarlig kapital for operasjonell risiko skal være basert utelukkende på virksomhetsindikatorkomponenten, jf. artikkel 312. Virksomhetsindikatorkomponenten består av en virksomhetsindikator ("Business indicator" (BI)) og en multiplikator som avhenger av størrelsen på virksomhetsindikatoren, og beregnes i tråd med artikkel 313. Virksomhetsindikatoren består igjen av en rente- og utbyttekomponent, en tjenestekomponent og en finanskomponent. Beregningen av virksomhetsindikatoren og dennes delkomponenter, samt mulige justeringer i beregningen som følge av fusjoner, oppkjøp eller avhendelser, er fastsatt i artiklene 314 og 315.

Innsamling og styring av data

Nytt kapittel 2, artiklene 316 til 323, gir regler for innsamling og styring av data. Kravene delt inn i regler som gjelder for alle institusjoner, slik som bestemmelsene om rammeverket for styring av operasjonell risiko i artikkel 323, og regler som bare er relevante for institusjoner som også må offentliggjøre historiske tapdata, jf. artikkel 446 nr. 2 og artikkel 317. I EU, i tråd med EBA-svaret til Kommisjonens forespørsel om råd fra 2019, vil alle institusjoner med en virksomhetsindikator lik eller over 750 millioner euro være pålagt å beregne årlige operasjonelle tap. For å sikre at det nye rammeverket forblir forholdsmessig, kan tilsynsmyndighetene gi fritak fra dette kravet, med mindre en institusjons virksomhetsindikator overstiger 1 milliard euro, jf. artikkel 316. Ved en slik vurdering vil den

relevante virksomhetsindikatoren være den høyeste virksomhetsindikatoren rapportert i løpet av de siste to årene.

Regler som er relevante for beregningen av de årlige operasjonelle tapene, er nærmere spesifisert i artiklene 318 til 321. Artikkel 318 fastsetter bestemmelser om beregning av brutto tap og netto tap, og artikkel 319 inneholder de relevante terskelverdiene for tap på henholdsvis 20 000 euro og 100 000 euro. Visse operasjonelle risikohendelser som ikke lenger er relevante for institusjonens risikoprofil, kan ses bort fra, forutsatt at alle relaterte betingelser er oppfylt og at tilsynsmyndigheten har gitt tillatelse til å gjøre det, jf. artikkel 320. På samme måte kan en institusjon måtte inkludere tilleggsgap, for eksempel relatert til oppkjøpte eller fusjonerte enheter, jf. artikkel 321.

Nøyaktigheten og fullstendigheten i en institusjons tapsdata er avgjørende. Derfor vil tilsynsmyndigheten periodisk måtte gjennomgå kvaliteten på tapsdataene, jf. artikkel 322.

7.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om kapitalkrav for operasjonell risiko vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Reglene inneholder ingen nasjonale valg. Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke behov for konsekvensendringer i lov eller forskrift som følge av endringene i forordningens bestemmelser om kapitalkrav for operasjonell risiko.

8. Kapitalkrav – markedsrisiko

8.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende rett er kapitalkravet for markedsrisiko avhengig av om risikoposisjoner holdes i handelsporteføljeverksamhet eller annen forretningsvirksomhet (i bankportefølje). Det er derfor viktig at det er tydelig skille mellom de nevnte virksomhetstypene. Artikkel 104 stiller krav om at institusjonene har tydelige retningslinjer og prosesser for å bestemme hvilke posisjoner som skal tildeles handelsporteføljen. Handelsportefølje er definert i artikkel 4 nr.1 punkt 86 som "alle posisjoner i finansielle instrumenter og varer som institusjonen har med sikte på videresalg eller for å sikre andre posisjoner som innehas for handelsformål i samsvar med artikkel 104". Øvrige bestemmelser om handelsportefølje følger av artiklene 102 til 106. Blant annet skal institusjonens internrevisjonsfunksjon jevnlig vurdere institusjonens retningslinjer og rutiner for avgrensningen mellom handels- og bankportefølje, samt etterlevelse av disse, jf. artikkel 104.

Artikkel 325 angir de ulike metodene for beregning av kravene til ansvarlig kapital for markedsrisiko. Institusjoner som har fått tilsynsmyndighetens godkjenning for å bruke internmodell ("Internal Model Approach" (IMA)) for deler av institusjonens markedsrisiko, kan beregne kapitalkravene for de aktuelle risikoene etter kapittel 5 om bruk av interne modeller for beregning av krav til ansvarlig kapital. For tiden er det ingen norske institusjoner som har slik tillatelse. Ved bruk av standardmetoden beregnes kapitalkravene for posisjonsrisiko i handelsporteføljen etter bestemmelsene i kapittel 2 om krav til ansvarlig kapital for posisjonsrisiko. For valutarisiko og varerisiko beregnes kapitalkravene etter henholdsvis kapittel 3 om krav til ansvarlig kapital for valutarisiko og kapittel 4 om krav til ansvarlig kapital for varerisiko, uavhengig av om risikoene er tildelt handels- eller bankporteføljen. Etter artikkel 351 inntrekr krav om ansvarlig kapital for valutarisiko først når samlet netto valutaposisjon overskrider 2 prosent av institusjonens samlede ansvarlige kapital. Posisjoner som institusjonen bevisst har tatt for å sikre seg mot negative effekter på kapitaldekningen, og som ikke er i handelsporteføljen, kan etter artikkel 352 nr. 2 unntas fra kapitalkravet for valutarisiko dersom tilsynsmyndighetene gir tillatelse til det. Det følger av bestemmelsen at

enhver endring i vilkårene for tillatelsen, vil kreve ny tillatelse. EBA fastsatte 1. juli 2020 retningslinjer som gir utfyllende regler om behandlingen av strukturelle valutaposisjoner etter CRR artikkel 352 nr. 2³¹.

Etter artikkel 430b nr. 1 skal institusjoner som har omfattende handelsporteføljevirksomhet, det vil si institusjoner der denne virksomheten utgjør minst 10 prosent av totale eiendeler eller tilsvarer minst 500 millioner euro, rapportere kapitalkrav for markedsrisiko etter alternativ standardmetode (A-SA) i tråd med kapittel 1a om alternativ standardmetode, jf. artiklene 325c til 325ay. Disse bestemmelsene ble gjennomført i norsk rett ved inkorporasjon av den reviderte kapitalkravsforordningen (europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2019/876, "CRR2"), jf. CRR/CRD IV-forskriften § 2 første ledd bokstav g. Bestemmelsene om ny alternativ internmodell (A-IMA) følger av kapittel 1b om alternativ metode med interne modeller, jf. artiklene 325az til 325bp.

8.2 Forventet EØS-rett

Etter erfaringene fra den globale finanskrisen i 2008–2009, der enkelte internasjonalt aktive banker med særlig stor handelsporteføljevirksomhet led store tap, kom Baselkomiteen i 2016 med et utkast til en fullstendig revidert standard for markedsrisiko (FRTB). Denne standarden medførte vesentlige endringer og innstramning i kapitalkrav, både når det gjelder bruk av internmodell og standardmodeller for risikoposisjoner i handelsportefølje. Blant de viktigste elementene i standarden var (1) et tydelig og mer omfattende definert skille mellom handels- og bankportefølje, (2) en ny tilnærming til internmodell som bygger på bruk av "expected shortfall"-modeller³² og som har egne kapitalkrav for risikofaktorer som er vurdert som ikke modellerbare samt (3) en standardmodell som er risikosensitiv og som er utformet og kalibrert for å kunne fungere som en troverdig reserveløsning ("fall back") for internmodeller.

Bestemmelsene om avgrensning mellom virksomhet i handelsportefølje og bankportefølje ble ikke tatt inn i CRR2 i sin helhet. For å begrense muligheten for regulatorisk arbitrasje gjennomføres det, i tråd med Baselkomiteens standard, endringer i CRR3 artikkel 104 om inkludering i handelsporteføljer og artikkel 104a om omklassifisering av en posisjon. Artikkel 104 nr. 1 er endret ved at det stilles krav om at institusjonens uavhengige risikokontrollfunksjon løpende skal vurdere om tildelingen av instrumenter i handels- og bankportefølje skjer i tråd med regelverket og institusjonens retningslinjer. Videre skjerpes kravet i gjeldende regelverk om at institusjonens internrevisjonsfunksjon periodisk skal gjennomgå dokumentasjon av etterlevelsen med de relevante bestemmelsene, ved at det i CRR3 kreves en gjennomgang minst årlig. Resultatene av gjennomgangen skal gjøres tilgjengelig for tilsynsmyndigheten. Artikkel 104 har også fått en rekke tilføyelser. Tilføyde nr. 2 og nr. 3 spesifiserer henholdsvis instrumenter som skal tildeles handelsporteføljen og som ikke skal tildeles handelsporteføljen. I nr. 4 og nr. 4a åpnes det for enkelte unntak fra henholdsvis artikkel 104 nr. 2 og nr. 3. I slike unntakstilfeller skal det foreligge forhåndsgodkjennelse fra tilsynsmyndigheten. Etter nr. 5 og nr. 6 kan tilsynsmyndigheten i spesifiserte tilfeller kreve at instrumenter flyttes mellom handels- og bankportefølje.

I januar 2019 vedtok Baselkomiteen en revidert utgave av standarden for minstekrav til kapital for markedsrisiko. Den reviderte standarden tar opp i seg endringer som Baselkomiteen foreslo i et høringsnotat i mars 2018. Blant annet var en ny forenklet standardmetode (simplified standardized approach – S-SA) utviklet for institusjoner med mellomstor handelsporteføljevirksomhet og ikke-kompleks markedsrisiko i handelsportefølje. Med mellomstor menes at posisjoner som er gjenstand for markedsrisiko hverken overstiger 10 prosent av totale eiendeler eller tilsvarende av 500 millioner euro, jf. endret artikkel 325a om vilkår for å anvende forenklet standardmetode, samtidig som posisjonene overstiger

³¹ [Guidelines on the treatment of structural FX under Article 352\(2\) of the CRR](#)

³² Expected shortfall beregnes som gjennomsnittet av avkastningen i fordelingen som er verre enn VaR for et gitt konfidensnivå. For eksempel for 97,5 prosent konfidensnivå, tilsvarer expected shortfall gjennomsnittet av de 2,5 prosent verste utfallene.

grensene som etter artikkel 94 gir unntak for mindre handelsporteføljeverksamhet. Bruken av forenklet standardmetode forutsetter også at institusjonen ikke engasjerer seg i handelsporteføljeverksamhet med komplekse instrumenter eller instrumenter som medfører posisjoner knyttet til korrelasjon. Med komplekse instrumenter menes blant annet strukturerte produkter og ikke-lineære instrumenter. Beregningen av kapitalkrav etter forenklet standardmetode tar utgangspunkt i standardmetoden under gjeldende regelverk, men medfører økte kapitalkrav som følge av at det i artikkel 325 nr. 2 innføres ulike multiplikatorer for posisjoner i henholdsvis gjelds- og andre renteinstrumenter (1,3), aksjer (3,5), valuta (1,2) og råvarer (1,9).

Institusjoner med omfattende markedsrisikoverksamhet har siden juni 2022 hatt krav om å rapportere kapitalkrav beregnet etter ny alternativ standardmetode (kapittel 1a), jf. artikkel 430b nr. 1. Med CRR3 blir kapitalkravene etter denne metoden bindende for de nevnte institusjonene, med unntak for verksamhet som utføres på meglerbord som institusjonen har fått tillatelse til å anvende i ny alternativ internmodell etter kapittel 1b. Uavhengig av anvendelse av alternativ internmodell, skal kapitalkravene for disse institusjonene uansett også beregnes etter alternativ standardmetode som følge av at denne metoden utgjør grunnlaget for nytt kapitalkravsgulv. Ny standardmetode er vesentlig mer detaljert og omfattende enn gjeldende standardmetode. Den er mer risikosensitiv og skal reflektere markedsrisikoen en institusjon er eksponert mot. Mer omfattende beregninger stiller større krav til datagrunnlaget. Samlet kapitalkrav for markedsrisiko er etter den nye standardmetoden basert på tre separate krav. Etter en sensitivitetsbasert metode beregnes kapitalkravet ut fra verdien på en institusjons posisjoner med basis i et spesifisert sett med markedsrisikofaktorer. I tillegg skal det for aktuelle eksponeringer beregnes kapitalkrav for konkurrisiko og residualrisikoer. Kapitalkravet for konkurrisiko er ment å dekke kreditt- og egenkapitalposisjoner. Kapitalkravet for residualrisikoer er ment å sikre at komplekse risikoer som ikke dekkes av de to førstnevnte kravene blir tilstrekkelig hensyntatt. Sammenlignet med standardmodellen under gjeldende regelverk er håndteringen av valutarisiko og indeksinstrumenter i denne modellen også revidert. Det samme er risikovekter for generell renterisiko, valutarisiko og bestemte eksponeringer relatert til kredittspreadrisiko. Artikkel 325c om omfang, struktur og kvalitative krav til alternativ standardmetode er endret. I tilføyde nr. 3 og nr. 4 stilles en rekke nye kvalitative krav til institusjoner som anvender alternativ standardmetode.

Artikkel 325c, i endret nr.1, stiller krav om at institusjoner som anvender alternativ standardmetode skal etablere interne retningslinjer, rutiner og kontroller for å overvåke og sikre etterlevelse av gjeldende krav. Dokumentasjon skal være tilgjengelig for tilsynsmyndigheten og alle endringer skal meldes til tilsynsmyndigheten i god tid. Tilføyde nr. 2a gir unntak fra nr. 2 ved at kredittspreadrisiko for posisjoner i institusjonens egne gjeldsinstrumenter skal ekskluderes fra kapitalkravet. I tilføyde nr. 3 er det krav om at en uavhengig risikokontrollenhet skal være ansvarlig for å utvikle og iverksette den alternative standardmetoden. Den samme funksjonen skal også gjennomføre uavhengig overvåking, kontroll og rapportering knyttet til metodikken og resultatene som beregnes. Etter tilføyde nr. 4 skal institusjonen også gjennomføre uavhengig revisjon av metodikken, enten som del av ordinær internrevisjonsprosess eller ved å gi et tilsvarende oppdrag til tredjepart som har tilstrekkelig kompetanse om markedsrisiko. Tilføyde nr. 5 handler om hva revisjonen etter nr. 4 minimum skal omfatte og krav til hvor hyppig den skal gjennomføres. Tilsynsmyndigheten skal etter tilføyde nr. 5a verifisere at beregningene etter nr. 2 og institusjonens iverksettelse av kravene i det aktuelle kapitlet blir gjennomført med integritet. EBA skal etter tilføyde nr. 5b utarbeide teknisk standard for å spesifisere vurderingsmetodikk for bruk av tilsynsmyndigheten til nevnte formål.

I CRR3 videreføres et nasjonalt valg etter artikkel 327 nr. 2 for netting av posisjon i konvertible verdipapirer og motsatt posisjon i underliggende instrument. Denne muligheten er ikke tatt inn i gjeldende norsk regelverk og Finanstilsynet foreslår ingen endring av dette.

I tilføydd artikkel 104c om behandling av valutarisikosikringer av kapitaldekningsgraden er det i nr. 4 gitt mandat til EBA om å utarbeide teknisk standard om strukturelle valutaposisjoner som vil erstatte retningslinjene fra EBA. EBA skal sende forslag til teknisk standard to år etter at CRR3 har trådt i kraft i EU.

8.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om markedsrisiko vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Det er svært få norske institusjoner som rapporterer kapitalkrav for markedsrisiko. Ved utgangen av 2023 var det sju banker, ett finansieringsselskap og ett kredittforetak (bankeid) som rapporterte kapitalkrav for markedsrisiko, men bare én av disse institusjonene har et omfang av handelsporteføljeverksamhet som etter artikkel 430b i gjeldende regelverk krever at det også rapporteres kapitalkrav etter ny alternativ standardmetode.

For institusjoner som etter CRR3 skal beregne kapitalkrav for markedsrisiko i tråd med forenklet standardmetode, vil økningen i kapitalkrav variere, men med svært lav andel markedsrisiko for de aktuelle institusjonene, vil den samlede økningen i kapitalkrav forventes å være begrenset.

De strengere og mer omfattende reglene for hvilke instrumenter som skal tilordnes henholdsvis handelsporteføljer og bankporteføljer, kan medføre at institusjoner som ikke har kapitalkrav for markedsrisiko etter dagens regelverk vil få krav om dette under CRR3. Samlet sett vurderer Finanstilsynet at kapitaldekningsgraden vil påvirkes lite som følge av endringene i regelverket for markedsrisiko. Institusjoner som skal beregne kapitalkrav for markedsrisiko etter ny alternativ standardmodell forventes å få en økning, men relativt til institusjonens samlede beregningsgrunnlag vil økningen være mindre. Institusjoner som kan anvende forenklet standardmetode forventes å få en begrenset økning i kapitalkravet.

9. Kapitalkrav – kredittverdijustering (CVA)

9.1 Gjeldende rett

Bestemmelsene om krav til ansvarlig kapital for kredittverdijustering (Credit Valuation Adjustment (CVA)) følger av kapitalkravsforordningen artikkel 381 til 386, jf. CRR/CRD IV forskriften § 2 første ledd. CVA er definert i artikkel 381 og er en justering av markedsverdien for å ta hensyn til svekket kredittverdighet av derivatmotpart. Det følger av artikkel 382 om virkeområde at CVA skal omfatte alle derivater som ikke handles på regulerte markeder ("OTC-derivater"), med unntak av kredittderivater som reduserer beregningsgrunnlaget for kredittisiko. Det følger av artikkel 382 nr. 4 at engasjementer med enkelte motparter kan unntas fra CVA-tillegget på gitte vilkår. CVA-tillegget kan beregnes etter avansert (artikkel 383) eller standardisert (artikkel 384) metode. Det følger av artikkel 381 nr. 1 at bruk av avansert metode er betinget av at institusjonen har tillatelse til å beregne spesifikk risiko for gjeldsinstrumenter ved bruk av intern modell for markedsrisiko, samt tillatelse til å beregne kapitalkravet for motpartsrisiko for derivater ved bruk av intern modell ("Internal Model Method" (IMM)). Som et alternativ til standardisert metode kan institusjoner som benytter opprinnelig eksponering-metoden ("Original Exposure Method") for motpartsrisiko for derivater i henhold til artikkel 282, også benytte denne metoden for beregning av CVA-risiko, jf. artikkel 385. Bruk av denne metoden er betinget av tillatelse fra tilsynsmyndighetene og det skal anvendes en multiplikasjonsfaktor på 10 på de beregnede risikovektede eksponeringsbeløpene for motpartskredittisiko knyttet til disse eksponeringene.

Regelverket inneholder ingen nasjonale valg. Det følger av artikkel 382 nr. 2 at det vil være en individuell vurdering av tilsynsmyndighetene av hvorvidt verdipapirfinansieringstransaksjoner ("securities financing transactions" (SFTs)) skal

inkluderes i CVA-tillegget eller ikke. Av den nevnte bestemmelse følger det at tilsynsmyndighetene kan bestemme at tillegget også skal omfatte transaksjoner relatert til verdipapirfinansiering dersom risikoen fra denne type engasjementer anses som betydelig.

9.2 Forventet EØS-rett

Artikkel 381 om definisjon av CVA-risiko er endret for å presisere at CVA-risiko har til hensikt å omfatte både kreditttrisikotillegg ("credit spread risk") og markedsrisiko for porteføljen av omsatte transaksjoner med en gitt motpart.

Artikkel 382 om virkeområdet er endret for å klargjøre hvilke verdipapirfinansierings-transaksjoner som er underlagt kapitalkrav for CVA-risiko. I tillegg kommer en ny bestemmelse som pålegger institusjoner å rapportere kapitalkravet for CVA-risiko for transaksjoner som er unntatt etter denne bestemmelsen. Det er i tillegg spesifisert at foretak som sikrer CVA-risikoen for de unntatte transaksjonene kan velge å beregne kapitalkrav for CVA-risiko for disse transaksjonene hensyntatt aktuelle kvalifiserte sikringer. I nr. 6 gis EBA nye mandater til å utarbeide retningslinjer om identifisering av overdreven CVA-risiko og utfyllende regler som spesifiserer vilkårene for vurdering av vesentligheten av CVA-risiko som oppstår fra verdipapirfinansieringstransaksjoner verdsatt til virkelig verdi. I tillegg er artikkel 382 supplert med nye nr. 4a og 4b som gir nye krav for engasjementer med motparter som er unntatt etter nr. 4, dvs. ikke-finansielle motparter, sentralmyndigheter eller sentralbanker, pensjonskasser, klienttransaksjoner og konserninterne transaksjoner. Etter nr. 4a kan institusjonene velge å beregne kapitalkrav for CVA for unntatte engasjementer, og det er da valgfrihet i forhold til hvilken metode som benyttes, forutsatt at institusjonen anvender kvalifiserte sikringer ('eligible hedges') etter artikkel 386. I nye nr. 4b pålegges institusjonene å rapportere til tilsynsmyndighetene hva kapitalkravet ville vært dersom motpartene ikke hadde vært unntatt etter nr. 4.

Tilføyde artikkel 382a nr. 1 angir at foretakene skal benytte én av metodene i artikkel 383 (standardised approach (SA-CVA)), artikkel 384 (basic approach (BA-CVA)) eller artikkel 385 (simplified approach) for beregning av kapitalkrav for CVA-risiko. Unntaket fra hovedregelen er gitt i nr. 3, som angir situasjoner hvor det er tillatt med en kombinasjon av ulike metoder, mens nr. 4 og 5 angir vilkårene som må oppfylles ved bruk av flere metoder.

Artikkel 383 erstattes for å innføre de generelle kravene for bruk av den standardiserte metoden for beregning av kapitalkrav for CVA-risiko, samt definere regulatorisk CVA for dette formålet. Bruk av den standardiserte metoden krever tillatelse fra tilsynsmyndigheten og nr. 1 bokstav a til e angir hva tilsynsmyndighetene skal vurdere før en tillatelse gis. Tilsynsmyndigheten skal etter bokstav a vurdere om foretaket har etablert en risikokontrollenhet som er uavhengig av handelsenhetene og rapporterer direkte til ledelsesorganet. Enheten skal også være uavhengig av enheten som er nevnt i bokstav a som er ansvarlig for styring og sikring av CVA-risiko. Risikokontrollenheten skal være ansvarlig for gjennomføring av den standardiserte metoden i foretaket, samt vurdere hensiktsmessigheten av foretakets rammer for handel. Artikkel 383a til 383w er satt inn for ytterligere å spesifisere tekniske elementer i denne metoden.

Artikkel 384 erstattes for å innføre basismetoden for beregning av kapitalkrav for CVA-risiko. Bruk av metoden er ikke betinget av godkjenning fra tilsynsmyndighetene. Institusjonene skal enten benytte formelen i nr. 2 forutsatt at kvalifiserte sikringer som anerkjennes etter artikkel 386 inkluderes i beregningen, ellers skal formelen i nr. 3 benyttes. Det følger av nr. 2 at i tilfelle det ikke foreligger ekstern kredittvurdering av en motpart kan foretakene, etter tillatelse fra tilsynsmyndighetene, tilordne interne kredittvurderinger til risikoklasse og tilhørende risikovekt.

Artikkel 385 erstattes for å innføre den forenklete metoden ("Simplified approach") for beregning av kapitalkrav for CVA-risiko, samt kravene som må oppfylles for bruk av denne metoden. Bruk av metoden er betinget av at institusjonene kan benytte opprinnelig

engasjementmetode (artikkel 282) for beregning av kapitalkravet for motpartsrisiko som følge av at størrelsen på derivatposisjonene ikke overstiger terskelverdiene i artikkel 273a nr. 2, eller at tilsynsmyndighetene har gitt tillatelse til bruk av opprinnelig engasjementmetode etter artikkel 273a nr. 4. Kapitalkravet fastsettes etter den forenklede metoden som det risikovektede beregningsgrunnlaget for kredittisiko og motpartsrisiko uten anvendelse av gulv delt med 12,5, og skal omfatte engasjementer i både bank- og handelsportefølje.

Til slutt er artikkel 386 om kvalifiserte sikringer ("eligible hedges") endret for å gjenspeile de nye kravene som gjelder ved beregning av kapitalkravet for CVA-risiko.

9.3 Finanstilsynets vurdering

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om CVA-risiko vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

I likhet med gjeldende regelverk inneholder det endrede regelverket ingen nasjonale valg. Handlingsrommet for nasjonale tilsynsmyndigheter når det gjelder å vurdere hvorvidt verdipapirfinansiering skal inkluderes i CVA-tillegget eller ikke, er redusert. Det vises til ny artikkel 382 nr. 6, hvor EBA gis mandat til å utarbeide utfyllende regler som spesifiserer vilkårene for vurdering av vesentligheten av CVA-risiko som oppstår fra verdipapirfinansieringstransaksjoner verdsatt til virkelig verdi. Sammenlignet med gjeldende regelverk er det flere bestemmelser hvor tilsynsmyndighetene skal foreta vurderinger. Dette gjelder bruk av den standardiserte metoden som krever tillatelse fra tilsynsmyndighetene og der tilsynsmyndighetene skal vurdere om vilkårene i artikkel 383 nr. 1 bokstav a til e, er oppfylt. Videre skal tilsynsmyndighetene gi tillatelse etter artikkel 384 nr. 2 til at institusjonene kan tilordne interne kredittvurderinger til risikoklasse og tilhørende risikovekt dersom det ikke foreligger ekstern kredittvurdering av en motpart.

Om lag 80 prosent av norske banker rapporterer kapitalkrav for CVA-risiko. Av samlet beregningsgrunnlag utgjør CVA-risiko mindre enn 1 prosent. Tilsvarende tall for kredittforetakene er henholdsvis 60 og 2 prosent. Ingen finansieringsforetak rapporterer kapitalkrav for CVA-risiko.

Institusjonene beregner i dag kapitalkravet for CVA-risiko etter standardisert metode. Finanstilsynet antar at de fleste norske institusjoner vil benytte basismetoden i nytt regelverk. Endringene i CRR3 vil etter Finanstilsynets vurdering medføre en marginal økning i samlet kapitalkrav for norske institusjoner.

10. Store eksponeringer

10.1 Gjeldende rett

Kapitalkravsforordningen artikkel 387 til 403, omhandler regler for store eksponeringer, herunder begrensninger for hvor stor eksponering institusjoner kan ha mot en enkelt motpart målt opp mot institusjonens kjernekapital. Grensene for høyeste eksponering på en motpart er gitt i artikkel 395 nr. 1. Det følger av artikkel 395 nr. 5 at dersom eksponeringer oppfyller vilkårene for å inkluderes i institusjonens handelsportefølje kan disse grensene overskrides. Handelsportefølje er definert i artikkel 4 nr. 86 som "alle posisjoner i finansielle instrumenter og varer som institusjonen har med sikte på videresalg eller for å sikre andre posisjoner som innehas for handelsformål i samsvar med artikkel 104". Forutsatt at nærmere angitte vilkår er oppfylt kan eksponeringer i handelsportefølje da utgjøre inntil 600 prosent av institusjonens tellende kapital. Institusjonene må oppfylle et tilleggskrav til ansvarlig kapital for store eksponeringer i handelsporteføljen og beregningen skal foretas i samsvar med artikkel 397 og 398. Reglene omfatter også rapporteringskrav.

CRR3 berører blant annet følgende artikler:

Artikkel 394 nr. 1 angir krav til rapportering av store engasjementer til tilsynsmyndigheten. Rapporteringskravet gjelder eksponeringer som overstiger grensen for store engasjement, jf. artikkel 395 nr. 1, og institusjoner omfattet av tredje del avdeling II kapittel 3 (anerkjennelse og tilordning av kredittvurderinger). I tillegg til opplysningene omhandlet i nr. 1 i denne artikkelen, skal institusjonene rapportere de ti største eksponeringene mot institusjoner på konsolidert grunnlag, og de ti største eksponeringene mot skyggebankenheter som utøver bankvirksomhet utenfor regulerte rammer på konsolidert grunnlag.

Artikkel 395 angir øvre grense for store eksponeringer, mens artikkel 400 gir unntak for disse grensene. Det følger av artikkel 400 nr. 1 bokstav i at grensen ikke gjelder for eksponeringer som følger av utnyttede kredittfasiliteter som klassifiseres som lavrisikoposter forutsatt at det med vedkommende motpart er inngått en avtale som innebærer at fasilitetene bare kan trekkes dersom det er godtgjort at det ikke vil medføre noen overskridelse av grensen for store engasjementer. Av nr. 2 bokstav a følger det at tilsynsmyndigheten helt eller delvis kan unnta obligasjoner med fortrinnsrett som definert i artikkel 129 nr. 1, 3 og 6.

Tilsynsmyndigheten kan også helt eller delvis unnta 50 prosent av remburser med medium risiko / lav risiko utenfor balansen og utnyttede kredittfasiliteter med medium risiko / lav risiko utenfor balansen i henhold til vedlegg 1, og, etter godkjenning fra tilsynsmyndigheten, 80 prosent av garantier som ikke er lånegarantier, som er basert på lov eller forskrift, og som gjensidige garantifond som har status som kredittinstitusjoner, tilbyr sine medlemmer.

Artikkel 402 inneholder bestemmelser om eksponeringer som følge av pantelån, hvor institusjonen kan redusere verdien av en eksponering eller deler av den når den fullt ut er sikret med pant i fast eiendom under nærmere gitte forutsetninger. Det følger av nr. 1 at ved beregning av eksponeringsverdier i henhold til artikkel 395, kan institusjonene redusere verdien av hele eller deler av eksponeringer fullt ut sikret med pant i fast eiendom, jf. artikkel 125 nr. 1, med den pantsatte delen av markeds- eller pantelånsverdien for den aktuelle eiendommen med inntil 50 prosent av markedsverdien eller inntil 60 prosent av pantelånsverdien i land hvor myndighetene har fastsatt strenge kriterier for vurderingen av pantelånsverdien, gitt at visse vilkår er oppfylt. Det samme gjelder eksponeringer med pant i næringseiendom, jf. artikkel 402 nr. 2. Ett av vilkårene som må være oppfylt er at tilsynsmyndighetene har fastsatt en risikovekt på høyst 35 prosent for eksponeringer med sikkerhet i boligeiendom og risikovekt på høyst 50 prosent for lån med pant i næringseiendom.

10.2 Forventet EØS-rett

Artikkel 394 nr. 2 om rapporteringskrav er endret slik at rapporteringskravene også omfatter institusjonens samlede eksponeringer mot skyggebankenheter.

Etter artikkel 395 om øvre grense for store engasjementer, skal EBA innen 30 måneder etter ikrafttreddelsen av CRR3, utforme retningslinjer som fastsetter egnede samlede grenser for slike eksponeringer eller strengere individuelle grenser for eksponeringer mot skyggebankenheter.

CRR3 medfører ikke endringer av reglene om store eksponeringer i handelsporteføljen som er gitt i artikkel 395 nr. 5 og 397–398. Imidlertid medfører endringene om markedsrisiko som beskrevet i kapittel 8.3 endringer som har betydning for institusjonens praksis knyttet til tilordning av eksponeringer til handelsporteføljen. CRR3 innebærer at avgrensningen mellom eksponeringer som skal tildeles henholdsvis handels- eller bankportefølje etter artikkel 104 er ytterligere tydeliggjort, og i artikkel 104a er det tatt inn endringer når det gjelder mulighetene for å flytte eksponeringer mellom de to virksomhetsområdene, noe som skal bidra til å begrense regulatorisk arbitrasje.

I artikkel 400 nr. 1 bokstav i er ordlyden endret slik at unntaket gjelder for eksponeringer som følger av utnyttede kredittfasiliteter som klassifiseres som kredittkvalitet 5, eller avtaler som oppfyller kriteriene for å ikke behandles som forpliktelser etter artikkel 5 nr. 9 og

forutsatt at det med vedkommende motpart eller gruppe av motparter er inngått en avtale som innebærer at fasilitetene bare kan trekkes dersom det er godtgjort at det ikke vil medføre noen overskridelse av grensen for store engasjementer. Artikkel 400 nr. 2 bokstav a er endret slik at tilsynsmyndigheten har en generell mulighet til å helt eller delvis unnta obligasjoner med fortrinnsrett. Bokstav i er endret slik at tilsynsmyndigheten fortsatt kan unnta 50 prosent av remburser og uutnyttede kredittfasiliteter, men etter ny kredittkvalitetskategori 3, og kun eksponeringer med opprinnelig løpetid inntil ett år på innvilgelsestidspunktet.

Artikkel 402 nr. 1 og nr. 2 er endret. Ved beregning av eksponeringsverdier kan hele eller deler av eksponeringsverdien reduseres med inntil 55 prosent av pantelånsverdien dersom eksponeringen er fullt ut sikret med pant i boligeiendom eller næringseiendom. Dette gjelder imidlertid ikke dersom nasjonale myndigheter har fastsatt en risikovekt som er høyere enn 20 prosent for eksponeringer med sikkerhet i boligeiendom, og høyere enn 60 prosent for eksponeringer med pant i næringseiendom, jf. artikkel 124 nr. 7.

10.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om store engasjementer vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i kapitalkravsforordningen.

Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke behov for konsekvensendringer i lov eller forskrift som følge av endringene i forordningens bestemmelser om store engasjementer.

De strengere og mer omfattende reglene for hvilke instrumenter som skal tilordnes henholdsvis handelsporteføljer og bankporteføljer, vil begrense institusjonenes bruk av skjønn i forhold til tilordning av eksponeringer i handelsporteføljen og dermed bruken av grensene i artikkel 395 nr. 5. Artikkel 104 nr. 3 angir hvilke instrumenter som ikke kan inngå i en handelsportefølje, og tilsynsmyndighetene må godkjenne et eventuelt unntak fra denne hovedregelen. Bruk av grensene i artikkel 395 nr. 5 må være i samsvar med institusjonens retningslinjer og rutiner for tilordning av engasjementer til handelsporteføljen som minst årlig skal vurderes av internrevisjonen og tilordningen skal løpende vurderes av en uavhengig risikokontrollenhet.

11. Likviditet

11.1 Gjeldende rett

Kapitalkravsforordningen artikkel 428 omhandler poster på og utenfor balansen som krever stabil finansiering og som skal rapporteres til tilsynsmyndighetene for beregning av indikatoren for stabil finansiering, NSFR. Artikkel 428 nr. 1 bokstav k fastsetter at rapporteringsplikten omfatter uutnyttede kommitterte kredittfasiliteter som anses å ha "middels risiko" eller "middels risiko / lav risiko" i henhold til vedlegg I.

11.2 Forventet EØS-rett

Regelverket for likviditet endres i liten grad. Henvisningen til konsernregnskapsdirektivet i artikkel 425 nr. 4. bokstav b om inngående pengestrømmer for NSFR, er oppdatert og viser til konsolidert regnskapsdirektiv 2013/34/EU. I ny artikkel 428 nr. 1 bokstav k er ordet 'kommittert' utelatt foran kredittfasilitet. Videre er setningsleddet "middels risiko" eller "middels risiko / lav risiko", erstattet med "poster som inngår i intervallene 4, 3 eller 2 i henhold til vedlegg I".

11.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringen i artikkel 425 nr. 4 bokstav b gjelder regnskapsmessige konsolideringsbestemmelser, og har ingen betydning for meningsinnholdet og konsekvensene av bestemmelsen. Fjerning av begrepet kommittert i artikkel 428 nr. 1 bokstav k vurderes å ha liten materiell betydning.

I all hovedsak tilsvarende definisjonene under "bucket 4" det som i Annex 1 tidligere ble betegnet "medium/low risk", mens "bucket 2" og "bucket 3" i hovedsak dekker klassifiseringene av utenfor-balanseposter i tidligere Annex 1s "medium risk". (Rangeringene av buckets i Annex 1 er slik at "bucket 5" definerer lavest risiko og "bucket 1" høyest risiko).

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om beregning av hva som krever stabil finansiering, for indikatorene NSFR, vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke behov for konsekvensendringer i lov eller forskrift som følge av denne endringen i forordningens bestemmelser. Finanstilsynet viser for øvrig til eget oppdrag fra Finansdepartementet angående likviditetsreserve i signifikant valuta.³³

12. Uvektet kjernekapitalandel

12.1 Gjeldende rett

Bestemmelsene om krav til uvektet kjernekapitaldekning følger av kapitalkravsforordningens syvende del. Minstekravet til uvektet kjernekapitalandel er 3 prosent og følger av CRR artikkel 92 nr. 1 bokstav d.

Artikkel 429 omhandler beregning av uvektet kjernekapitalandel, herunder hvilke prinsipper institusjonene skal følge ved fastsettelse av eksponeringsverdien av eiendeler, blant annet knyttet til motregning av transaksjoner.

Det samlede eksponeringsmålet er summen av eksponeringsverdien av alle eiendeler og poster utenfor balansen som ikke er fratrukket ved beregning av kapitalmålet. I artikkel 429a er det blant annet angitt en oversikt over eksponeringer som kan utelates ved beregning av institusjonens samlede eksponeringsmål.

Artikkel 429c angir hvordan eksponeringsverdi for derivater skal beregnes. Artikkel 429f omhandler beregning av eksponeringsverdi for poster utenfor balansen og presiserer hvilke poster som ikke skal inngå i beregningen. Det er et også fastsatt et minstenivå for konverteringsfaktor for enkelte poster utenfor balansen som skal benyttes ved beregning av uvektet kjernekapitalandel, jf. artikkel 429f nr. 3.

12.2 Forventet EØS-rett

I artikkel 429 er det to mindre endringer; i nr. 5 er referansen reglene for kredittverdijusteringsrisikoen endret, og i nr. 6, som omhandler "regular way purchase and sales" som venter på oppgjør, er det klargjort at alle finansielle eiendeler er omfattet, ikke bare verdipapirer.

Artikkel 429a er tillagt to avsnitt, slik at følgende to eksponeringskategorier også kan utelates fra eksponeringsmålet:

³³ Finansdepartementet ba 15. april 2024 Finanstilsynet om å vurdere hvilken betydning det har for utformingen av CRR/CRD IV-forskriften § 11 at CRD artikkel 103 er opphevet, og eventuelt utarbeide utkast til regelverksendring. Finanstilsynet vil svare på oppdraget innen 13. juni 2024.

1. enkelte eksponeringer knyttet til institusjonelle beskyttelsesordninger, jf. artikkel 113 nr. 7
2. eksponeringer mot egne aksjonærer, der eksponeringen er pantsatt med minst 125 prosent, jf. artikkel 129 nr. 1 (d) og (e), og eiendelene er inkludert i aksjonærenes uvektet kjernekapitalandel. Enkelte kriterier må oppfylles.

Videre er det gjort enkelte endringer i artikkel 429c, som omhandler beregning av eksponeringsverdi for derivater. Endringen gjelder enkelte handelstransaksjoner som ikke er cleared av en kvalifisert sentral motpart, derivatkontrakter med kunder som er cleared ved beregning av nettobeløp for uavhengig sikkerhet (net independent collateral amount (NICA), og hvilken beregningsmetode som skal legges til grunn for motpartsrisiko for derivater.

Grunnet endringer i artikkel 4 og 111, er det ikke lenger nødvendig med et minimumsnivå for konverteringsfaktor for enkelte poster utenfor balansen i rammeverket for uvektet kjernekapitalandel. Denne bestemmelsen er derfor tatt ut av artikkel 429f.

12.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om beregning av uvektet kjernekapitalandel vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Endringene omfatter bare enkelte derivateksponeringer, og gjøres for å harmonisere regelverket med Basel-komiteens videreutvikling av kravet til uvektet kjernekapitalandel, nærmere bestemt standarden for "client-cleared"-derivater som ble publisert i juni 2019.³⁴

Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke behov for konsekvensendringer i lov eller forskrift som følge av endringene i forordningens bestemmelser om beregning av uvektet kjernekapitalandel.

13. Rapportering til myndighetene

13.1 Gjeldende rett

Artikkel 430 og utfyllende regulering i forordning (EU)2021/451 om tilsynsrapportering fastsetter at institusjonene regelmessig skal rapportere data til tilsynsmyndighetene. Rapporteringen som er fullharmonisert, gir tilsynsmyndighetene muligheten til å følge opp blant annet likviditets- og soliditetskravene som institusjonene er underlagt. Det er særlige rapporteringskrav for aggregerte data for eksponeringer med pant i bolig og næringseiendom, jf. artikkel 430a nr. 1. Videre er det særlige krav for rapportering av markedsrisiko, jf. artikkel 430b.

13.2 Forventet EØS-rett

Artikkel 430 om rapportering av tilsynskrav og finansiell informasjon tilføyes plikt til å rapportere eksponering mot ESG-risiko og eksponering mot kryptovaluta, jf. artikkel 430 nr. 1 bokstav h og bokstav i. Rapportering av eksponering mot ESG skal inkludere, men er ikke begrenset til, eksisterende og nye eksponeringer mot foretak i fossile næringer, og eksponering mot fysisk risiko og overgangsrisiko knyttet til klima. Teknisk løsning for rapportering av ESG-risiko vil publiseres av EBA ett år etter lovverket trer i kraft.

I rapporteringen av krav til ansvarlig kapital og uvektet kjernekapitalandel som fastsatt i artikkel 92 og forordningen sjuende del, skal institusjoner som benytter alternativ standardmetode for å beregne markedsrisiko, rapportere beregningene etter artikkel 325c

³⁴ [Baselkomiteens standard fra juni 2019](#)

nr. 2, henholdsvis bokstav a, b og c særskilt, jf. artikkel 430 nytt punkt 2a. Institusjoner som benytter alternativ intern modell skal rapportere hver enkelt beregning etter artikkel 325ba nr. 1 bokstav a punkt (i), bokstav a punkt (ii), bokstav b punkt (i) og bokstav b (ii), samt beregnet krav for hele porteføljen eksponert mot valutarisiko og varerisiko tilskrevet meglerbordet. Artikkel 430 b om særlige rapporteringskrav for markedsrisiko oppheves.

Endringene i artikkel 430 gjelder i EU fra 30. juni 2024.

Det gjøres også endringer i artikkel 430a nr. 1 om rapportering av aggregerte data for eksponeringer mot hvert av de nasjonale eiendomsmarkedene knyttet til tap i forbindelse med eksponeringer med pant i bolig- og næringseiendom.

13.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om rapportering til tilsynsmyndighetene vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften.

Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke behov for konsekvensendringer i lov eller forskrift som følge av endringene i forordningens bestemmelser om rapportering til myndighetene.

14. Offentliggjøring av informasjon

14.1 Gjeldende rett

Krav til offentliggjøring (pilar 3) skal bidra til økt markedsdisiplin og å gjøre det lettere å sammenligne institusjonene. Institusjoners offentliggjøringsplikt er regulert i kapitalkravsforordningen åttende del med utfyllende forordninger og i CRR/CRD IV-forskriften §§ 42 og 43.

Artiklene 433 til 433c regulerer offentliggjøringens hyppighet og omfang. Artikkel 434 regulerer offentliggjøringsmetode, herunder at offentliggjøringen skal publiseres elektronisk på institusjonens nettsted sammen med institusjonens finansregnskap eller finansielle rapporter.

Artiklene 435 til 455 regulerer informasjonen som skal offentliggjøres. Det følger av artikkel 449a at store institusjoner som har utstedt verdipapirer som er opptatt til handel på et regulert marked, skal offentliggjøre opplysninger om ESG-risikoer, herunder fysiske risikoer og overgangsrisikoer. Opplysningene skal offentliggjøres én gang det første året og deretter hvert halvår.

14.2 Forventet EØS-rett

Artikkel 433 erstattes og fastsetter at EBA skal publisere årlige, halvårslige og kvartalsvise offentliggjøringene samtidig eller så raskt som mulig etter at institusjonene publiserer sine finansregnskap og finansielle rapporter.

Artikkel 434 erstattes og fastsetter at institusjonene med unntak institusjoner som omfattes av definisjonen "liten og ikke-kompleks institusjon", skal rapportere informasjonen som skal offentliggjøres til EBA samtidig eller så raskt som mulig etter at institusjonene publiserer sine finansregnskap og finansielle rapporter. EBA skal publisere datoen for innsendt informasjon og påse at mottatt informasjon samsvarer med informasjonen som er publisert på EBAs nettsted. Institusjonene har mulighet til å sende inn korrigert informasjon innenfor rammen av utfyllende forordning fastsatt med hjemmel i artikkel 434a³⁵. EBA skal publisere datoen for innsendt korrigert informasjon.

³⁵ Endringen drøftes i [EBAs Consultation on draft ITS on Pillar 3 disclosure](#).

For institusjoner som omfattes av definisjonen "liten og ikke-kompleks institusjon" vil EBA gjøre uttrekk av informasjon fra den ordinære tilsynsrapporteringen som EBA får videresendt fra Finanstilsynet og publisere denne.

Det gjøres *endringer* i artikkel 438 om offentliggjøring av krav til ansvarlig kapital og risikovektede eksponeringsbeløp, artikkel 447 om offentliggjøring av nøkkeltall og artikkel 451 om offentliggjøring av uvektet kjernekapitalandel. I artikkel 438 om offentliggjøring av krav til ansvarlig kapital og risikovektede eksponeringsbeløp, endres rapporteringskravet i bokstav d. Det spesifiseres at det risikovektede beløpet (etter artikkel 92(3)) og tilhørende kapitalkrav (etter artikkel 92(2)) skal brytes ned på risikokategorier eller eksponeringsklasser alt ettersom hva som er aktuelt. Effekten av kapitalkravsgulv³⁶ og effekten av å trekke eksponeringer ("items") fra egenkapitalen skal, som i gjeldende rett, forklares hvis aktuelt. I ny bokstav da pålegges institusjonene å i tillegg rapportere det risikovektede beløpet etter artikkel 92 nr. 4, dvs. uten eventuelt gulv og det risikovektede beløpet etter 92 nr.5, dvs. kun med standardmetoder, på samme måte som etter bokstav d.

Artikkel 445 om offentliggjøring av markedsrisikoeksponeringer under standardmetoden. Artikkel 455 om bruk av interne modeller for markedsrisiko og artikkel 446 om offentliggjøring av operasjonell risiko erstattes. Det samme gjelder artikkel 449a om offentliggjøring av ESG-risiko som nå vil gjelde for alle institusjoner. Det skal informeres separat om henholdsvis klima-, sosial- og forretningsetisk risiko. Klimarisiko skal omhandle både fysisk risiko og overgangsrisiko. Videre skal eksponeringer mot foretak i fossile næringer offentliggjøres og institusjonene skal redegjøre for hvordan identifiserte ESG-risikoer er integrert i institusjonens system for styring og kontroll.

Videre *innlemmes* nye bestemmelser om offentliggjøring av CVA-risiko, aggregerte eksponeringer mot skyggebank-enheter og eksponeringer av kryptoaktiva og relaterte aktiviteter, jf. artiklene 445a, 449b og 451b.

14.3 Finanstilsynets vurderinger

Endringene i kapitalkravsforordningens bestemmelser om offentliggjøring av informasjon om institusjonens virksomhet vil gjelde som norsk forskrift når endringsforordningen inkorporeres i CRR/CRD IV-forskriften med eventuelle endringer som fastsatt i tilpasninger i EØS-komitebeslutningen. Sistnevnte kan være aktuelt når det gjelder rapporteringsplikten direkte til EBA.

Når det gjelder informasjonspliktens innhold er endringene knyttet til endret regulering, herunder nytt krav om kapitalkravsgulv, nye regler om kapitalkrav for markedsrisiko, CVA-risiko og operasjonell risiko.

Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke behov for konsekvensendringer i lov eller forskrift som følge av endringene i forordningens bestemmelser om offentliggjøring av informasjon.

15. Andre regelverksendringer

15.1 Ren kjernekapital

15.1.1 Gjeldende rett

CRR artikkel 26 nr. 1 regulerer poster som inngår i ren kjernekapital. CRR/CRD IV-forskriften § 5 inneholder en oversikt over poster som inngår som egenkapital etter norsk lov og som kan inngå i ren kjernekapital etter CRR på nærmere vilkår.

³⁶ Det er også i gjeldende forordning en henvisning til "capital floor", men dette er sannsynligvis lovtokst som har blitt værende siden kapitalkravsgulvet etter Basel I-gulvet gjaldt.

CRR artikkel 26 nr. 2 angir nærmere vilkår for når delårsresultatet kan medregnes i opptjent egenkapital, herunder at medregning forutsetter forhåndstillatelse fra tilsynsmyndighetene. Det er gitt utfyllende regler i kommisjonsforordning (EU) 241/2014 artikkel 2 flg., jf. CRR/CRDIV-forskriften § 2 andre ledd nr.1.

Det følger av CRR/CRD IV-forskriften § 5, jf. § 5 punkt 15 at "Ren kjernekapital etter CRR artikkel 26 skal bestå av følgende poster: [...] 15. Akkumulert overskudd i henhold til revisorbekreftet delårsregnskap eller årsregnskap som er vedtatt av styret. Beløpet skal reduseres med påregnelig skatt og utbytte, og tapsgjennomgang skal være foretatt i samsvar med forskrift for regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansforetak eller internasjonale regnskapsstandarder (IFRS 9)."

15.1.2 Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet mener at CRR/CRD IV-forskriften § 5 punkt 4 om preferanseaksjer og punkt 15 om medregning bør oppheves. Det vises til at forskriftsbestemmelsene dels er overlappende med CRR og at utfyllende forordninger CRR fastsetter mer detaljerte regler for når slike poster kan medregnes.

Finanstilsynet mener videre at listen i CRR/CRD IV-forskriften § 5 bør begrenses til poster som eksplisitt er nevnt i lov eller forskrift. "Innbetalt konsernbidrag (..)" som nevnt i punkt 5 og "Akkumulerte inntekter og kostnader som ikke inngår i andre poster" i punkt 13 bør derfor oppheves. Det foreslås samtidig å endre punkt 14 slik at den omfatter både innskutt og annen opptjent egenkapital. Det vises til høringsnotatet del IV om forslag til forskriftsbestemmelser.

15.2 Vesentlig kredittforpliktelse

15.2.1 Gjeldende rett

Kapitalkravsforordningen artikkel 178 nr.1 bokstav a og b oppstiller vilkår for hva som skal anses som mislighold fra en bestemt skyldner. Vilkåret i bokstav b er at en av skyldnerens vesentlige kredittforpliktelser overfor institusjonen, morforetaket eller noen av dens datterforetak er forfalt til betaling for mer enn 90 dager siden. Hvor vesentlig en forfalt kredittforpliktelse er, skal vurderes opp mot en terskelverdi som fastsettes tilsynsmyndigheten, jf. artikkel 178 nr. 2 bokstav d. Forordning (EU) 2018/171 fastsetter utfyllende bestemmelser om hvilket grunnlag terskelverdiene skal fastsettes. CRR/CRD IV-forskriften § 7 fastsetter hvilke terskelverdier som gjelder i Norge.

15.2.2 Finanstilsynets vurderinger

CRR/CRD IV-forskriften § 7 inneholder elementer av dobbeltregulering. Det vises til at bestemmelsen ikke er begrenset til å angi terskelverdier, men også regulerer hvordan de skal anvendes. Anvendelsen av terskelverdiene er regulert i forordning (EU 2018/171). Videre tar ikke bestemmelsen i bokstav a høyde for at mislighold kan defineres på eksponeringsnivå for massemarkedseksponeringer. Finanstilsynet foreslår på denne bakgrunn å oppheve deler av bestemmelsen. Det vises til høringsnotatet del IV om forslag til forskriftsbestemmelser.

Del II Makrotilsynsvirkemidler og nasjonale valg

Kapitalkravsregelverket er et fullharmoniseringsregelverk der bruk av nasjonale soliditetskrav i hovedsak er begrenset til tiltak som anses nødvendige av hensyn til finansiell stabilitet eller spesielle forhold i de enkelte markedene, jf. punkt 12 i fortalen til CRR:

"Denne forordning vil medføre at alle institusjoner følger samme regler i hele Unionen, noe som også vil fremme tilliten til institusjonenes stabilitet, særlig i stressperioder. En

forordning vil også redusere reglernes kompleksitet og foretakenes kostnader for å overholde bestemmelsene, særlig for institusjoner som driver grensekryssende virksomhet, og bidra til å fjerne konkurransevridninger. Når det gjelder de særlige forholdene på eiendomsmarkedene, som er kjennetegnet av forskjeller i økonomisk utvikling og rettslige ulikheter som er spesifikke for de enkelte medlemsstatene, regionene eller lokalområdene, bør vedkommende myndigheter kunne fastsette høyere risikovekter eller strengere kriterier på grunnlag av misligholdserfaring og forventet markedsutvikling for eksponeringer med sikkerhet i fast eiendom på bestemte områder."

I kapitalkravsforordningen er nasjonale myndigheters mandat spesifisert til følgende områder: Nasjonale myndigheter (Finansdepartementet) skal regelmessig vurdere om risikovektene for utlån med pant i eiendom etter standardmetoden er forsvarlige, jf. artikkel 124. Det samme gjelder gulvet for tapsgrad (LGD) knyttet til massemarkedseksponeringer sikret med pant i bolig- eller næringseiendom etter IRB-metoden, jf. artikkel 164. Vurderingene skal være basert på tapserfaringer og framoverskuende utviklingstrekk i eiendomsmarkedet. Hvis risikovektene ikke anses forsvarlige og dette kan påvirke nåværende eller framtidig finansiell stabilitet negativt, kan nasjonale myndigheter øke risikovektene, redusere krav til belåningsgrad, fastsette strengere kriterier for å kvalifisere som utlån sikret med pant i eiendom eller fastsette høyere LGD-gulv.

Nasjonale myndigheter kan også treffe tidsavgrensede tiltak dersom de identifiserer endringer i makro- eller systemrisiko som kan få alvorlige negative følger for finanssystemet, jf. artikkel 458.

Strengere krav etter artikkel 124 og artikkel 164 skal gjelde alle utlån sikret med pant i eiendom i det aktuelle landet, uavhengig av långivers hjemland. Tiltak etter artikkel 458 kan gjøres gjeldende for utenlandske banker, dersom hjemlandsmyndigheten anerkjenner dem. Tiltakene skal varsles til ulike EU-/EØS-myndigheter, og enkelte tiltak må godkjennes av disse myndighetene.

I Norge har Finansdepartementet fastsatt høyere krav til risikovekting av utlån sikret med pant i eiendom enn kapitalkravsforordningens minimumskrav, med hjemmel i disse bestemmelsene. Disse omfatter:

- strengere krav til belåningsgrad for å kunne benytte 35 prosent risikovekt for utlån til fritidseiendom etter standardmetoden, i henhold til artikkel 124
- sikkerhet i næringseiendom hensyntas ikke i beregning av risikovekt etter standardmetoden, i henhold til artikkel 124
- minstekrav til gjennomsnittlig LGD for boliglån er økt fra 10 til 20 prosent etter IRB-metoden, i henhold til artikkel 164
- minstekrav til IRB-bankenes gjennomsnittlige risikovekt for utlån med pant i eiendom er satt til 20 prosent for boliglån og 35 prosent for næringseiendom, i henhold til artikkel 458

I varslene³⁷ som ble sendt til ESRB i forbindelse med innføringen av risikovektgulv for IRB-bankene i 2020 viste Finansdepartementet til følgende risikofaktorer:

- høye gjeldsnivåer i husholdningene, både som andel av BNP og disponibel inntekt
- ujevn gjeldsfordeling med stor sårbarhet for enkelte grupper av husholdninger
- sterk vekst i boligpriser relativt til disponibel inntekt
- sterk prisvekst i næringseiendom, og ifølge IMF, tegn til overvurdering
- betydelig tapspotensiale ved prisfall i næringseiendom

³⁷ [Varslene sendt 22. februar 2021 og 16. desember 2022](#)

Videre viste departementet til analyser fra IMF og OECD som viser betydelig overvurderte eiendomspriser, og advarsel fra ESRB om at høy gjeldsgrad i husholdningene og overvurderte boligpriser utgjør en risiko for det finansielle systemet.

Da gulvene ble videreført i 2022 pekte Finansdepartementet på de samme risikofaktorene, med enkelte oppdateringer, for eksempel økt gjeldsgrad for nye låntakere, betydelig økning i boligpriser og priser på kontoreiendom i Oslo og økt usikkerhet som følge av ettervirkninger etter pandemien og krigsutbruddet i Ukraina.

Finansdepartementet varslet senest ESRB om forhøyet risikovekt i standardmetoden for lån til næringsseiendom i april 2024. Departementet viste da til stort tapspotensiale og høy usikkerhet om hvordan høye renter og høyere kostnadsnivåer vil påvirke eiendomsprisene framover. Videre ble det vist til at næringsseiendom utgjør en betydelig del av norske bankers samlede eksponering. Norske husholdninger har høy gjeld i forhold til inntekt, og gjeldsbelastningen i norske husholdninger er høy, både historisk sett og sammenlignet med andre OECD-land. Det er stor variasjon i husholdningenes finansielle tåleevne. Fortsatt lav arbeidsledighet og finansielle buffere har bidratt til å dempe virkningene av høy inflasjon og økte renter. Husholdningenes gjeldsbetjeningsevne kan svekkes dersom utviklingen i økonomien skulle bli svakere eller rentenivået høyere enn ventet.

Boligprisene har økt hittil i 2024 etter flat utvikling i 2023, og prisene er nå på et historisk høyt nivå målt som andel av husholdningenes inntekt. Veksten i gjeld og boligpriser kan ta seg opp dersom inflasjon og rentenivå avtar i årene framover. Lav boligbygging, høy sysselsetting, økte husholdningsinntekter som følge av gode lønnsoppgjør og befolkningsvekst i sentrale områder kan presse boligprisene opp, som igjen kan bidra til ytterligere gjeldsvekst og økt sårbarhet i husholdningene.

I Norge har næringsseiendom generelt hatt en nesten sammenhengende positiv utvikling etter bankkrisen på begynnelsen av 1990-tallet og fram til 2022. I denne perioden økte eiendomsverdiene mye og mislighold og tap på utlån til næringsseiendomsforetak var generelt på svært lave nivåer. Det lave rentenivået i årene etter finanskrisen i 2008–2009 og fram til utgangen av 2021 kombinert med gode økonomiske tider for norsk næringsliv generelt, bidro til stabile utleieinntekter og lave rentekostnader for næringsseiendomsselskapene. Det var i tillegg ikke uvanlig at banker innvilget lange avdragsfrie perioder. Dette medførte at de kontraktsfestede årlige rente- og avdragsforpliktelsene til mange næringsseiendomsselskap var svært lave i denne perioden. Samtidig økte gjelden til næringsseiendomsselskapene.

Gjennomsnittlig lånerente for næringsseidomsån har de to siste årene økt med om lag 4,5 prosentpoeng. I tillegg har kredittrisikopremien økt. At mange næringsseiendomsselskap har bundet renten på deler av gjelden, har utsatt effekten av renteøkningen, men rentekostnadene har økt betydelig. For de børsnoterte selskapene som driver med utleie og drift av eiendom ("utleieselskap"), utgjorde rentekostnadene i 2023 4,2 prosent av rentebærende gjeld og 60 prosent av netto utleieinntekter; i 2021 var andelene henholdsvis 2,2 og 35 prosent. Dersom rentenivået følger utviklingen i Norges Banks siste rentebane (per april), vil rentekostnadene øke ytterligere i 2024, før de faller noe fram mot utgangen av 2027. Ikke-børsnoterte utleieselskaper har gjennomgående høyere rentekostnader og lavere andel med fast rente.

I Finansielt utsyn desember 2023 ble det anslått at om lag 20 prosent av børsnoterte og ikke-børsnoterte næringsseiendomsselskapers samlede rentebærende gjeld er i selskaper hvor netto utleieinntekter er lavere enn netto rentekostnader. Det er nesten tre ganger så høyt som i de siste årene før renteøkningene.³⁸

De fleste utleiekontrakter justeres årlig i henhold til endringer i konsumprisindeksen. Det gir i utgangspunktet en naturlig sikring av framtidige leieinntekter i forhold til økte rentekostnader. Utleierne er imidlertid avhengig av leietakernes betalingsevne og vilje til å videreføre

³⁸ Se figur 49 i Finansielt utsyn desember 2023.

leiekontrakter. Svekket betjeningsevne som følge av svak utvikling i en del næringer, høyere krav fra leietakere til lokaler og økte byggekostnader kan bidra til reduserte netto leieinntekter. Andelen reforhandlede leiekontrakter var rekordhøyt i 2023. På kort sikt forventes andelen å holde seg på et høyt nivå, samtidig som søkeprosessen etter nye kontorlokaler starter tidligere enn før.¹¹ Kombinert med økt oppmerksomhet blant leietakere om utnyttelsen av kontorarealer og bruk av hjemmekontor, bidrar det til usikkerhet om framtidig lønnsomhet i næringen.^{12,13}

Dersom økningen i rentekostnader ikke kompenseres av økte netto utleieinntekter, innebærer dette lavere avkastning for eierne og investorene. For å opprettholde avkastningen må, andre forhold like, eiendomsverdiene falle. Dette vil gjenspeiles i økt direkteavkastning ("yield"), det vil si netto utleieinntekter dividert på antatt verdi av eiendommen. Direkteavkastningen bør over tid være høyere enn avkastningen på tilnærmet risikofrie investeringer. Dette var tilfellet for de mest attraktive kontoreiendommene i Oslo ("Oslo prime") i perioden etter finanskrisen i 2008–2009 og fram til renteøkningene fra slutten av 2021. I denne perioden var direkteavkastningen i gjennomsnitt om lag 2,5 prosentpoeng høyere enn avkastningen på tilnærmet risikofrie, langsiktige obligasjoner. Fra begynnelsen av 2022 og fram til i dag, har imidlertid direkteavkastningen bare vært om lag 0,5 prosentpoeng høyere enn risikofri avkastning.

Direkteavkastningen er en *ikke-observerbar* størrelse som det er knyttet betydelig usikkerhet til.¹⁵ Høye renter og redusert etterspørsel etter kontorarealer kan innebære at eiendommer må selges til priser som er lavere enn bokført verdi.¹⁶ For mindre attraktive eiendommer kan det være få eller ingen investorer som er villige til å gå inn med ny egenkapital eller kjøpe eiendommen. For långiverne vil dette innebære økt risiko for utlånstap. Om lag 2/3 av det totale arealet og om lag halvparten av den estimerte markedsverdien til næringsbyggene i Norge ligger utenfor de store byene. Det er i stor grad norske banker som er långivere til disse næringseiendommene.³⁹

Dersom rentenivået holder seg oppe eller øker, eller aktivitetsnivået i økonomien reduseres og arbeidsledigheten stiger, kan andelen risikoutsatt gjeld i husholdningene og næringslivet øke og medføre økt kredittrisiko og økte tap i bankene.

Etter Finanstilsynets vurdering er det vesentlige sårbarheter i norsk økonomi, og eiendomsmarkeder som tilsier fortsatt bruk av makrotilsynsvirkemidler. Bruk av de ulike virkemidlene er vurdert i egne punkter nedenfor.

16. Risikovekter etter standardmetoden

Etter Finanstilsynets vurdering, må de nasjonale valgene om forhøyede risikovekter i standardmetoden vurderes på nytt i lys av at CRR3 endrer risikovektingen vesentlig.

Per i dag er det ikke gjort noen nasjonale valg for boliglån til primærboliger, men krav til belåningsgrad for fritidseiendom er skjerpet inn. For utlån sikret med pant i næringseiendom, er det ikke anledning til å hensynta pantesikkerheten i kapitalkravsberegningen.

16.1 Boligeiendom

Finanstilsynets vurdering høsten 2022 var at gjeldende risikovekt på 35 prosent for boliglån i standardmetoden kunne videreføres. Vurderingen var i det vesentlige basert på erfaringene med tap på boliglån historisk. Finanstilsynet pekte på flere forhold som kunne tilsi at tapene kan bli høyere i en alvorlig krise enn det man erfarte under bankkrisen, men det ble likevel ikke vurdert som nødvendig å øke risikovekten eller stille strengere krav.

³⁹ Se blant annet Norges Banks Staff Memo nr. 6, 2022.

Den nye risikovekten for boliglån innebærer en reduksjon i kapitalkravene for standardmetodebankene. Reduksjonen er størst knyttet til utlån med belåningsgrad under 55 prosent, men alle boliglån med belåningsgrad under omtrent 80 prosent vil få lavere risikovekt. Gjennomsnittlig belåningsgrad for norske bankers boliglån er omtrent 65 prosent. Finanstilsynets beregninger tyder på at gjennomsnittlig risikovekt for boliglån i standardmetodebankene reduseres fra omtrent 36 prosent til omtrent 27 prosent som følge av endringene i standardmetoden i CRR3, men tallene kan variere mye fra bank til bank. Effekten på ren kjernekapitaldekning er også varierende. Enkelte banker vil få økt sin rene kjernekapitaldekning med over 4 prosentpoeng, mens medianøkningen er rundt 2,5 prosentpoeng. Vektet gjennomsnitt for alle standardmetodebanker er om lag 2 prosentpoeng økning.

Boligprisene og husholdningsskjelden i Norge har steget mye over lang tid, og er på historisk høye nivåer. Det taler isolert sett for å benytte det nasjonale handlingsrommet for å sette risikovekten høyere enn i den nye standardmetoden. CRR3 innebærer imidlertid strengere krav til verdsettelse av fast eiendom, noe som over tid kan begrense effekten boligprisvekst vil ha på belåningsgrader og dermed også anvendte risikovekter. Videre virker også utlånsforskriften risikoreduserende ved at den begrenser andelen utlån med høy belåningsgrad og at den reduserer sårbarheten i husholdningene gjennom kravene til betjeningsevne og nedbetaling.

Etter en samlet vurdering, foreslår Finanstilsynet at det nasjonale valget om å kunne øke risikovekter i standardmetoden for utlån sikret med pant i boligeiendom ikke benyttes, men peker på at det kan revurderes om risikoen knyttet til boligmarkedet og husholdningenes gjeldssituasjon øker i tiden etter reglene trer i kraft.

16.2 Fritidseiendom

Finanstilsynets vurdering er at begrunnelsen for en mer konservativ tilnærming for fritidseiendom fremdeles er til stede, ettersom fritidseiendomsmarkedet er mer volatilt og sårbart enn markedet for primærboliger.

Finanstilsynet foreslår derfor å senke grensen for belåningsgrad fra 55 prosent til 40 prosent for fritidseiendom. Dette innebærer at fritidseiendoms lån med belåningsgrad under 55 prosent får lavere risikovekt enn i dag, mens utlån med høyere belåningsgrad får marginalt høyere risikovekter enn i dag.

16.3 Næringseiendom

De nye hovedreglene for utlån sikret med pant i næringseiendom innebærer en liten økning i risikovekten i standardmetoden sammenlignet med gjeldende CRR. De nye reglene vil likevel medføre en reduksjon sammenlignet med situasjonen i dag på grunn av det nasjonale valget om ikke å hensynta sikkerhet.

Finanstilsynets vurdering er i utgangspunktet at kapitalkravene for næringseiendom ikke bør reduseres vesentlig nå. Prisene på næringseiendom har falt, avkastningen er lav i forhold til risikofri rente og markedet er sårbart for økt ledighet eller høyere rente, jf. omtalen over.

Etter Finanstilsynets vurdering vil en stor del av norske næringseiendommer måtte kategoriseres som inntektsgenererende, det vil si at låntakernes betalingsevne i stor grad er avhengig av kontantstrømmen fra eiendommen. Dette gir i utgangspunktet høyere risikovekter etter CRR3, men dette betinger at tapsandelene for slike utlån overstiger terskelverdiene i artikkel 126 nr. 2 bokstav a og b. Det er ikke anledning til å se bort fra betingelsene om tapsnivåer, men nasjonale myndigheter er gitt en generell adgang i artikkel 124 nr. 7 til å fastsette høyere risikovekter eller lavere belåningsgrader enn det som framgår av hovedregelen.

Finanstilsynet foreslår å benytte handlingsrommet til å gjøre risikovektene som er tiltenkt inntektsgenererende eiendom gjeldende for alle utlån sikret med pant i næringseiendom, uavhengig av om eiendommen er inntektsgenererende og tapsnivåer de siste årene. Finanstilsynet anser tapsnivåene de senere år som lite representative for tapspotensialet framover.

Denne løsningen innebærer at næringseiendoms lån med relativt lav belåningsgrad (under 60 prosent) får risikovekt på 70 prosent, utlån med medium belåningsgrad (60–80 prosent) får risikovekt på 90 prosent, mens utlån med høy belåningsgrad (over 80 prosent) får risikovekt på 110 prosent. Dette gir en viss reduksjon for bedre sikrede næringseiendoms lån, men en innstramning for utlån som er dårligere sikret. Et betydelig prisfall i næringseiendomsmarkedet vil gi økte risikovekter og høyere kapitalbinding for næringseiendoms lån i standardmetodebankene. Nye verdsettelsesregler vil gjøre at migrering i motsatt retning vil ta lenger tid. Den foreslåtte innretningen vil også gi noe risikosensitivitet for denne kategorien, som ikke ligger i regelverket i dag.

Beregninger basert på et utvalg banker, indikerer at gjennomsnittlig risikovekt for norske standardmetodebankers næringseiendoms lån vil bli rundt 80 prosent som følge av forslaget. Dette tilsier en økning i ren kjernekapitaldekning rundt 0,8 prosentpoeng i gjennomsnitt. Uten nasjonal tilpasning ville økningen vært om lag 1,0 prosentpoeng.

Finanstilsynet foreslår at landbrukseiendom holdes utenfor denne nasjonale tilpasningen og følger hovedregelen. Det ble besluttet av Finansdepartementet 25. april 2024 at utlån til landbrukseiendom skulle ha lavere risikovekter enn øvrige næringssektorer. Dette skal etter planen tre i kraft 30. juni 2024.

17. Minstekrav til LGD for massemarkedsengasjementer

17.1 Gjeldende rett

Nasjonale myndigheter⁴⁰ skal minst årlig vurdere hvorvidt minstekravene til gjennomsnittlig LGD for massemarkeds eksponeringer sikret med pant i bolig- eller næringseiendom (henholdsvis 10 og 15 prosent) er forsvarlig. Vurderingene skal være basert på tapserfaringer og framoverskuende utviklingstrekk i eiendomsmarkedet. Hvis minstekravene ikke anses forsvarlige, og dette kan påvirke nåværende eller framtidig finansiell stabilitet negativt, kan nasjonale myndigheter øke minstekravene for ett eller flere eiendomssegmenter. Minimumsnivåene skal gjelde for alle eksponeringer sikret med pant i eiendom i det aktuelle landet, uavhengig av långivers hjemland.

I Norge er minimumsnivået for LGD for massemarkeds eksponeringer sikret med pant i bolig satt til 20 prosent, jf. CRR/CRD IV-forskriften § 6.

17.2 Forventet EØS-rett

Minimumsnivå for LGD for massemarkeds eksponeringer sikret med pant i bolig- eller næringseiendom settes til henholdsvis 5 og 10 prosent på eksponeringsnivå. Kravet om at nasjonale myndigheter minst årlig skal vurdere om nivåene er forsvarlige, og muligheten til å sette høyere nivåer nasjonalt, videreføres.

17.3 Finanstilsynets vurderinger

Etter Finanstilsynets vurdering er minimumsnivåene svært lave, og bør beholdes engasjementer med svært lav tapsrisiko. Et gradert gulv med høyere minimumsnivåer for

⁴⁰ Tilsynsmyndigheten eller annen utpekt myndighet

høyere belåningsgrader kan vurderes, og Finanstilsynet legger til grunn at muligheten til å sette ulike minimumsnivåer for ulike segmenter åpner for en slik tilnærming. Graderte minimumsnivåer på eksponeringsnivå kan være uforholdsmessig komplisert, særlig for institusjoner som opererer i flere land. Finanstilsynets foreløpige vurdering er at tilsynsmessige krav til modellkalibrering, for eksempel ved bruk av referanseformelen i rundskriv 3/2021, er et mer egnet virkemiddel for å sikre forsvarlige LGD-nivåer.

18. Risiko i det makroøkonomiske bildet og systemisk risiko identifisert på medlemsstatsplan

18.1 Gjeldende rett og forventet EØS-rett

Ifølge artikkel 458 kan utpekt myndighet, i Norge Finansdepartementet, iverksette tiltak dersom den "identifiserer endringer i intensiteten i makro- eller systemrisiko i det finansielle systemet som kan få alvorlige negative følger for det finansielle systemet og for realøkonomien", jf. artikkel 458 nr. 2. Tiltaket må begrunnes med at det anses å være mer hensiktsmessig og effektivt for å håndtere risikoen enn andre aktuelle tiltak; spesifikt må det begrunnes at tiltak etter artikkel 124 og 164, tiltak knyttet til oppfølging av IRB-modeller, pilar 2-krav eller kapitalbuffer ikke er tilstrekkelige, jf. nr. 2c). Mulige tiltak er listet opp i nr. 2d), herunder økte kapitalkrav, risikovekter for eksponeringer med pant i bolig- eller næringseiendom og økt kapitalbevaringsbuffer.

Tiltaket må varsles relevante organer i EU/EFTA, som kan avvise det "dersom det er solid, sterk og detaljert dokumentasjon for at tiltaket vil få negative virkninger på det indre marked som veier tyngre enn fordelene ved den finansielle stabiliteten", jf. nr. 4. Tiltak som ikke øker risikovektene mer enn 25 prosent kan iverksettes uten godkjenning fra EU/EFTA-organer for to år av gangen, jf. nr. 10.

Andre lands myndigheter kan velge å gjøre tiltaket gjeldende for sine institusjoners virksomhet i det aktuelle landet, jf. nr. 5. Det europeiske systemrisikorådet kan, etter anmodning fra den aktuelle staten, anbefale andre land å anerkjenne tiltaket, jf. nr. 8.

I Norge har Finansdepartementet fastsatt minstekrav til gjennomsnittlig risikovekt beregnet med IRB-metoden for eksponeringer med pant i bolig- eller næringseiendom på henholdsvis 20 og 35 prosent. Tiltaket ble iverksatt fra utgangen av 2020, og fornyet i desember 2022, jf. CRR/CRD IV-forskriften § 4.

18.2 Finanstilsynets vurderinger

For boliglån er det gjeldende gulvet på nivå med gjennomsnittlige risikovekter i de norske IRB-bankene, som varierer mellom 18 og 25 prosent. For næringseiendom ble gulvet satt noe lavere enn det laveste gjennomsnittsnivået observert blant norske IRB-banker da gulvet ble innført. 35 prosent tilsvarer også risikovekten for et utlån med PD på 1 prosent og LGD på 20 prosent, som ble ansett som representative minimumsverdier for denne type utlån. Det ble videre vist til en analyse fra Norges Bank som viser at en gjennomsnittlig risikovekt på 35 prosent ville være tilstrekkelig til å dekke tapene i den moderate nedgangskonjunkturen i 2002–2003, men ikke tapene under bankkrisen tidlig på 1990-tallet.⁴¹ Selv om gulvene i liten grad var bindende for norske institusjoner, ble de ansett nødvendige for å begrense konsekvenser av eventuell underestimert risiko også for utenlandske institusjoners virksomhet i Norge. Da gulvene ble videreført i 2022 presiserte Finansdepartementet at nivåene vurderes løpende.

⁴¹ Staff memo 10/2019

Estland, Nederland og Sverige har p.t. gjeldende minstekrav til risikovekter for utlån med pant i eiendom. Estland har minstekrav til risikovekt på 15 prosent for boliglån. Nederland har minstekrav til risikovekt for boliglån på 12 prosent for den delen av lånet som er innenfor 55 prosent belåningsgrad og 45 prosent for det som ligger over denne belåningsgraden. Sverige har risikovektgulv på 25 og 35 prosent for henholdsvis boliglån og lån med pant i næringseiendom, og Finansinspektionen har nylig annonsert at de har til hensikt å videreføre gulvene.⁴²

Boliglån utgjør om lag 60 prosent av IRB-bankenes samlede utlån, og lån med pantesikkerhet i næringseiendom utgjør om lag 1/3 av IRB-bankenes utlån til foretak. Problemer i eiendomsmarkedene kan derfor innebære betydelige tap for bankene. Etter Finanstilsynets vurdering tilsier risikoen i eiendomsmarkedene at risikovektgulvene økes fra gjeldende nivåer.

Oppdaterte nivåvurderinger – boliglån

Gjeldende gulvnivå er satt til 20 prosent, som reflekterer et representativt gjennomsnittsnivå for risikovekter for boliglån i norske IRB-banker. Datagrunnlaget for risikomodelle som ligger til grunn for disse risikovektene stammer hovedsakelig fra perioden 2007–2020, som reflekterer svært gode tider i norsk økonomi med stigende boligpriser og svært lav rentebelastning i husholdningene, og lave misligholds- og tapstall i bankene.

I henhold til krav i regelverket har bankene gjort tilpasninger for å ta høyde for manglende representativitet i datagrunnlaget.⁴³ I estimeringen av langsiktig misligholdsrate inkluderer bankene et anslag for misligholdsraten for boliglån under bankkrisen i begynnelsen av 1990-tallet, anslått til 3,5 prosent,⁴⁴ som vektlegges minst 20 prosent. For å unngå underestimering i de laveste risikoklassene, som omfatter betydelige andeler av bankenes boliglånsporteføljer og hvor det er få observasjoner og hvor risikovektformelen er særlig sensitiv for målefeil, tillegges de laveste PD-estimatene ekstra sikkerhetsmargin slik at de ikke kommer under 0,2 prosent.

Ettersom bankenes datagrunnlag for LGD for boliglån i krisetider er svært svakt, har Finanstilsynet laget en referansemodell for LGD for boliglån, basert på belåningsgrad og forutsetninger om prisfall, gjenvinningsverdier, tilfriskningsgrader og kostnader i nedgangstider. Bruk av denne formelen har resultert i gjennomsnittlige LGD-verdier på nivå med gulvet på 20 prosent. Under utarbeidelsen av rundskriv 3/2021 endret Finanstilsynet referanseformelen for LGD, for å hensynta økt fallhøyde for panteverdier. Denne endringen var basert på at boligprisene hadde økt vesentlig mer enn disponibel inntekt siden opprinnelig kalibrering i 2014. Denne endringen er ikke fullt hensyntatt i bankenes gjeldende modellkalibrering, men den antas å øke gjennomsnittlig LGD noe.

Risikovektformelen er basert på en rekke forutsetninger om sammenhengen mellom mislighold i normale tider og i sterke nedgangskonjunkturer og om samvariasjon i mislighold og tap. Disse er i noen grad hensyntatt i det høye konfidensnivået som er lagt til grunn i formelen (99,9 prosent), men det er fortsatt usikkerhet knyttet til de beregnede risikovektene, særlig for boliglån⁴⁵.

Etter Finanstilsynets vurdering er det betydelig usikkerhet om bankenes PD- og LGD-estimerer i tilstrekkelig grad fanger opp sårbarheten i husholdningene og fallhøyden i

⁴² [FI avser att förlänga riskviktsgolven för bolån och kommersiella fastigheter](#) datert 29. mai 2024

⁴³ jf. CRR artikkel 179–181 og kommisjonsforordning 2022/439 kapittel 8

⁴⁴ Finanstilsynets anslag, basert på aggregerte misligholdstall fra Norges Bank, jf. f.eks. Staff Memo 10/2013

⁴⁵ For boliglån er det for eksempel særlig usikkerhet knyttet til antagelser om uavhengighet i tapsgrader og hvorvidt PD-verdiene på engasjements-/risikoklassenivå, som er basert på observert mislighold siste 15 år og noe oppjustert for å hensynta erfaringer fra bankkrisen, er representative for kundens soliditet, som forutsatt i formelen

boligmarkedet, og om de resulterende risikovektene fanger opp risikoen i boligmarkedet. Finanstilsynet mener derfor risikovektgulvet bør økes fra gjeldende nivå.

Et mulig utgangspunkt for å fastsette et forsvarlig gulvnivå er å benytte minimumsnivåene for bankenes langsiktige kalibreringsnivåer for PD og LGD direkte i risikovektformelen. PD i intervallet 0,9–1 prosent og LGD i intervallet 20–23 prosent gir risikovekter i intervallet 23–29 prosent. På denne bakgrunnen framstår 25 prosent som et rimelig minimumsnivå. Dette vil også være risikovekten for et boliglån med 60 prosent belåningsgrad etter standardmetoden, som antas representativt for IRB-bankenes porteføljer.

Analyser fra Norges Bank fra 2013 indikerer at gjennomsnittsnivåer for risikovekt bør være i intervallet 20–30 prosent.⁴⁶ Etter Finanstilsynets vurdering tilsier gjeldsoppbyggingen i husholdningene og økningen i boligpriser de siste 10 årene at et risikovektgulv nå bør være nærmere midten enn bunnen av dette intervallet.

Oppdaterte nivåvurderinger – næringseiendom

Etter Finanstilsynets vurdering tilsier risikoen i næringseiendomsmarkedet høyere risikovektgulv enn dagens nivå. Et nivå på 45 prosent tilsvarer hva risikovektformelen gir for et lån med PD på 1–1,5 prosent og LGD på 20–25 prosent.⁴⁷ Et nivå på 45 prosent vil være om lag som de laveste nivåene blant de norske IRB-bankene, og kan dermed bidra til å begrense ytterligere reduksjoner eller utilsiktet lave nivåer, også for utenlandske bankers virksomhet i Norge.

Alternative tiltak

Risikovektgulv etter artikkel 458 forutsetter at alle andre tiltak er uttømt, herunder modellkalibreringskrav, økning i LGD-gulv og pilar 2- og bufferkrav. Som omtalt over stiller Finanstilsynet strenge krav til bankenes IRB-modeller, som blant annet skal ta høyde for at norske bankers misligholds- og tapserfaringer er langt mindre representative for variasjon over konjunktorene enn det som er forutsatt i regelverket for IRB-modeller. Krav til modellkalibrering sikrer ikke nødvendigvis forsvarlige nivåer på risikovektene. Som det framgår av punkt 16, er ikke LGD-gulv på eksponeringsnivå, jf. artikkel 164, egnet til å sikre forsvarlige risikovekter på porteføljenivå.

Finanstilsynet mener minimumskrav til risikovekter er nødvendig for å sikre at risikoen måles forsvarlig i kapitalkravsberegningen. Verken bufferkrav eller pilar 2-krav sikrer forsvarlig risikomåling, ettersom de ikke påvirker beregningsgrunnlaget for kapitalkrav.

Bindende risikovektgulv svekker risikosensitiviteten i kapitalkravene på porteføljenivå, men det at bankene må legge til grunn noe høyere beregningsgrunnlag på engasjementsnivå enn det som framgår av de modellberegnete risikovektene trenger ikke svekke risikosensitiviteten i IRB-systemet vesentlig.

Som et alternativ til risikovektgulv, kan IRB-bankene pålegges absolutte eller relative påslag i risikovektene. Slikt tiltak vil i større grad bevare risikosensitiviteten i kapitalkravet, men det er usikkert om det vil sikre forsvarlig risikovekting for banker med lavt kalibrerte modeller. Et risikovektgulv trenger ikke være én fast prosentsats, men kan graderes etter belåningsgrad eller baseres på standardmetoden. Graderte gulv vil imidlertid øke kompleksiteten, særlig for utenlandske institusjoner som må hensynta makrotiltak i ulike land.

Samlet vurdering

Finanstilsynet mener det fortsatt er behov for tiltak etter artikkel 458 for å begrense risiko for finansiell ustabilitet som følge av risikoen i eiendomsmarkedene. Finanstilsynet tilrår at minimumsnivået for IRB-bankenes gjennomsnittlige risikovekt for eksponeringer med

⁴⁶ Norges Bank Staff Memo 10/2013

⁴⁷ forutsatt standardverdi på 50 for størrelsesparameteren, som innebærer maksimal korrelasjon med systemrisiko, som vurderes som rimelig for næringseiendom

pantesikkerhet i boligeiendom settes til 25 prosent og at minimumsnivået for IRB-bankenes gjennomsnittlige risikovekt for eksponeringer med pantessikkerhet i næringseiendom settes til 45 prosent.

Norske IRB-institusjoner har gjennomsnittlige risikovekter for boliglån på 17–23 prosent med et gjennomsnitt på 20 prosent (hensyntatt bortfall av justeringsfaktoren). For utlån med pantessikkerhet i næringseiendom har alle bankene risikovekt over 40 prosent. Risikovektgulv på 25 og 45 prosent må derfor anses som økninger som er innenfor 25 prosent og som kan gjennomføres i henhold til bestemmelsens nr. 10.

Utkast til forskriftsbestemmelser følger av høringsnotatet del III, jf. forslag til endringer i CRR/CRD IV-forskriften § 4. Finanstilsynet foreslår at risikogulvene økes samtidig med at CRR3 trer i kraft i norsk rett jf. forslaget om at kravene gjelder fra 1. januar 2025. Gjeldende krav i CRR/CRD IV-forskriften § 4 gjelder til og med 31. desember 2024.

Del III Økonomiske og administrative konsekvenser

19. Økonomiske og administrative konsekvenser

19.1 Gevinster og kostnader ved kapitalkrav

Et viktig formål med kapital- og likviditetskravene er å redusere risikoen for finansiell ustabilitet. Økt egenkapital gjør bankene mer robuste for utlånstap og bidrar til å redusere sannsynligheten for en finanskriser.

Bankvirksomhet er forskjellig fra tradisjonell vare- og tjenesteproduserende virksomhet. Et problem i en bank eller del av banksektoren kan spre seg raskt til andre deler av systemet dersom tilliten forsvinner. Videre er egenkapitalandelene vesentlig lavere i banker sammenliknet med ikke-finansielle foretak.

Erfaringer fra tidligere bankkriser viser at kostnadene for samfunnet kan bli svært store. Tilbakeslag i økonomien som faller sammen med kriser i det finansielle systemet blir ofte dypere og mer langvarige enn andre tilbakeslag, med store konsekvenser i form av arbeidsledighet og tapt produksjon. Det understreker viktigheten av god risikostyring i den enkelte bank og nødvendig soliditet i banksystemet.

I etterkant av den internasjonale finanskrisen er det gjennomført betydelige regulatoriske endringer. Finanskrisen viste at bankene hadde for lav egenkapital og for små likviditetsbuffer, og at systemrisikoen bygget seg opp uten at det ble reflektert i den enkelte banks risikovurderinger.

Baselkomiteen vurderte i 2021⁴⁸ effektene av Basel III gjennom simuleringer ved bruk av ulike makroøkonomiske modeller. I vurderingene inngår resultater fra Norge basert på modellene til Norges Bank. Baselkomiteen viser til at resultatene er følsomme for de forutsetningene som gjøres, blant annet om omfanget av og sannsynligheter for kriser.

Den samlede makroøkonomiske effekten av Basel III er beregnet å være positiv. Det er blant annet beregnet positiv effekt på brutto nasjonalprodukt, redusert kritesannsynlighet, økning i rentedifferansen mellom utlån og innskudd, og økning i totale utlån.

Baselkomiteen har også vurdert de faktiske effektene gjennom en empirisk studie – "Evaluation of the impact and efficacy of the Basel III reforms" (desember 2022)⁴⁹. Rapporten dekker ikke siste del av finanskrisereformene ettersom den ennå ikke er gjennomført i

⁴⁸ [Assessing the impact of Basel III: Evidence from macroeconomic models: literature review and simulations](#)

⁴⁹ [Evaluation of the impact and efficacy of the Basel III reforms](#)

medlemslandene⁵⁰. Et av hovedformålene var å vurdere om reformene har økt motstandskraften og redusert systemrisikoen i banksektoren. Rapporten vurderer også konsekvenser for utlån, og effekter på bankenes egenkapitalkostnader og gjeldskostnader.

Rapporten finner at mer egenkapital gjennom høyere kapitalkrav bidrar til redusert systemrisiko slik at det finansielle systemet er mindre sårbart for hendelser i enkeltbanker. Resultatene indikerer også at systemrisikoen øker mindre i perioder med økonomisk stress etter at reformene ble innført.

Rapporten finner at det ikke er en robust sammenheng mellom økte kapitalkrav og redusert utlånsvekst, bare en svak indikasjon på lavere utlånsvekst for banker som startet opptrappingen til økte kapitalkrav med lav kapitaldekning. Det er heller ingen indikasjon på at Basel III har svekket den samlede kredittilgangen i økonomien. Resultatene indikerer også at Basel III har redusert bankenes kostnader knyttet til både gjeld og egenkapital. Denne nedgangen var mer uttalt for banker som startet opptrappingen med lav kapitaldekning, som kan tyde på at markedsaktørene vurderte bankene som mindre risikable etter økningen i kapitaldekning, og derfor reduserte avkastningskravet til både egen- og fremmedkapital.

Det er ikke gjort tilsvarende studier for norske banker, men bankene hadde gode forutsetninger for å møte de økte kravene etter 2013 gjennom høy lønnsomhet og mulighet for tilbakeholdte overskudd. Egenkapitalavkastningen har over tid vært høy og vesentlig høyere enn gjennomsnittet for banker i EU. Videre har det vært god samlet kredittilgang i Norge i perioden med økte krav. Det er heller ingen indikasjoner på at utenlandske filialer har tatt vesentlige markedsandeler fra norske banker. Markedsandelene for norske banker har vært relativt stabile de siste 20 årene⁵¹.

Erfaringer fra bankuroen i mars 2023 viste at problemer selv i mindre og mellomstore banker kan utløse uro som smitter mellom banker og land. I IMF's gjennomgang av det norske finansielle systemet i 2020 (Financial Sector Assessment Program (FSAP)) ble det vist til at mindre banker kan utgjøre en systemrisiko hvis det er felles risiko, sammenkoblinger og andre tilknytninger som binder bankene sammen. Det er derfor viktig at det sikres nødvendig soliditet også i de norske standardmetodebankene.

19.2 Nærmere om konsekvenser av CRR3 for banker, bankenes kunder og Finanstilsynet

Utvikling i norske bankers soliditet etter finanskrisen

Norske bankers rene kjernekapitaldekning er styrket siden finanskrisen. I 2009 styrket DNB egenkapitalen gjennom emisjon. I etterkant gjennomførte også regionbanker emisjoner.

Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) anbefalte i 2011 at bankene innen utgangen av juni 2012 skulle oppfylle krav til 9 prosent ren kjernekapitaldekning. Denne anbefalingen ble fulgt opp av alle landene i EØS-området, også av Norge.

Første del av finanskrisereformene, CRD4/CRR, ble i Norge gradvis innført fra 1. juli 2013 til 1. juli 2016. Økningen i motsyklisk buffer fortsatte fram til 2020 da den ble redusert fra 2,5 til 1 prosent for å dempe de potensielle virkningene av pandemien, før den igjen gradvis ble økt til 2,5 prosent.

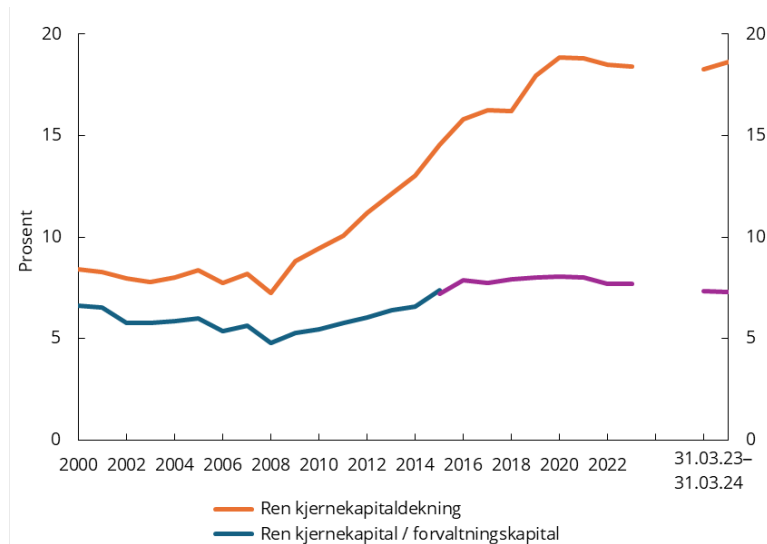
⁵⁰ Baselkomiteen har 45 medlemmer fra 28 jurisdiksjoner. Flere europeiske land er representert, blant annet Sverige.

⁵¹ Konkurransen i det norske bankmarkedet – Finanstilsynet 2. februar 2024

Støttefaktorer for utlån til små- og mellomstore bedrifter og andre tilpasninger i EUs regelverk er ikke begrunnet i lavere risiko⁵², og bidrar til at bankene kan rapportere høyere ren kjernekapitaldekning uten at den underliggende risikoen er redusert. I tillegg er IRB-bankenes risikovekter redusert over tid uten at dette nødvendigvis reflekterer redusert risiko.

Effektene av dette vises på utviklingen i uvektet kjernekapitaldekning. Uvektet kjernekapitaldekning har vokst mindre enn den risikobaserte kapitaldekningen, og har siden 2021 vist en avtagende utvikling. Uvektet kjernekapitaldekning er nå på samme nivå som i 2015.

Figur 1. Soliditet i norske banker

Figuren viser ren kjernekapital / forvaltningskapital t.o.m. 31.12.2015, og uvektet kjernekapitalandel f.o.m. 31.12.2015. Begge måler ikke-risikovektet soliditet. Kilde: Finanstilsynet

Før det kraftige tilbakeslaget og bankkrisen i Norge på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet, var egenkapitalandelen 4,6 prosent⁵³ (1986). Hensyntatt en bloc-fond⁵⁴ på 3,3 prosent⁵⁵ og forutsatt utlånsandel på 60 prosent, tilsvarer summen 6,6 prosent av forvaltningskapitalen. Til sammenlikning utgjorde uvektet kjernekapitalandel 7,3 prosent per 31.3.2024.

Konsekvenser for bankene⁵⁶

EU gjennomfører beregningsstudier for å kartlegge effektene av regelverksendringer. Gjennomføringen av CRR3 er beregnet til å øke kravet til kjernekapital med 13 prosent for europeiske banker samlet. Hensyntatt EU-spesifikke tilpasninger som støttefaktorer for utlån til små- og mellomstore bedrifter og infrastrukturprosjekter, unntak fra CVA-risiko og tilpasninger i den nye gulvkravet, øker kravet med 9 prosent. Effektene er beregnet samlet for IRB- og standardmetodebanker, og er basert på full innfasing, dvs. etter utløp av

⁵² I 2014 vurderte Baselkomiteen EUs gjennomføring av Basel III som «materially non-compliant» på viktige områder, blant annet EUs tolkning av Basel I-gulvet og reduserte kapitalkrav for utlån til små- og mellomstore bedrifter. EBA og ESB har også uttrykt bekymring om avvik fra Baselstandardene i EU-kommisjonens forslag til CRD6/CRR3, og i 2022 innhentet Rådet for Den europeiske union og Europaparlamentet uttalelser fra ESB (Opinion of the European Central Bank ((CON/2022/11) 2022/C 233/02).

⁵³ Kilder: Finanstilsynet og Norges Bank

⁵⁴ En bloc-fond var avsetninger i finansinstitusjonenes regnskaper til dekning av framtidige tap på utlån. Avsetningen ble foretatt samlet for hele utlånsmassen og ikke for de enkelte lån.

⁵⁵ NOU 1992: 30 Bankkrisen

⁵⁶ Beregningene er basert på konsoliderte tall og omfatter OMF-foretakene.

overgangsordninger i 2032. Det nye gulvkravet for IRB-bankene bidrar til mesteparten av økningen, (snaut 7 prosentenheter).

Utslagene for norske banker avviker fra gjennomsnittet i EU fordi boliglån utgjør en større andel av porteføljen og fordi det nye gulvkravet for IRB-bankene i mindre grad er bindende.

IRB-banker med betydelige utlån til store foretak, kan få skjerpede kapitalkrav når de må bruke regulatoriske LGD-estimer i stedet for egne estimer. Banker som ikke har tillatelse til å benytte egne LGD-estimer vil få lavere kapitalkrav ettersom de regulatoriske LGD-estimater reduseres. Øvrige IRB-banker ventes å få lavere kapitalkrav som følge av at justeringsfaktoren i risikovektformelen fjernes. Effekten av å fjerne justeringsfaktoren vil isolert sett tilsvare 0,6–0,8 prosentenheter økt ren kjernekapitaldekning for de norske IRB-bankene, men begrenses til 0,3–0,4 prosentenheter dersom risikovektgulvet på boliglån videreføres. Det nye kapitalkravsgulvet for IRB-banker vil ikke være bindende under de første årene av overgangsordningen, og antas å ha beskjeden effekt for de fleste bankene etter utløp av overgangsordningen i 2030.

Effekten av en økning av risikovektgulvet for boliglån fra 20 til 25 prosent avhenger av kalibreringen av den enkelte banks IRB-modell og omfanget av boliglån i porteføljen. Banker med konservativ modellkalibrering eller liten andel boliglån vil få redusert ren kjernekapitaldekning i størrelsesorden 0,5 prosentenheter; for banker med lav kalibrering eller høy andel boliglån kan effekten på ren kjernekapitaldekning bli i størrelsesorden 1–1,5 prosentenheter. Økt risikovektgulv for utlån med pant i næringseiendom fra 35 til 45 prosent vil p.t. bare påvirke én norsk bank (marginalt), men kan bidra til å opprettholde nivået på risikovektene, ettersom flere banker har gjennomsnittsnivåer på 45–50 prosent.

Endring av LGD-gulvet fra minimumsnivå for gjennomsnittlig LGD til minimumsnivå per eksponering antas å ha begrenset effekt ettersom Finanstilsynets kalibreringskrav (referanseformel) og risikovektgulvet for boliglån vil ha om lag samme effekt.

Effekten av reduserte risikovekter for boliglån anslås å øke ren kjernekapitaldekning med om lag 2 prosentenheter for standardmetodebankene. Forslaget om å benytte risikovektene for inntektsgenererende næringseiendom for all næringseiendom tilsier en økning i ren kjernekapitaldekning på rundt 0,8 prosentpoeng i gjennomsnitt, sammenlignet med gjeldende regelverk. Dersom hovedregelen legges til grunn, vil økningen være om lag 1 prosentpoeng.

Utslagene for standardmetodebankene varierer og vil avhenge av porteføljestørrelse og belåningsgrader i porteføljen. Utslagene er størst for bankene der boliglån utgjør hoveddelen av virksomheten. Reduserte risikovekter for lån med pant i næringseiendom vil ha størst betydning for nisjebanker der en vesentlig del av virksomheten er utlån til slik eiendom.

Endringer i vektingsreglene for operasjonell risiko anslås å redusere samlet beregningsgrunnlag med om lag 2 prosent for banker som i dag bruker basismetoden. For banker som bruker sjablongmetoden vil utslagene avhenge av forretningsmodell. Endringene i regelverket for markedsrisiko og CVA-risiko har mindre betydning for bankens samlede kapitalkrav, jf. omtalen i del 8.3 og 9.3.

Anslagene omtalt ovenfor er usikre, og det er vanskelig med sikkerhet å konkludere om gjennomføring av CRR3 med foreslått bruk av det nasjonale handlingsrommet vil styrke eller svekke norske bankers samlede kapitalisering. Det vil også være effekter av andre regelverksendringer som ikke er omtalt her, herunder endrede konverteringsfaktorer for poster utenom balansen og nye risikovekter for institusjoner uten rating. Forslaget vil redusere forskjellene mellom IRB- og standardmetodebankene, og resiprositet på virkemidlene kan også utjevne forskjellene mellom norske og utenlandske banker. Resiprositet innebærer at norske bestemmelser og tiltak gjøres gjeldende for utenlandske bankers virksomhet i Norge.

For IRB-bankene anslås forslagene i dette høringsnotatet å innebære noe økte kapitalkrav. Etter Finanstilsynets vurdering vil det ha begrenset effekt på bankenes finansieringskostnader.

Innføring av felleseuropeiske regler med CRR3 innebærer samlet en reduksjon i kapitalkravene for standardmetodebankene. Finanstilsynet viser til at det er stor usikkerhet om utviklingen framover. Den enkelte bank må ivareta nødvendig soliditet i egen virksomhet.

Reguleringseffektivitet i Norden

Kapitalkravene bør gjenspeile risikoen utlånsvirksomheten representerer for norsk økonomi, og risikoen utlånene i Norge påfører bankene, enten de er norske eller utenlandske. Tiltak som er rettet mot risiko i norsk økonomi, er like relevante for filialer av utenlandske banker som for norske banker. Filialer utgjør en stor del av det norske banksystemet, og problemer i de utenlandske bankene kan få store konsekvenser for norske bankkunder og finansmarkeder. Risikovektingen av norske bolig- og næringseiendomslån bør derfor ikke være vesentlig lavere i utenlandske banker enn i norske banker, slik anledningen til resiprokering av nasjonale tiltak legger opp til.

Konsekvenser for kundene

Finanstilsynets forslag bidrar til å opprettholde kapitalen i det norske banksystemet. Regelverkstilpasninger som bidrar til god soliditet i det norske banksystemet, reduserer faren for forstyrrelser i tilbudet av kreditt og andre finansielle tjenester, og kommer dermed kundene og norsk økonomi til gode.

I tråd med tidligere erfaringer ventes ikke forslaget å ha vesentlig betydning for kunders tilgang til kreditt eller lånebetingelser. For den enkelte bank vil krav om økt kapital kunne gi noe økte finansieringskostnader. Gitt rimelige antakelser om aksjonærenes avkastningskrav, vil en slik effekt være svært begrenset. For bankenes kunder vil effekten trolig være enda mindre⁵⁷. Bankenes marginer avhenger av konkurransen i bankmarkedet, samt konkurranse fra alternative finansieringskilder som verdipapirmarkedet. Over tid bestemmes rentenivået i Norge først og fremst av pengepolitikken, som har et operativt mål om en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2 prosent.

Regulatorisk byrde

For institusjonene vil nye regler medføre behov for endringer i datagrunnlag, tilpasning til nye beregningsmetoder og endringer i rapporteringssystemer. Det samme gjelder institusjonens styrings- og kontrollordninger, herunder retningslinjer og rutiner.

En økning av gulvkravene for bolig- og næringseiendomslån til henholdsvis 25 og 45 prosent vil ikke medføre noen substansiell regulatorisk byrde for norske institusjoner eller myndigheter. Norske IRB-banker rapporterer eksponeringsbeløp (EAD), risikovekter og kapitalkravstillegg for hvert kvartal i et eget skjema.

For Finanstilsynet innebærer ikke endringene i CRR3 vesentlig nye oppgaver eller plikter, men gir noe økt detaljeringsgrad og kompleksitet, som tilsier økt ressursbruk i Finanstilsynet. Nye regler og rapportering vil i en overgangsperiode medføre behov for økt oppfølging fra Finanstilsynet knyttet til utarbeidelse og gjennomføring av utfyllende regelverk og veiledning overfor institusjonene. Det vises til at endringene i CRR3 innebærer at det skal utarbeides forslag til en rekke utfyllende kommisjonsforordninger og retningslinjer. Finanstilsynet følger opp dette arbeidet gjennom deltakelse i en rekke arbeidsgrupper i EBA.

⁵⁷ Gitt forutsetningene bak Miller-Modigliani sitt irrelevansteorem vil høyere egenkapitalandel redusere aksjonærens og långiveres avkastningskrav akkurat slik at vektet kapitalkostnad ikke påvirkes. Dersom dette er tilfellet, vil høyere kapitalkrav ha begrenset (ingen) effekt på priser og etterspørsel etter lån mv.

Del IV Utkast til forskriftsendring

I forskrift 22. august 2014 nr. 1097 om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd ny bokstav k skal lyde:

k. Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2024/xxx

§ 4 skal lyde:

Fra 1. januar 2025 og frem til og med 31. desember 2026 skal foretak som benytter IRB-metode, ha en gjennomsnittlig risikovekt for *eksponeringer* med pantesikkerhet i boligeiendom i Norge som ikke er lavere enn 25 prosent.

Fra 1. januar 2025 og frem til og med 31. desember 2026 skal foretak som benytter IRB-metode, ha en gjennomsnittlig risikovekt for *eksponeringer* med pantesikkerhet i næringseiendom i Norge som ikke er lavere enn 45 prosent.

§ 5 første punktum skal lyde:

Ren kjernekapital kan bestå av følgende poster:

§ 5 punkt 4., 5., 13. og 15. oppheves.

§ 5 punkt 6. til 12. blir nye punkt 4. til 10.

§ 5 punkt 14. blir nytt punkt 11. og skal lyde:

11. Annen *innskutt* og opptjent egenkapital som fastsatt i CRR eller i forskrifter gitt til utfylling av CRR.

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Hensyn til pantesikkerhet i fast eiendom ved fastsettelse av risikovekt*

Eksposering med pantesikkerhet i næringseiendom som omfattes av CRR artikkel 126 nr.1 skal fastsette risikovekt etter CRR artikkel 126 nr. 2. Eksposering med pantesikkerhet i næringseiendom i annen EØS-stat kan gis den risikovekt som vedkommende nasjonale myndigheter tillater for slike eksponeringer.

Eksposering med pantesikkerhet i fritidseiendom i Norge innenfor 40 prosent av forsvarlig verdigrunnlag, kan gis risikovekt 20 prosent etter CRR artikkel 125 nr.1.

Ny § 6a skal lyde:

§ 6a Verdivurdering av fast eiendom som stilles som sikkerhet for lån i sikkerhetsmassen

Kravet i CRR artikkel 229 nr.1 bokstav d gjelder ikke ved fornyelse av verdigrunnlaget for fast eiendom som stilles som sikkerhet for lån som inngår i sikkerhetsmassen for OMF.

§ 7 skal lyde:

§ 7 Vesentlig kredittforpliktelse ved skyldners mislighold

Hvorvidt en forfalt kredittforpliktelse etter CRR artikkel 178 nr. 1 bokstav b er vesentlig, skal i vurderes opp mot følgende terskelverdier:

- a. for massemarkedseksponeringer skal den absolutte og den relative komponenten ikke overstige kr. 1000 og 1 prosent, jf. forordning (EU) 2018/171 artikkel 1 nr. 2, jf. § 2 andre ledd nr.49.
- b. for andre eksponeringer skal den absolutte og den relative komponenten ikke overstige kr. 2000 og 1 prosent, jf. forordning (EU) 2018/171 artikkel 2 nr. 2, jf. § 2 andre ledd nr. 49.

§ 24 første ledd oppheves. Gjeldende § 24 andre ledd blir § 24 første ledd